

TAMPEREEN YLIOPISTO

Facebook-aktiivit ja vanhan tien kulkijat

Facebookiin kuulumattomien ja aktiivikäyttäjien
profilointia

Kasvatustieteiden yksikkö

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma

Outi Keto-Tokoi

Toukokuu 2015

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden yksikkö

Keto-Tokoi, Outi: Facebook aktiivit ja vanhan tien kulkijat - Facebookiin kuulumattomien ja aktiivikäyttäjien profilointia.

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma, 70 sivua, 2 liitesivua

Toukokuu 2015

Tutkimus on jatkoa kandidaatin tutkielmalle, jossa tutkittiin Facebookin aktiivikäyttäjien profiilitoimintaa ohjaavia tekijöitä minuuden esityksissä. Identiteettejä rakennetaan nykyään myös verkossa ja nettiyhteisöt tuntuvatkin toimivan ikään kuin jonkinlaisena näyttämönä oman minuuden esittämiseksi sekä kasvavalle tarpeelle tulla nähdyksi ja kuulluksi. Tässä pro gradu -tutkielmassa laajennetaan aiempaa tutkimusta Facebookin ulkopuolelle jättäytyneisiin henkilöihin tutkimalla heidän motiivejaan olla ottamatta osaa kyseiseen nettiyhteisöön. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää määrittääkö aktiivikäyttäjät ja Facebookiin kuulumattomia jonkinlaiset tietyt ominaisuudet ja minkälaisia eroavaisuuksia näiden kahden ääripääryhmän välillä mahdollisesti on. Sosiaalinen media on jalkautunut vahvasti keskuuteemme, ollen näin sinne kuulumisesta tai kuulumattomuudesta huolimatta, koko yhteiskuntaa koskettava ilmiö. Nykypäivänä on tärkeää oppia tunnistamaan omaa käyttäytymistä ohjaavia tekijöitä sosiaalisessa mediassa yhtäläillä kuin pyrkiä ymmärtämään sosiaalisen median ulkopuolelle jättäytyvien henkilöiden motiiveja kyseiseen ratkaisuun.

Molemmissa tutkimuksissa on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, aineistonhankinnan ollessa kuitenkin eri kandidaatin ja pro gradu -tutkielman tutkimusten osalta. Aktiivikäyttäjää tutkittaessa aineistoa on kerätty internetin keskustelupalstalta, käyttäen siis jo olemassa olevaa aineistoa. Facebookin ulkopuolelle jättäytyneiden osalta aineisto puolestaan pohjautuu kymmeneen teemahaastatteluun. Haastateltavat ovat 22 - 38 -vuotiaita henkilöitä, joista viisi oli kuulunut aiemmin Facebookiin. Kyseiset henkilöt tuovat toisiaan täydentävää ja uutta näkökulmaa Facebookiin kuulumattomia tutkittaessa. Tulosten analyysimenetelmänä on käytetty molemmissa tutkimuksissa aineistolähtöistä sisällönanalyysia sekä luokittelua hahmottamaan ja jäsentämään aineistosta esiin nousevia asioita. Ajankohtaiset tutkimukset sosiaalisen median käytön motiiveista sekä virtuaali-identiteettien rakentamisesta toimivat työn teoriapohjana.

Tulosten mukaan Facebookin aktiivikäyttäjien profiilitoimintaa ohjaa viisi pääteemaa; korostunut huomion tarve, vahva sosiaalisuus, pyrkimys ihanneminän rakentamiseen, matala itsetunto sekä uteliaisuus. Facebookiin kuulumattomia puolestaan luonnehtii vähäinen huomion tarve, ulospäin suuntautuneisuus ja avoimuus, vähäinen hyväksynnänhakemisen tarve sekä suhteellisen hyvä itsetuntemus ja itsetunto. Sosiaalisuus määrittää heitä myös, mutta ei keskivertososiaalisuutta enemmän. Facebookiin kuulumattomuuden syitä ovat mm. tarpeen ja kiinnostuksen puute, Facebookin käyttöehdot, yleinen varovaisuus internetin kanssa sekä ajan puute. Tutkimuksen pyrkimyksenä on herätellä sosiaalista mediaa käyttävien ihmisten kriittistä tarkastelua omaa profiilikäyttäytymistä kohtaan sekä ymmärtää hieman enemmän toistaiseksi niin vähän tutkittua sosiaalisen median ulkopuolelle jättäytyntä ryhmää. Sosiaalisen median käyttämiseen tai käyttämättä jättämiseen liittyvistä motiiveista on syytä keskustella, sillä ”some” on selkeästi tullut jäädäkseen. Onko tulevaisuudessa sijaa sosiaaliseen mediaan kuulumattomille?

Avainsanat: Sosiaalinen media, Facebook, virtuaali-identiteetti, minuuden esittäminen, nettiyhteisö

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
2 FACEBOOKIN KÄYTTÖTARVE IDENTITEETIN KANNALTA	5
2.1 Virtuaali-identiteetti ihanneminän toteuttajana	6
2.2 Narsististen piirteiden esiin nouseminen profiilikäytöksestä	9
2.3 Facebook matalan itsetunnon nostattajana	11
2.4 Tarve suosioon profiiliin työstämisen motivaationa	13
3 FACEBOOKIN ULKOPUOLELLE JÄTTÄYTYNEET JA SIIHEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	15
3.1 Vähemmän ulospäin suuntautuneet, mutta tunnolliset ei-käyttäjät	15
3.2 Sosiaalinen aktiivisuus ja ujous määrittävinä tekijöinä	16
3.3 Matala taipumus huomionhakuun ja narsistisiin piirteisiin	19
3.4 Facebookin käyttämättömyyteen perustuvat syyt sekä sieltä eroamiseen johtaneet tekijät	20
4 TUTKIMUSMENETELMÄT	23
4.1 Facebookin aktiivikäyttäjien tutkimuksen toteutus	23
4.1.1 Tutkimusaineiston analyysi ja tulkinta	26
4.1.2 Eettiset näkökulmat	27
4.2 Facebookin ulkopuolelle jättäytyneiden tutkimuksen toteutus	28
4.2.1 Tutkimusaineiston analyysi ja tulkinta	32
4.2.2 Eettiset näkökulmat	33
5 FACEBOOKIN AKTIIVIKÄYTTÄJIEN PROFIILIKÄYTTÄYTYMISEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ	35
5.1 Huomionkipeys itsensä esittelyn taustalla	35
5.2 Ylisosiaalisten kohtaamispaikka vai näennäissosiaalisuuden tyyssija	36
5.3 Ihanneminää rakentamassa	38
5.4 Uteliaat urkkijat, mutta näkymättömät käyttäjät	40
5.5 Itsetuntoa Facebookista	41
5.6 Helpon yhteydenpidon kannattajat	42
6 FACEBOOKIIN KUULUMATTOMAT	43
6.1 Facebookiin kuulumattomuuden syyt	43
6.2 Kuuluminen muuhun sosiaaliseen mediaan	47
6.3 Miten Facebook-hurmosta pystytään vastustamaan	49
7 FACEBOOKIIN KUULUMATTOMUUTEEN VAIKUTTAVIA OMINAISUUKSIA	52
7.1 Sosiaalisen kanssakäymisen vastapainoksi omaa aikaa	52
7.2 Ulospäin suuntautuneisuus ja avoimuus vahvasti määrittävinä piirteinä	54
7.3 Vähäinen tarve hyväksynnän hakemiseen	55
7.4 Huomiontarvetta läheisiltä – ei laajalta yleisöltä	57
7.5 Itsetunto ja oma tie	58
8. POHDINTA	61
LÄHTEET	66
LIITTEET	71

1 JOHDANTO

Facebookin, Twitterin, Instagramin ja blogien tyyppiset mediat ovat tärkeä osa ihmisten maailmaa heidän oman sosiaalisen elämän tuottajanaan ja ilmentäjänään. Vaikuttaa jopa siltä, että osallistuminen jollakin tavalla sosiaaliseen mediaan on nykypäivänä melkeinpä itsestäänselvyys ja kaiken edellytys. Ihmiset rakentavat aktiivisesti oman itsensä virtuaalisia kopioita ja identiteettejä erilaisiin sosiaalisiin nettiyhteisöihin. Herääkin jopa kärjistetty ajatus siitä, voiko enää olla edes yhteiskunnan ”täysivaltainen” jäsen, mikäli ei kuulu johonkin sosiaalisen median kanavista? Esimerkiksi Facebook-profiilin omistaminen on tänä päivänä enemmänkin normaali sääntö kuin poikkeus – siinä missä Facebookiin kuulumattomuutta on puolestaan alettu pitää jokseenkin erikoisena ja poikkeavana. Mediassa onkin aika ajoin provosoitu erilaisilla kirjoituksilla siitä, että esimerkiksi Facebookiin kuulumattomuudessa olisi jotakin epäilyttävää ja epänormaalia. Profiilin puuttuminen sosiaalisessa mediassa voisi tehdä yksilölle hallaa jopa työnhaun aspektista käsin. On erityisen mielenkiintoista miten vielä jokin aika sitten varoiteltiin sosiaalisen median käytöstä, mutta tänä päivänä varoitellaan myös jopa niistä mahdollisista riskeistä, mitä sosiaaliseen mediaan osallistumattomuus voi aiheuttaa. Ihmisiä suorastaan ohjataan tallentamaan tietojaan erilaisiin internetin palveluihin. Yksityisyyden ajan sanotaan olevan ohi ja voidaan mielestäni aiheellisesti kysyäkin leijuuko ilmassa jonkinlaista ”pakko ohjaamista” sosiaaliseen mediaan? Voiko olla, että kyseessä on pyrkimys ujuttautua jokaisen yksityisyyteen? Facebookia on kritisoitu siitä, että se toimii samalla ikään kuin eräänlaisena valtion vakoilukoneena, joka tallentaa kaiken sinne syötetyn tiedon ja tietää näin käyttäjistään enemmän kuin ymmärretäänkään.

Medioitumiseen liittyy läheisesti kulturalisoituminen ja reflektiivisyyden kasvu, joista viimeksi mainittu voimistaa tarvettamme peilata identiteettiämme käyttämällä erilaisia mediatekstejä identiteettiemme heijastuspintoina (Fornäs 1999, 30). Virtuaalisessa maailmassa jokaisella on mahdollisuus tulla huomioiduksi ja ihmiset hyödyntävätkin tätä kanavaa tehokkaasti itsensä näkyviin tuomisessa. Facebook-, LinkedIn- ym. profiilit ja blogit viestivät muille ihmisille jonkin asteista mielikuvaa siitä, minkälainen kyseinen henkilö on. Teemme normaalissakin elämässä johtopäätöksiä toistemme persoonallisuuksista ja samalla tavoin yritämme tulkita muita ihmisiä myös virtuaalisessa maailmassa. Nettiyhteisöissä esiintyvien virtuaali-identiteettien ja siellä tapahtuvan käytöksen perusteella muodostamme jonkinlaisen käsityksen henkilöstä ihmisenä. Pro gradu -tutkielmani on jatkoa kandidaatintutkielmalleni, jossa olen tutkinut Facebookin

aktiivikäyttäjien identiteettiperformanssia keskittyen nimenomaan siihen, minkälaisia asioita tietynlainen profiilikäyttäytyminen heistä kertoo. Olen pyrkinyt selvittämään niitä tekijöitä, joiden perusteella yksilöiden identiteeteistä tehdään nettiyhteisöissä päätelmiä. Tutkimukseni teoria-, metodi- ja tulososuudet Facebookin aktiivikäyttäjistä koostuvatkin kandidaatin tutkielmastani.

Laajennan tässä pro gradu -tutkielmassani näkökulmaa myös Facebookiin kuulumattomiin yksilöihin, sillä yhtä tärkeää on mielestäni tutkia myös kyseisen nettiyhteisön ulkopuolelle jättäytyneitä yksilöitä. Facebookiin kuulumattomat muodostavat erittäin mielenkiintoisen ryhmän nykyajan medioituneessa maailmassa, jossa heitä on tutkittu vielä suhteellisen vähän. Tiedon ja ymmärryksen lisääminen myös heidän osaltaan tuo uuden ulottuvuuden sekä sosiaalisen median käyttämiseen, että käyttämättä jättämiseen liittyvistä motiiveista. Tutkimuksessani pyrin selvittämään Facebookiin kuulumattomien osalta heidän motiivejaan olla liittymättä kyseiseen palveluun sekä kuvaamaan minkälaisia yksilöitä he ovat suhteessa Facebookin aktiivikäyttäjiin. Eroavatko nämä kaksi ääripäätä jollakin merkittävällä tavalla toisistaan? Tutkimustani luettaessa onkin muistettava, että Facebookin käyttäjäkunnassa on monen tyyppisiä käyttäjiä. Olen kandidaatin tutkielmassani halunnut aihetta rajatakseni keskittyä kuitenkin nimenomaan aktiivikäyttäjiin. Sosiaalinen media on ilmiönä varsin laaja, joten olen rajannut myös tutkimuskohteeni koskemaan ainoastaan Facebookiin kuulumista tai kuulumattomuutta. Facebook on selkeästi suosituin nettiyhteisö minkä vuoksi valinta kohdistui kyseiseen yhteisöpalveluun. Sen perusideana on toimia yhteydenpitovälineenä, jossa ihmiset esiintyvät oikeilla nimillään ja kuvillaan. Facebookiin rakennetaan oma profiili, eli sivusto jossa ilmennetään haluttuja asioita itsestä kuten valokuvia sekä tietoja harrastuksista ja muista mielenkiinnonkohteista. Profiilin luotuaan käyttäjät lähettävät kaveripyyntöjä tutuille ihmisille, joista kertyy lopulta eräänlainen sosiaalinen nettiyhteisö. Tämä virtuaalinen yhteisö toimii samalla käyttäjän niin sanottuna yleisönä tuottamalleen sisällölle elämästään. Tilapäivitykset eli statusviestit ovat suosittu keino ilmaista kuulumisia, sen hetkistä tekemistä tai muuten vain ajatuksia.

Tutkimustani ohjasivat seuraavat tutkimuskysymykset:

Minkälaisia päätelmiä aktiivikäyttäjistä voidaan tehdä heidän Facebook-käyttäytymisen perusteella?

Minkälaisia päätelmiä voidaan tehdä Facebookin ulkopuolelle jättäytyneistä?

Minkälaisia eroavaisuuksia Facebookin aktiivikäyttäjien ja sen ulkopuolelle jättäytyneiden välillä on?

Tutkimukseni etenee taustoittamalla ensin virtuaalisen identiteetin näkökulmia sekä Facebook-käyttäytymisen motiiveja ja tarpeita. Tarkastelen niitä asioita, jotka selittävät minkälaista identiteetin ilmentämistä tietynlainen Facebook-käyttäytyminen viestii, sekä niitä seikkoja, joita nettiyhteisö mahdollistaa käyttäjälleen. Tämän jälkeen esittelen katsauksen Facebookiin kuulumattomien luonnehdinnoista ja motiiveista jättäytyä sen ulkopuolelle. Aktiivikäyttäjien teoriaosuutta seuraa Facebookiin kuulumattomia kuvaavat piirteet aiempien tutkimusten valossa. Olen käyttänyt molemmissa tutkimuksissani kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, aineistonhankinnan ollessa kuitenkin eri kandidaatin ja pro gradu tutkielman tutkimusten osalta. Aktiivikäyttäjiä tutkiessani olen kerännyt valmista aineistoa internetin keskustelupalstalta, käyttäen siis jo olemassa olevaa aineistoa. Tulosten analyysimenetelmänä olen käyttänyt sisällönanalyysia sekä luokittelua hahmottamaan ja jäsentelemään aineistosta esiin nousevia asioita. Facebookin ulkopuolelle jättäytyneitä olen puolestaan tutkinut teemahaastatteluiden muodossa, käyttäen samanlaista aineiston analyysimenetelmää, kuin aktiivikäyttäjiä tutkiessanikin.

Lähtökohtana tutkimusaiheen valintaan on mediakasvatuksen opinnoilta kimmonnut omakohtainen kiinnostukseni nykypäivän medioitunutta maailmaa kohtaan. Erityisesti sosiaalisen median muodot kiehtovat niiden näyttäytyessä varsin vahvasti ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Nettiyhteisöt tuntuvat toimivan ikään kuin jonkinlaisena näyttämönä kasvavalle tarpeelle tulla nähdyksi ja kuulluksi. On tietysti osa ihmisen perustarvetta tulla nähdyksi ja kuulluksi, mutta vaikuttaa siltä, että tämän päivän maailmassa meille ei enää riitä perinteiset kanavat kyseisten tarpeiden tyydyttämiseen. Sosiaalinen media mahdollistaa nykypäivän erilaisten henkisten tarpeiden tyydyttämisen virtuaalista kanavaa käyttäen. Tänä päivänä henkisen tasapainon rakennusaineet tuntuvatkin olevan varsin haasteellinen kehitystehtävä ja tietyllä tapaa tätä hyvinvointia ilmennetään myös virtuaalimaailmassa. Mäyrän (1999, 99) mukaan aikakautemme oireita ja ongelmia ovatkin usein erilaiset tyhjyyden tunteet; ahdistuksen ja tarkoituksettomuuden tunne sekä toimivien ihmissuhteiden ylläpitämisen vaikeus. Näistä johtuen nykymaailmassa tietokoneiden pariin vetäytymisestä onkin tullut eräänlainen elämänhallinnan strategia (mt).

Nykyajan yksilöllisyyttä korostava mentaliteetti saa huomion kääntymään oman itsemme pohtimiseen. Etsimme itseämme erilaisten välineiden kautta ja näin ollen identiteettien ilmentäminen nettiyhteisöissä on varsin mielenkiintoinen ilmiö. Erilaisia sosiaalisen median

muotoja käyttävien yksilöiden olisi hyödyllistä kasvattaa tietoisuutta omista tarpeistaan ja motiiveistaan suhteessa näihin uusiin identiteetin rakennustyökaluihin. Ihmisten on tärkeä oppia reflektoidaan omaa käyttäytymistään ja itsensä ilmentämistään virtuaali-identiteettien kautta, sillä tämä voi auttaa myös aidon identiteetin kehittämisessä. Eteen identiteetin rakentaminen hyvinvointiyhteiskunnassamme on nykyään muutenkin haastavaa, sillä vaihtoehtoja on niin sanotusti loputtomiin. Tämän vuoksi käyttäjien olisi hyödyllistä oppia itsekriittisyyttä sen suhteen mitä tulee oman identiteetin ilmentämiseen verkossa. Suoranta (2003, 184) osoittaaakin huolensa mediakulttuuria kohtaan, joka tarjoaa yllin kyllin aineksia identiteetin koostamiseen, muttei juuri minkäänlaisia ”ohjeita” siihen, kuinka tämä kokoaminen muodostetaan tai mitä identiteetillä ylipäätään tehdään. Onko sosiaalisen median ulkopuolelle jättäytyminen sitten haitallista vai hyödyllistä? Säästyäänkö sillä tavoin ylimääräiseltä ja turhaltakin hälyltä, jota sosiaalisen median ärsykkeet tuottavat ja mahdollisesti häiritsevät jopa yksilön hyvinvointia. Vai tipahdetaanko sellaiseen kuiluun, jossa ei enää pysytä nykyajan toimintatapojen ja sosiaalisuutta ylläpitävän toimintakulttuurin mukana? Medioituminen pakottaa kuluttajia tekemään valintoja, sekä useimmiten käyttämään yhtä mediaa myös toisen median käytön yhteydessä (Fornäs 1999, 40). On mielenkiintoista, miten toiset ovat tältä ”pakotukselta” onnistuneet välttymään. Tutkimusaiheeni on mielestäni tärkeä ja ajankohtainen ja se voi tuoda näkökulmia niin sosiaalisen median käyttäjille kuin sitä käyttämättömille. Ennen kaikkea se voi tuoda yleistä ymmärrystä näiden ryhmien käyttäytymistä ohjaavia motiiveja kohtaan.

2 FACEBOOKIN KÄYTTÖTARVE IDENTITEETIN KANNALTA

Nykypäivänä saattaa olla melkein pä jo sosiaalinen välttämättömyys esiintyä omalla kuvalla internetissä, sillä sosiaalisiin medioihin osallistuminen vaikuttaa kehittyvän ikään kuin pakolliseksi edellytykseksi tämän päivän yhteiskunnassa ja kulttuurissa (Mäyrä 2007, 207). Samalla verkkosivustot toimivat mitä vahvimmin tietynlaisina toimijuuden ja identiteetin rakennuksen näyttämöinä. Identiteetti on käsitteenä varsin monitahoinen ja sen yksiselitteinen määrittelyminen onkin ongelmallista, mikä näkyy kirjallisuudessa sen lukuisina erilaisina määritelmänä. Lyhyesti määriteltynä identiteetti on yksilön itsensä ja muiden tekemää määritelmää siitä, keitä me olemme. Se tarkoittaa tapoja, joilla ihmiset määrittelevät ja ymmärtävät itsensä suhteessa sosiaaliseen ympäristöönsä, itseensä ja kulttuuriinsa. Identiteetin käsite kietoutuu läheisesti minuuden käsitteeseen, joka on yksilön reflektiivistä tietoisuutta itsestä. (Saastamoinen 2006, 170 – 172.) Yksilö tarvitsee kuitenkin myös identiteettinsä epäsuoraa vahvistamista voidakseen uskoa siihen, että hän todellakin on se, jona hän itseään pitää. Subjektiviivisen identiteetin säilymisestä kantaa vastuun myös yksilön elämän merkitykselliset toiset, joiden palaute on suoraa ja tunnelautunutta. Epäsuora vahvistaminen taas voi perustua jopa pinnallisiin jokapäiväisiin kontakteihin. (Berger & Luckmann 2002, 170.) Hallin (1999, 39) mukaan identiteetti on jotakin mikä muotoutuu aikaa myöten tiedostamattomissa prosesseissa pysyen kuitenkin jatkuvassa kehityksessä, sillä se muodostuu kaiken aikaa.

Identiteetin rakentamisesta ja tämän prosessin haasteista keskustellaan nykypäivänä aktiivisesti, sillä ne ovat selkeästi jonkinlaisen muutoksen kourissa. Voidaan puhua jollakin asteella identiteetin kriisistä, mikä kielii nyky-yhteiskuntien rakenteiden laajoista muutoksista. Tämän sanotaan näkyvän modernin yksilön eheyden pirstoutumisena. (Heinonen 2001, 14.) Arnould, Price ja Zinkhan (2004) toteavat, että aikaamme kuvataan postmodernismin käsitteellä, jota leimaa kolme olotilaa, joilla on merkittävä vaikutus identiteetteihin (ks. Määttä 2010). Ihmisten uskollisuus erilaisia yhdistäviä uskomusjärjestelmiä, kuten uskonnollisia oppeja tai demokraattisia arvoja kohtaan on laskenut. Toiseksi Arnould ym. (2004) nimittävät minäkuvan pirstaloitumisen ja kolmatta olotilaa puolestaan luonnehditaan henkilön hajautumisena, mikä liittyy itsetuntemuksen ja päämäärien katoamiseen. Näin ollen nykyajan ihmisen vapaus valita lisääntyy ja vähäisen sitoutumisasteen vuoksi yksilö voi valita erilaisia identiteettejä riippuen siitä, minkälainen henkilö hän milloinkin haluaa olla. (Määttä 2010 Arnould ym. 2004 mukaan.)

Postmodernissa yhteiskunnassa elävien yksilöiden identiteetit näyttävät olevan hyvin epävakaita ja alati muuttuvia. Kuten Määttä (2010) toteaa, virtuaalimaailmat ovat myös osuva esimerkki ihmisten pirstaloituneesta minäkuvasta, sillä sosiaalinen media on omiaan tarjoamaan alustan identiteetin ylläpitämiseksi tai mahdollisesti vaihtoehtoisen identiteetin rakentamiseksi. Aiempaa yhteiskuntaa määrittäneiden turvallisuuslähteiden kadottua yksilöllistymisen kulttuuri on kuitenkin paradoksaalisesti johtanut turvattomuuden tunteen kasvaessa yhteisöllistymiseen (mt). Nähdäkseni tästä johtuen voidaan selittää myös yksilöiden kasvanutta tarvetta verkostoitumiseen, kuten Facebookiin, jossa ihmiset nimenomaan luovat yhteisöjä ja ylläpitävät sosiaalisia suhteita. Vaikuttaa siis siltä, että yhteiskunnan muutosten vuoksi identiteeteistä on tullut tietyllä tapaa hauraampia, joita ihmiset yrittävät hallita muun muassa erilaisten sosiaalisten medioiden kautta rakentaessaan virtuaalista identiteettiään. Facebookin kaltaisessa yhteisöpalvelussa identiteettiä ilmentetään oikeilla nimillä ja oikeilla kuvilla, eli ei-anonyymissä ympäristössä, jonka voidaankin ajatella olevan eräänlainen itsensä peilaamisen ja tarkastelemisen tila. Paasonen (2006) havainnollistaakin tämän kaltaista verkossa tapahtuvaa itsensä esittelyä tietynlaisena minäesityksen pohtimisena, jolla yksilö pyrkii neuvottelemaan identiteetistään suhteessa kulttuurisiin normeihin, ihanteisiin ja identiteettiasemiin.

2.1 VIRTUAALI-IDENTITEETTI IHANNEMINÄN TOTEUTTAJANA

Sosiaalisen median ja suosittujen yhteisöpalveluiden myötä on alettu entistä aktiivisemmin keskustelemaan virtuaalisista identiteeteistä. Keskustelut ovat saaneet alkunsa pohdinnoista siitä, kuinka totuudenmukaista identiteettiä verkossa pystytään esittämään. Minkälaisena ihmisenä yksilö kuvaa itseään online-maailmassa. Virtuaalinen identiteetti asettaa perinteiset käsitykset minästä kyseenalaisiksi ja haastaa määrittämään uusia. Virtuaali-identiteetti on yksilön rakentama käsitys itsestä, jonka hän antaa henkilöllisyydestään sosiaalisessa mediassa. Yksilön virtuaali-identiteettiä ja mainetta online-ympäristössä muokkaa kaikenlainen tieto mitä henkilö tuottaa itsestään näkyväksi. (Heinonen 2001, 61.)

Virtuaalinen maailma on kuitenkin ruumiiton, jolloin myös identiteetti on epäselvä ja varsin monitulkintainen. Nykyajan ihmisten persoonia voidaankin kuvata tietyllä tapaa kaksijakoisena, eli

jakona fyysiseen ja digitaaliseen persoonaan. Verkossa ihmiset omaksuvat itselleen digitaalisia minuuksia, jotka merkitsevät uudenlaista ulottuvuutta käsitykseen minästä. Virtuaalinen identiteetti koettelee perinteisen identiteetti käsitteen rajoja, sillä siihen on liitetty oletukset eheydestä ja ykseydestä, kun taas internet mahdollistaa identiteetin rakentamisen hyvinkin joustavasti. (Heinonen 2001, 14-20.) Tästä johtuen onkin ollut paljon keskustelua siitä, kuinka totuudenmukaisia virtuaaliset identiteetit todellisuudessa ovat. Tiedämme, että virtuaalimaailma luo oivan alustan identiteettien toteuttamiseen, jossa fantasiat ovat merkittävässä roolissa. Heinonen (2001, 18) toteaaakin, että ”virtuaalisesta minästä on tullut todellisen minämme airut”. Yksilöt sijoittavat itsensä oman todellisuutensa digitaaliseen versioon, jossa jokaisen olisi syytä pohtia mihin raja tulisi vetää todellisen ja virtuaalisen identiteetin välille (mt. 28).

Minäesitykset virtuaalimaailmoissa ovat kuitenkin jossain määrin ”toisten” henkilöhahmojen tekemistä niiden tarkoitushakuisuuden ja osittaisuuden vuoksi (Paasonen 2006, 165). Useiden tutkimusten perusteella voidaankin sanoa, että ihmiset saattavat helposti esittää itsensä virtuaalisissa maailmoissa ihanneminän muodossa (Zhao, Grasmuck & Martin 2010; Chou & Edge 2011; Mehdizadeh 2010). Ihanneminä on tietyllä tapaa ikään kuin ihmisen tavoite-minä, sillä siihen kuuluvat sellaiset yksilön ihailemat ominaisuudet joita hän ei omaa, mutta minkälainen hän haluaisi olla. Ihanneminä on aina jollakin tapaa parempi kuin todellinen minä. Todellisen minän ja ihanneminän välillä tulee olla jonkin verran jännitettä, mutta näiden kahden välisen ristiriidan suuruus korreloi itsetunnon ja psyykkisen terveyden määrää. Näin ollen ristiriita näiden kahden käsitteen välillä ei ihmisen henkisen hyvinvoinnin kannalta saisi olla liian suuri. (Keltikangas-Järvinen 2008, 99.)

Choun ja Edgen (2011) tekemän tutkimuksen perusteella Facebook tarjoaa otollisen maaperän hallita ihmisten vaikutelmia toisistaan. Suurin osa ihmisistä on jollakin asteella huolissaan muiden käsityksistä itsestään ja tästä johtuen yksilöillä onkin taipumus esittää itsensä Facebook-profiileissaan muiden silmiin suotuisalla tavalla. Aiemmat tutkimukset ovat esittäneet, että tämän kaltaista toimintaa Facebookissa kuvaa muun muassa sosiaalisesti suotuisten valokuvien huolellinen valinta, positiivisten ominaisuuksien korostaminen itsestä, ihanneminän esittäminen, syvällisempi oman persoonan paljastaminen sekä erilaisten linkitysten lisääminen sellaisille sivuille, jotka assosioivat käyttäjän tiettyihin ihmisiin, symboleihin ja materialisiin objekteihin.

Ihanneminän esitykset menevät ilmeisesti suhteellisen hyvin täydestä muille käyttäjille, sillä tutkimuksen mukaan osa ihmisistä päättelee muiden profiileja katsomalla, että toisilla olisi aina jotenkin onnellisempaa ja parempaa elämää kuin itsellä. Käyttäjillä on tapana tuoda profiileissaan

esille vain elämän kohokohtia ja valokuvia onnellisista hetkistä, jotka antavat vaikutelman paremmasta ja onnellisemmasta elämästä. Toinen tekijä, mikä vaikutti näihin vääristyneisiin olettamuksiin, liittyi käyttäjien heikommin tuntemiensa ystävien lisäämiseen profiilinsa kaverilistoille. Mitä enemmän käyttäjät lisäsivät tämänkaltaisia ”ystäviä” profiileihinsa, joita he eivät tunteneet tarpeeksi hyvin, sitä enemmän heillä oli taipumusta ajatella muiden elämän olevan parempaa kuin heidän omansa. Tutkimuksen mukaan ihmisten olettamukset muiden elämästä Facebook-profiilien perusteella eroavat kuitenkin Facebookin käyttöasteesta riippuen. Henkilöt joilla on syvempi osallisuus Facebookin käytössä, ovat alttiimpia vääristyneempiin käsityksiin muiden elämästä. Vääristyneisiin käsityksiin johtaa myös tilanteellisten tekijöiden huomioimatta jättäminen. Katsellessa muiden onnellisia valokuvia ihmisten on helppo päätellä muiden olevan aina onnellisia sen sijaan, että he huomioisivat kokonaisarvioissaan ne olosuhteet ja tilanteet, jotka tekivät kuvassa olevat henkilöt iloisiksi kyseisellä hetkellä. Ilmeisesti taipumus ihannemuuden esittämiseen Facebookissa tapahtuukin juuri siitä syystä, että ihmiset saattavat tiedostamattaankin vertailla omaa elämäänsä muiden elämään. (Chou & Edge 2011.)

Myös Zhao, Grasmuck ja Martin (2008) esittävät tutkimuksensa perusteella, että Facebook-identiteetit eivät vaikuttaisi olevan samoja identiteettejä joita käyttäjät näyttävät offline-maailmassa, eli oikeassa elämässä. Eivätkä ne myöskään ole identiteettejä joita käyttäjät muodostaisivat anonyymissä online- ympäristössä vaan nimenomaan toivottuja mahdollisia identiteettejä, eli ihanneminiä, joita yksilöt eivät ole syystä tai toisesta kyenneet osoittamaan toteen oikeassa elämässä. Facebook-minät vaikuttavatkin olevan sosiaalisesti erittäin suotavia identiteettejä. (Mt.) Yurchisin, Watchravesringkan ja McCabe (2005) esittävät kuinka tietyllä tapaa avoin (nonymous) ympäristö tekee käyttäjät realistisemmiksi ja rehellisemmiksi itsensä esittämisessä, vaikkakin tietynlaisten oikean elämän esteiden puuttuminen online-ympäristössä mahdollistaa käyttäjien hieman venyttää totuutta heidän oikeasta identiteetistä. Tutkimuksen mukaan tavassa miten käyttäjät rakentavat heidän ihanneminiänsä Facebookissa on tiettyjä erityisiä piirteitä. Visuaaliset mahdollisuudet Facebookissa tarkoittavat sitä, että käyttäjät toimivat vuorovaikutuksessa heidän yleisön kanssa, jolloin myös kuva käyttäjän sosiaalisesta miljööstä välittyy yleisölle. Tällöin käyttäjän viehäytys muiden silmissä perustuu myös käyttäjän ympärillensä luomaan ihmisjoukkoon, jotka voivat vaikuttaa positiivisella tavalla yleiseen mielikuvaan käyttäjästä. Esimerkiksi poikaystävän sosiaalinen suotavuus muiden silmissä saa käyttäjänkin vaikuttamaan kiinnostavammalta. (Mt.)

Zhao, Grasmuck ja Martin (2008) esittävät, että digitaaliset minät ovat tosia, sillä niillä on oikea arvo ja merkitys yksilöille, jotka rakentavat profiilejaan. Tutkijat näkevät, että esimerkiksi Facebookiin rakennetut profiilit voivat parantaa käyttäjien kokonaiskuvaa itsestään ja jopa lisätä heidän mahdollisuuksiaan luoda kontakteja oikeassa maailmassa. Tässä yhteydessä käsitettä ”todellinen minä” on käytetty viittaamaan niihin piilotettuihin näkökulmiin siitä, mitä me haluaisimme olla. (mt. 2008).

2.2 NARSISTISTEN PIIRTEIDEN ESIIN NOUSEMINEN PROFIILIKÄYTYKSESSÄ

Psykiatri Elias Aboujaoude (2011) on huolissaan sosiaalisen median tuomista vaikutuksista, joiden hän katsoo ennen pitkää muuttavan persoonallisuksiamme ja luonnollisesti myös ihmisten välisten kanssakäymisten sääntöjä. Aboujaoude esittää viisi sellaista piirrettä, joita hänen mukaansa sosiaalinen media vahvistaa persoonallisuksissamme. Piirteet joista tutkija puhuu, eivät suinkaan ole niitä mairittelevampia persoonallisuudenpiirteitämme vaan sellaisia, jotka aiheuttavat elämässä helposti ongelmia. Ensimmäiseksi Aboujaoude mainitsee mahtailun, jota hän kuvailee tunteella siitä, että vain taivas on rajana online-maailmassa (mt. 43). Mahtailun kaltaiseen ajatteluun liitetään läheisesti myös narsismi, jonka Aboujaoude katsoo saavan ravintonsa myös netissä (mt. 68). Kolmanneksi tutkija katsoo internetin korostavan paheellisuutta ja ilkeilyä (viciousness) (mt. 43). Tätä Aboujaouden ajatusta Marko Nenonen luonnehtii osuvasti artikkelissaan ”Facebook muuttaa persoonaa” (HS 10.8.2011) toteamalla, että ”internet on paheellisten unelmien pelikenttä”. Muun muassa väkivaltaisten pelien pelaaminen, hallitsematon ostaminen, pornografia ja ilkeily ovat kaikki asioita, joihin ihmisillä on matalampi kynnys online elämässä kuin oikeassa maailmassa. (Nenonen, HS 10.8.2011) Aboujaouden listalla ovat vielä impulsiivisuus ja tietynlainen lapsellinen taantuminen. Impulsiivisuuteen liittyy hetken mielijohteiden saama ylivalta, kuten edellä mainittu hallitsematon ostaminen ja esimerkiksi kynnys osallistua uhkapeleihin. Taantumista Aboujaoude kuvaa muun muassa siten, että moni aikuinen on löytänyt virtuaalisesta maailmasta kätevän tavan välttää vaikeuksia ja monimutkaisuutta elämässä. Tietynlainen vastuun kiertäminen, kiukuttelu ja hemmoteltu käytös tulevat enemmän sallituksi online-ympäristöissä. (Aboujaoude 2011, 137.)

Narsismista puhutaan nykyään paljon ja onkin ollut keskustelua siitä, onko nykyajan elämänmenossamme jotain sellaista, mikä synnyttää narsismia, sillä se tuntuu yleistyvän kaiken aikaa. Länsimainen elämäntyyli on hyvin yksilökeskeistä ja Keltikangas-Järvinen (2008, 88) toteaaakin nykyisen elämäntavan sisältävän runsaasti itsekeskeisyyttä, lyhytjänteisyyttä omien tarpeiden tyydyttämisessä sekä oikeutta tehdä mitä tahansa kunhan välttää selittelyt syyllisyydentunteen sijaan. Myös Ojanen (2011, 42–43) huomauttaa, että nykyään puhutaan myös ”totalitäärisestä egosta” joka haluaa aina olla huomion keskipisteenä. Tämän hän näkee johtuvan nimenomaan yksilökeskeisestä kulttuurista joka ikään kuin kannustaa ja jopa pakottaa oman aseman vertailuun ja arviointiin. Tästä syntyy Ojaseen mukaan taistelutilanteita minän ja ympäristön välille. (Mt. 43.)

Ojanen (2011, 76) kuvaa narsismia neuroottisella minäkeskeisyydellä, vallan, menestyksen ja kauneuden halulla, jatkuvan ihailun tarpeella, ylimielisellä käytöksellä ja kuvitelmalla siitä, että yksilö on kadehdinnan kohde. Narsistit ovat kyvyttömiä asettumaan muiden asemaan ja heillä on voimakas empatian puute. Pääallepäin kyseiset ihmiset saattavat olla mitä miellyttävimpiä, mutta tämän kuoren alla kytee tarve muiden hyväksikäytöstä ja omien tarpeiden tyydyttämisestä. (Mt.) Tässä kohtaa on kuitenkin syytä tehdä ero narsistien ja narsistisia piirteitä omaavien henkilöiden välillä. Keltikangas-Järvinen (2008, 88) huomauttaakin, että yksittäisten narsististen piirteiden löytyminen ei tarkoita sitä, että henkilö olisi saman tien narsisti.

Mitä tulee narsististen piirteiden esille tulemiseen online-ympäristöissä, myös Mehdizadeh (2010) sekä Utz, Tanis ja Vermeulen (2012) ovat löytäneet mielenkiintoisia tutkimustuloksia narsististen piirteiden ja sosiaalisten medioiden yhteydestä. Mehdizadeh esittää tutkimuksessaan ”Narcissism and Self-Esteem on Facebook” (2010), että yksilöt, joille voitiin määritellä narsistisia piirteitä, olivat yhteydessä huomattavaan online-aktiivisuuteen sekä itseään mainostavaan sisältöön Facebook-profiileissa. Vastaavia tuloksia saivat myös Utz, Tanis ja Vermeulen (2012) tutkimuksessaan, jonka perusteella sosiaalisten nettiyhteisöjen aktiivinen käyttö sekä henkilökohtaisten profiilien sisältämä runsas itsensä esittely korreloivat narsististen piirteiden kanssa. Itsensä esittelyä ilmenee muun muassa viehättävien ja seksikkäiden valokuvien kautta. (Mt.)

Aboujaoude (2011) mainitseekin käsitteen ”narcissurfing” eli vapaasti käännettynä narsismisurffailun, joka tarkoittaa ihmisten lisääntyneitä tarvetta selvittää kuinka paljon he

jättävät jälkiä online-maailmaan. Vaikuttaakin siltä, että mitä enemmän jalanjälkiä nykyajan ihmiset jättävät online-maailmaan, sen parempi. Facebookin kaltaiset sosiaaliset nettiyhteisöt ovat tehokkaita paikkoja itsensä mainostamista varten ja suurilla ihmissuhteiden joukolla, eli ystävien määrällä on tarkoitus vihjata suosiosta. (Mt.) Buffardi ja Campbell (2008) esittävätkin, että narsistisilla ihmisillä olisi enemmän kontakteja Facebook profiileissaan, kuin ei-narsistisilla ihmisillä. Tästä johtuen keskiverto käyttäjä kokee sosiaalisen nettiyhteisön, joka yliedustaa narsisteja. Myös heidän tutkimuksessaan ystävien, seinäpostien, virtuaalisten ryhmien ja itsestä kirjoitettujen kuvausten määrällä oli merkitystä narsistisia piirteitä tutkittaessa. (Mt.) Aboujaoude (2011) ihmettelee miten ajan kanssa kaikki tämä ei voisi olla nostamatta narsismin määrää. Hän pohtii sitä, kuinka kenen tahansa voi olla ajoittain vaikea tuntea itsensä normaaliksi ja sosiaalisesti vähäisellä ystävämäärällä, kun ympärillä olevilla henkilöillä on satoja, jopa tuhansia kontakteja. Hän kysyy, kuinka muuten voitaisiin ehkäistä tätä kipeää alemmuuden tunnetta, kuin pikaisesti muokkaamalla online-identiteettiä tavalla, joka nostaa suosiota ja kasvattaa itsetuntoa. Mainonnan säännöt pätevät nyt myös tavallisiin ihmisiin. Yksilöt objektivoivat itsensä, korostavat parhaita puoliaan ja kaupallistavat ne samaan tapaan kuin vaikkapa shampoo-mainos tekisi. Internet tarjoaa oikotien täydellisyyteen. Etäisyys käyttäjän ja yleisön välillä, joka on paljon suurempi online- kuin offline-maailmassa, mahdollistaa joillekin muokata rajusti parannellun kopion itsestä. (Aboujaoude 2011.)

2.3 FACEBOOK MATALAN ITSETUNNON NOSTATAJANA

Edellä on käsitelty narsistisia piirteitä, pyrkimystä ihanneminän rakentamiseen sekä tarvetta huomioon nettiyhteisössä tapahtuvan käyttäytymisen selittäjinä. Tässä luvussa tarkastelen matalan itsetunnon yhteyttä Facebook-profiilikäytöksessä. Kysymys itsetunnosta tekee aiheen mielenkiintoiseksi, sillä tässä työssä oma lähtökohtainen olettamukseni on se, että sekä narsistisia taipumuksia, että tarvetta suosioon selittää nimenomaan juurikin heikko itsetunto. Tosin ne hieman virheellisesti usein saatetaankin tulkita juuri päinvastoin. Tällöin matalan itsetunnon käsite joiltakin osin ikään kuin kokoaa yllä selvittämäni asiat yhteen.

Keltikangas-Järvinen (2008, 20) kuvailee hyvää itsetuntoa tietynlaisena itsenäisyytenä; ihminen uskaltaa löytää omat itselle sopivat ratkaisut riippumatta ulkoapäin tulevista odotuksista. Kyse on

silloin tietynlaisesta riippumattomuudesta ja rohkeudesta asettaa ja pitää omista päämääristä kiinni. Hyvän itsetunnon omaava ihminen ei ole huolestunut muiden hyväksynnästä, jolloin hänellä ei ole tarvetta toimia yleisten mielipiteiden mukaan. Keltikangas-Järvinen erottaa ihmisen itsetunnon kuitenkin kahteen eri alueeseen; yksityiseen ja julkiseen itsetuntoon. ”Yksityinen on se, mitä ihminen hiljaisessa mielessään itsestään ajattelee ja miten hyvä hän omasta mielestään on. Oikeastaan se on hänen varsinainen itsetuntonsa. Julkinen taas on sitä, mitä ihminen kertoo itsestään muille ja mitä hän käytöksellään ja usein myös psykologisissa testeissä ilmaisee.” (Keltikangas-Järvinen 2008, 24.) Tästä tulee mieleen, että mahtaako julkinen itsetunto olla siis verrattavissa ensimmäisessä kappaleessa esittämäni ihanneminän käsitteeseen? Liittykö julkinen itsetunto enemmänkin siihen minkälainen haluaisi olla itsensä ja muiden silmissä? Keltikangas-Järvisen (2008, 24) mukaan tasapainoisella ihmisellä ei yksityisen ja julkisen itsetunnon välillä ole suurta eroa, sillä kyseisellä ihmisellä ei ole tarvetta ylläpitää itsestään erilaista kuvaa muiden silmissä. Vastaavasti Keltikangas-Järvinen puhuu todellisen minän ja ihanneminän välisestä jännitteestä huomauttaessaan, että näiden kahden käsitteen välisen ristiriidan suuruus korreloi itsetunnon ja psyykkisen terveyden määrää (mt. 99).

Mehdizadeh (2010) esittää, että huolimatta yksilön itsetunnon tyypistä, kaikilla ihmisillä on elintärkeä tarve joko ylläpitää tai kasvattaa sitä. Voidaankin olettaa, että ihmiset pyrkivät positiivisiin itsensä esityksiin sekä online- että offline- maailmassa. Mehdizadehin mukaan on myös hyvin todennäköistä, että yksilöt joilla on matala itsetunto, ovat jopa kaikkein innokkaimpia ottamaan osaa online-ympyröihin jotka nostavat itsetuntoa (mt). Zhao, Grasmuck & Martin (2008) ovat samoilla linjoilla todetessaan, että sosiaaliset nettiyhteisöt saattavat voimaannuttaa hieman rajoittuneempia yksilöitä toteuttamaan heidän identiteettejään paremmin kuin kasvokkain tapahtuvissa tilanteissa. Saadakseen positiivista palautetta ja tunnustusta ihmiset, joilla on matala itsetunto, saattavat osallistua herkemmin itsensä ilmaisemiseen nettiyhteisöissä (Utz, Tanis & Vermeulen 2012).

Helsingin Sanomissa julkaistu artikkeli (Mäenpää 7.3.2011) kertoo yhdyshälystä Cornellin yliopistossa tehdystä tutkimuksesta, jossa väitetään, että Facebook saa yksilöt tuntemaan itsensä kauniimmaksi ja komeammaksi. Tutkimustilanne järjestettiin siten, että ensimmäinen koehenkilöiden ryhmä katsoi itsestään lisättyjä kuvia Facebook-profiileistaan ja toinen ryhmä laitettiin katsomaan itseään peilistä. Tulokset johtivat siihen, että peilistä itseään katselleet koehenkilöt olivat vähemmän tyytyväisiä näkemäänsä, kuin Facebook-profiileista itseään katselleet. Artikkelin mukaan tutkijat päättelivät tuloksen johtuvan siitä, että Facebook-profiileihin

valitaan itsestä mahdollisimman edustavat kuvat. Näin ollen Mehdizadehin (2010) tutkimustulos vaikuttaisi olevan varsin looginen, sillä hänen analyysinsä perusteella yksilöt, joilla oli matala itsetuntoa tai narsistisia taipumuksia, olivat aktiivisempia online-käytöksessä sekä itsensä esittelyn sisällössä.

Internet vastaa nykyihmisten todellisuudenpaon tarpeeseen auttamalla luomaan harhoja ja toiveunelmia. "Online phantasmagoria" eli vapaasti käännettynä online-elämän harhaisuus voi joissain tapauksissa johtaa matalaan itsetuntoon ja/tai todellisuudesta vieraantumiseen. (Aboujaoude 2011, 33.)

2.4 TARVE SUOSIOON PROFIILIN TYÖSTÄMISEN MOTIVAATIONA

Utz, Tanis ja Vermeulen (2012) ovat osoittaneet mielenkiintoisia tutkimustuloksia Facebook-profiilien työstämismotiiveista. Tutkijoiden mukaan tarve suosioon (need for popularity) viittaa motivaatioon tehdä tiettyjä asioita ollakseen suosittu. Tutkimuksessa selvisi, että ihmisille joilla oli korkea tarve suosioon, sosiaaliset nettiyhteisöt olivat mitä ihanteellisimpia paikkoja. Tutkimus testasi tarvetta suosioon, itsetuntoa, tarvetta kuulua johonkin, hyväksynnän hakemista ja turhamaisuutta sosiaalisten nettiyhteisöjen käyttäytymisen ennustajina. Käyttäytymistä sosiaalisessa nettiyhteisössä arvioitiin strategisen itsensä esittelyn, profiilin kohentamisen, tunteiden paljastamisen, rutiininomaisen käytön, huolittelun sekä ystävien määrän perusteella. Tulosten perusteella tutkijat esittävät, että tarve suosioon on vahvin ja johdonmukaisin ennuste sosiaalisten nettiyhteisöjen käytöstä ohjaavaa toimintaa arvioitaessa. Tarve suosioon voi hyvinkin vaikuttaa itsekeskeiseen käytökseen, kuten profiilin työstämiseen, koska kyseinen toiminta saattaa auttaa luomaan suositumman vaikutelman. Tutkijat kuitenkin huomauttavat, että tarve suosioon saattaa vaikuttaa myös vähemmän itsekeskeiseltä vaikuttavaan toimintaan, sillä yksilöt joilla on korkea tarve suosioon, ovat todennäköisiä yksilöitä kasvattamaan heidän verkostojaan muihin ihmisiin. Utz, Tanis ja Vermeulen (2012) väittävätkin, että sosiaaliset nettiyhteisöt ovat ideaalisia alueita yksilöille joilla on korkea tarve suosioon, sillä ne helpottavat valikoivaa itsensä esittämistä ja takaavat käyttäjille ison yleisön. Tutkijat huomasivat myös, että ihmiset joilla oli korkea tarve suosioon, muokkasivat profiileitaan useammin kuin muut (mt). Myös Risto Heinonen (2001, 20)

toteaa, että ihminen yleensä tekee itsensä esittelyn internetissä tarpeesta tai halusta etsiä hyväksyntää omalle identiteetilleen.

Sihvola (2009) osoittaa myös tuloksia siitä, että Facebookia käytettiin huomion hakemiseen ja näin ollen itsensä esittelyyn. Sihvola kuitenkin painottaa, että Facebookia käytettiin toki myös muiden elämän seuraamiseen ja yhteydenpitoon ystävien kanssa. Itsensä ja sosiaalisen elämänsä esittelyn kautta yksilöt saavat tietää mitä muut heistä ajattelevat ja näin he hakevat kommentteja muilta käyttäjiltä. (Mt.) Ojanen (2011, 17) kirjoittaakin sopivasti: "...toiset ihmiset ovat peili, josta omaa minää katsellaan. Sosiaalinen peili on kuitenkin kiusallisen epäselvä. Se muistuttaa usein sirkusten vääristäviä peilejä, joissa oma kuva näkyy milloin todellisuutta suurempana, milloin pienempänä ja milloin jotenkin muuten vääristyneenä. Peiliin katsominen sisältää aina myös vertailua muihin."

Sihvola (2009) kuvaa erilaisia tapoja herättää muissa kiinnostusta ja näin ollen saada huomiota. Yhtenä keinona hän mainitsee statuspäivitykset, jotka voivat ilmoittaa jonkinlaista tekemistä tai ne voivat saada asiat kuulostamaan hohdokkaimmilta ystävien silmissä. Elämän voi saada näyttämään varsin mielenkiintoiselta statusviestejä muotoilemalla. Sihvolan mukaan statuspäivityksiä kirjoitettiin kaikista runsaimmin juhlimiseen liittyen, joka kertoo samalla yksilön sosiaalisesta elämästä. Käyttäjät haluavat, että heidän profiiliaan katsotaan ja palautteen määrä on yhteydessä käyttäjän kiinnostavuuden kanssa. Ystävä- ja juhlimiskuvien lisääminen viestii käyttäjän sosiaalisesta elämästä ja näin käyttäjä voi luoda vaikutelman suosiostaan. Aktiivinen profiilin päivittäminen liittyykin siihen, että vanhoihin asioihin ei enää saa tarpeeksi kommentteja jolloin huomio laantuu. (Sihvola, 2009.)

3 FACEBOOKIN ULKOPUOLELLE JÄTTÄYTYNEET JA SIIHEN VAIKUTAVAT TEKIJÄT

”Tämän päivän audiovisuaalisuuden, verkostojen ja vuorovaikutteisuuden hallitsemassa kulttuurissa osallistuminen verkkoyhteisöihin voi olla nuorelle enemmän tai vähemmän sosiaalinen välttämättömyys. On erikoisempaa olla kuulumatta kuin kuulua johonkin sosiaalisen median yhteisölliseen palveluun. Osallistumattomuus voisi aiheuttaa nuorelle kulttuurista toiseutta ja jäämistä kaveripiiriin ulkopuolelle.” (Noppari & Uusitalo 2011.)

Noppari ja Uusitalo (mt.) kuvavavat nykyajan todellisuutta eläessämme sosiaalisen median maailmassa ja pohtivat siihen osallistumattomuuden mahdollisia riskejä. Ketä ja minkälaisia ihmisiä sitten ovat Facebookin ulkopuolelle jättäytyneet yksilöt? Sosiaalisten nettiyhteisöjen käyttäjiä on tutkittu viime vuosina runsaasti, mutta tutkimus vaikuttaa selvästi jääneen huomattavasti vähemmälle huomiolle nettiyhteisöjen ulkopuolelle jättäytyneiden osalta. Onkin hyvin mielenkiintoinen kysymys, aiheutuuko sosiaalisten nettiyhteisöjen ulkopuolelle jättäytymisestä ulkopuolisuuden tai yksinäisyyden tunteita? Vai onko ulkopuolelle jättäytyminen loppujen lopuksi hyvinkin tietoinen valinta ja päätös? Tähän kysymykseen palaan myöhemmin omien tutkimustulosteni pohdinnassa.

3.1 VÄHEMMÄN ULOSPÄINSUUNTAUTUNEET, MUTTA TUNNOLLISET EI-KÄYTTÄJÄT

Ryan ja Xenos (2011) tutkivat miten persoonallisuus vaikuttaa Facebookin käyttämiseen tai ei-käyttämiseen. Persoonallisuustekijöitä tutkiessaan he hyödynsivät piirreteoriaa eli viiden suuren persoonallisuuspiirteen teoriaa selvittämään mahdollisia persoonallisuuseroja. Kyseiset piirreteorian persoonallisuuspiirteet ovat neuroottisuus (tunne-elämän epätasapainoisuus), ekstraversio (ulospäin suuntautuneisuus), avoimuus uusille kokemuksille, sovinnollisuus (epäitsekkyys, luottamus, huomaavaisuus) sekä tunnollisuus (harkitsevuus, velvollisuudentuntoisuus) (Metsäpelto & Rantanen 2010, 76). Xenos ja Ryan (2011) esittävät Facebookiin kuulumattomien olevan huomattavasti vähemmän ekstroverttejä eli ulospäin suuntautuneita, kuin kyseiseen nettiyhteisöön kuuluvat yksilöt. Piirreteorian mukaan tämä tarkoittaa sitä, että henkilöt joilla kyseinen piirre esiintyy matalana, ovat varautuneempia ja viihtyvät mieluummin muutaman tärkeän ystävän kanssa kuin suurissa ihmisjoukoissa. Ekstrovertit

ihmiset sen sijaan hakeutuvat muiden ihmisten seuraan ja ympäristöihin, jotka tarjoavat elämyksiä. Heitä luonnehditaan ulospäin suuntautuneina ihmisinä lämpimiksi, ystävällisiksi ja sydämellisiksi ihmissuhteissaan. (Metsäpelto & Rantanen 2010, 76.) Ekstraversion eli ulospäin suuntautuneisuuden esitetään korreloivan merkittävästi kaikkiin kommunikatiivisiin toimiin Facebookissa, kuten chatin, yksityisviestien, kommentoimisen ja Facebook-seinän käyttöön (Xenos & Ryan 2011). Tässä kohtaa on tärkeä huomauttaa, että ulospäin suuntautuneisuus ei kuitenkaan tarkoita suoraan yksilön sosiaalisuutta. Arkikeskustelussa ulospäin suuntautuneisuus tunnutaan yhdistettävän usein henkilön seurallisuuden ja avoimuuden kautta sosiaalisuuteen, kun taas esimerkiksi puheliaisuus liitetään puolestaan ulospäin suuntautuneisuuteen. Sosiaalisen ihmisen ei kuitenkaan tarvitse olla automaattisesti oman persoonansa suhteen avoin, vaan hän voi olla hyvinkin puhelias paljastamatta koskaan itsestään mitään. Vastaavasti myös hiljainen ihminen voi olla sosiaalinen ja pitää muiden ihmisten seurasta vaikka onkin vaitonainen omista asioista. (Keltikangas-Järvinen 2011.)

Piirreteorian kuuluvista piirteistä Facebookiin kuulumattomia kuvaa vahvasti myös tunnollisuus. Vastaavasti Facebook-käyttäjää tämä piirre kuvaa huomattavasti epätodennäköisimmin. (Ryan & Xenos 2011.) Metsäpellon ja Rantasen (2010, 78) mukaan tunnollisia ihmisiä luonnehtivat järkevyyt, pätevyys, velvollisuudentuntoisuus, kunnianhimoisuus ja järjestelmällisyys. He ovat harkitsevaisia ja omaavat hyvän itsekurin. Henkilöt joilla tunnollisuuden piirre esiintyy korkeana, ovat kykeneväisiä käyttäytymisen säätelyyn jonkin tavoitteen saavuttamiseksi (mt.). Tunnollisuuden nähdään ekstraversion ja sovinnollisuuden kanssa olevan yhteydessä siihen, että yksilö kokee vahvaa elämänhallinnan tunnetta ja tuntee olevansa onnellinen. (Metsäpelto & Rantanen 2010, 86 ref. DeNeve & Cooper 1998; Feldt, Metsäpelto, Kinnunen & Pulkkinen 2007).

3.2 SOSIAALINEN AKTIIVISUUS JA UJOUS MÄÄRITTÄVINÄ TEKIJÖINÄ

Sheldonin (2012) mukaan sosiaalinen aktiivisuus ilmenee merkittävänä ennustajana sille, miksi jollakin on tai ei ole Facebook-tiliä. Tutkimustulokset osoittivat, että Facebook käyttäjillä oli korkeammat pisteet sosiaalisessa aktiivisuudessa kuin ei-käyttäjillä, tarkoittaen, että he ovat toiminnallisesti aktiivisempia. He esimerkiksi matkustavat enemmän, tekevät reissuja muiden kanssa, ottavat osaa peleihin, urheiluun ja muihin aktiviteetteihin toisten ihmisten kanssa.

Kyseinen löydös on myös tärkeä, kun sitä vertaillaan ikään. Tämä vuoksi ei ole mitenkään yllättävää nähdä esimerkiksi 60-vuotiasta Facebook-käyttäjää julkaisemassa valokuvia viimeisimmästä risteilystään omalla profiilisivullaan. Huolimatta iästä, aktiivisuus oikeassa elämässä kääntyy aktiivisuudeksi myös Facebookissa. Kuten ehkä oletettavissa olikin, tutkimuksen mukaan verrattuna keski-ikäiseen Facebook-käyttäjään, ei-käyttäjä on merkittävästi vanhempi ja tämä tekee suurimman eron käyttäjien ja ei-käyttäjien välille. Uudet teknologiat ovat aina olleet helpommin nuorten omaksumia. Nuoremmilla on myös enemmän aikaa, mutta he myös oppivat nopeammin. Sosiaaliset nettiyhteisöt kuten MySpace, Facebook ja Twitter olivatkin alun perin suunniteltu nuorempi yleisö mielessä. (Sheldon 2012.)

Facebookiin kuulumattomat ovatkin Xenosin ja Ryanin (2011) mukaan mitä todennäköisimmin sosiaalisesti yksinäisiä ja ujoja. Tutkijat esittävät, että ihmiset joilla on pienemmät sosiaaliset verkostot olisivat yleensä vähemmän motivoituneempia käyttämään sellaisia internetsivustoja kuten Facebook (mt.). Sosiaalisuus on synnynnäinen temperamenttipiirre, joka kuvaa sitä miten kiinnostunut yksilö on muiden ihmisten seurasta ja kuinka itsestään selvästi muiden ihmisten seura asetetaan yksinolon edelle. Matalan sosiaalisuuden omaavalle yksilölle ei ole yhtä tärkeää pidetääkö hänestä vai ei, minkä vuoksi muiden hyväksynnän ja suosion saavuttamiseen ei välitetä nähdä samalla tavoin vaivaa. (Keltikangas-Järvinen 2011.) Xenosin ja Ryanin (2011) lähtökohtainen oletamus siitä, että Facebookiin kuulumattomat kokisivat enemmän yksinäisyyttä kuin Facebookia käyttävät, sai siis tutkimuksessa vahvistuksen, mutta vain sosiaalisen yksinäisyyden osatekijän alueelta. Mielenterveyden keskusliiton internetsivuilla sosiaalisen yksinäisyyden kerrotaan tarkoittavan sosiaalisen verkoston puutetta tai jonkinlaista tyytymättömyyttä olemassa olevaan verkostoon. Se voi mahdollisesti myös pitää sisällään tunteen siitä, ettei henkilö koe kuuluvansa mihinkään ryhmään. (Yksinäisyys 2015.) Xenosin ja Ryanin (2011) merkittävimpiä havaintoja oli kuitenkin myös se, että vastaavasti henkilöt jotka viettävät päivässä runsaasti aikaa Facebookissa, ovat taipuvaisia niin yksinäisyyteen kuin neuroottisuuteenkin. Yksinäisyys voi siis hyvinkin vaivata myös Facebookiin kuuluvia henkilöitä. Näyttää siltä, että yksinäiset ihmiset käyttävät Facebookia pääasiassa passiivisesti sen sijaan, että tuottaisivat itse omaa sosiaalista panostaan sinne. Tämän kaltainen havainto viittaa samalla siihen, etteivät kaikki Facebookin käyttäjät käytäkään sivustoa parantaakseen heidän sosiaalista pääomaansa. (Mt.) Havainto on varsin huomionarvoinen sikäli kun esitetään, että Facebookiin kuulumattomat olisivat sosiaalisesti yksinäisempiä kuin sitä käyttävät henkilöt.

Sheldon (2012) vahvistaa edellä mainittuja käsityksiä samansuuntaisilla tutkimustuloksillaan. Hän esittää yksinäisyyttä, mutta myös ujoutta Facebookiin kuulumattomuutta selittäviksi tekijöiksi. Yksinäisyys nousi ujouden ohella myös tämän tutkimuksen mukaan yhdeksi tärkeimmistä tekijöistä ennustamaan sitä miksi toiset eivät luo Facebook-tiliä. Löydökset ovat tosin vastakkaisia muihin tutkimuksiin nähden, jotka esittävät, että ujo yksilöt kokisivat online-ympäristön mukavammaksi tavaksi olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa kuin varsinaisen todellisessa elämässä tapahtuvan kanssakäymisen (Roberts, Smith & Pollock 2000). Sheldon (2012) kuitenkin viittaa Cheekin ja Bussin (1981) tutkimukseen, jonka mukaan ujoutta ei voi välttämättä suoraan rinnastaa siihen, että kyseiset yksilöt kuitenkin haluaisivat vähemmän oikeaa sosiaalista kontaktia. Ujoilla yksilöillä on taipumus epäillä heidän sosiaalisia kykyjään, minkä vuoksi he tapaavat perimmäisistä intresseistään huolimatta vältellä sosiaalisia tilanteita tai toimia passiivisesti ihmissuhteissaan (Sheldon 2012 Cheekin ja Bussin 1981 mukaan). Tämä voisi olla mahdollinen syy siihen miksi ujo ja yksinäiset ihmiset ovat haluttomia liittymään Facebookiin. Facebook ei kuitenkaan toimi korvaavana kommunikoinnin kanavana heille, jotka ovat ujoja ja yksinäisiä ja joilla on puutetta kasvokkain käydyistä kanssakäymisistä. (Sheldon 2012.) Psykiatri Juhani Mattila (2004, 34, 47) kuvailee ujoutta muun muassa siten, että ujo henkilö ei halua herättää huomiota, vaan vetäytyy mieluummin taka-alalle. Heillä ei ole tarvetta korostaa omaa erinomaisuuttaan eikä tuoda itseään esille. Facebookia käyttävillä puolestaan esitetään olevan juurikin päinvastoin enemmän taipumusta ekshibitionismiin eli itsensä esiin tuomiseen, jonka nähdään olevan vahvasti yhteydessä aktiivisen valokuva- ja statuspäivitysten kanssa (Xenos & Ryan 2011). Mattilan (mt.) mukaan meissä kaikissa kuitenkin asuu ujo ihminen. Tarkemmin sanottuna, jokaisessa meissä asuu piiloutuja. Mattila nimittää piiloutujaksi henkilöä, joka on kätkenyt alkuperäisen ujon ja herkän luonteensa. Joillakin se on väliaikainen tila ja toiset se on ottanut kokonaan hallintaansa. Ujon henkilön on vaikea esiintyä vieraiden seurassa vapaasti, hän joutuu helposti hämilleen ja tuntee olonsa vaivautuneeksi. Isommassa joukossa tällainen henkilö on hiljainen ja vaatimaton. (Mattila 2004, 105.)

3.3 MATALA TAIPUMUS HUOMIONHAKUUN JA NARSISTISIIN PIIRTEISIIN

Siinä missä Facebookin aktiivikäyttäjien toimintaa aiempien tutkimustulosten mukaan luonnehtii korkea tarve huomionhakemiseen ja itsensä esille tuomiseen, on asia päinvastainen Facebookiin kuulumattomien kohdalla. Sheldonin (2012) mukaan ei-käyttäjiä kuvaa vähäinen taipumus huomionhakuihin toimiin, minkä vuoksi Facebookiin rekisteröityminen jää usein tekemättä. Sheldonin tutkimuksessa mukana olleet henkilöt joilla ei ollut Facebook-tiliä, saivat merkittävästi alemmat tulokset huomionhausta. Sheldon toteaaakin, että huomionhakuun taipuvaisille Facebook on täydellinen paikka, sillä siinä on nimenomaan kyse kavereiden lisäämisestä ja ikävystymisen lievittämisestä itsensä ilmaisemisen ja muiden ihmisten kanssa keskustelemisen kautta. Huomionhakua käyttäjien ja ei-käyttäjien välillä etsittiin kolmen huomionhaun ulottuvuuden kautta, joita olivat herkkyys ikävystymiselle, estottomuus ja elämystenhaku. (Mt.) Myös Ljepava, Orr, Locke ja Ross (2013) ovat samoilla linjoilla siitä, että Facebookiin kuulumattomilla olisi matalampi taipumus itsensä esille tuomiseen ja näin ollen vähemmän vaikuttimia sosiaalisiin nettiyhteisöihin osallistumiseksi.

Edellä mainitun myötä on jokseenkin johdonmukaista todeta, että Facebookiin kuulumattomat omaavat myös huomattavasti vähemmän narsistisia piirteitä, kuin Facebookia käyttävät henkilöt (Xenos & Ryan 2011). Narsismin ja Facebook-aktiivisuuden tasoilla on todettu olevan jonkinlainen yhteys, sillä itsensä mainostamisen ja suuren määrän ystäviä nähdään korreloivan narsististen piirteiden kanssa (Buffardi & Campbell 2008). Matalan itsetunnon ja korkeiden narsismin piirteiden nähdään johtavan aktiivisempaan itsensä esittelemiseen Facebookissa. Sen sijaan yksilöt korkeammalla itsetunnolla ja matalammilla narsismin piirteillä viettävät Facebookissa vähemmän aikaa. (Mehdizadeh 2010.) Tosin tästä poiketen Gentile, Twenge, Freeman ja Campbell (2012) puolestaan esittävät ettei Facebookissa aktiivisesti aikaa viettävien narsismin piirteet ole yhtään korkeammat kuin siellä vähemmän aikaansa viettävienkään. Sen sijaan Ljepava ym. (2013) edelleen vahvistavat käsitystä siitä, että Facebookin erittäin aktiivinen käyttö olisi yhteydessä narsistisiin piirteisiin. Mielenkiintoista Ljepavan ym. tutkimuksessa narsismin osalta kuitenkin on se, että he esittävät muista tutkimuksista poiketen, että Facebookia ei käyttävillä voisi myös olla piileviä narsismin piirteitä. Tutkimus viittaa siihen, että ei-käyttäjät voivat myös omata narsistisia piirteitä, mutta he ovat julkisesti vähemmän taipuvaisempia paljastamaan kyseisiä piirteitä. Kyseessä voi siis olla myös eroavaisuudet itsensä ilmaisemisen taipumuksiin. (Ljepava ym. 2013.)

3.4 FACEBOOKIN KÄYTTÄMÄTTÖMYYTEEN PERUSTUVAT SYYT SEKÄ SIELTÄ EROAMISEEN JOHTANEET TEKIJÄT

Toisen mielenkiintoisen Facebookiin kuulumattomien ryhmän muodostavat sellaiset henkilöt, jotka ovat siellä jossakin vaiheessa olleet, mutta päätyneet lopulta eroamaan kyseisestä yhteisöpalvelusta. Mitkä syyt ovat johtaneet lopulliseen eroamiseen ja miten he eroavat Facebook käyttäjistä?

Stieger, Burger, Bohn ja Voracek (2013) tutkivat minkälaiset henkilöt tekevät virtuaali-identiteetti itsemurhan. Tutkiakseen miten Facebookin käytön lopettaneet eroavat Facebookia käyttävistä, he tarkastelivat yksityisyysshuolia, internetriippuvuutta sekä persoonallisuutta vaikuttavina tekijöinä. Facebookista eronneiden havaittiin olevan merkittävästi varovaisempia heidän yksityisyydestään ja tämä olikin tutkittavien henkilöiden pääsyy Facebookista lähtemiselle. Yksityisyysshuoliin liittyi tyytymättömyys henkilötietojen käsittelymenetelmiin, tietosuojasiat, eettiset seikat sekä Facebookin mahdollisuudet henkilökohtaisten tietojen myymiseen. Henkilöt, jotka olivat perustelleet Facebookista eroamistaan yksityisyysshuolilla, todellakin omasivat korkeamman yleisen varovaisuuden yksityisyyden suhteen. Vaikka yksityisyyden soveltuvuutta online-viestinnässä onkin kyseenalaistettu, yksityisyys on edelleen tärkeä asia sosiaalisen median kommunikointikanavissa. (Mt.)

Osalla (Stieger ym. 2013) Facebookin käytön lopettaneilla henkilöillä oli tutkimuksen mukaan myös korkeammat internetriippuvuusasteet. Kyseiset henkilöt kokivat viettäneensä liikaa aikaa Facebookissa ja tunsivat, että olivat tulossa riippuvaiseksi siitä. Tutkijat esittävät, että toiset käyttäjät voivat tulla tietoisiksi heidän kohonneesta sosiaalisten nettiyhteisöjen ylikäytöstä ja tämän vuoksi lopettavat sosiaalisten nettiyhteisöjen käytön kokonaan. Tämän vuoksi Facebookin käytön lopettaneita saattaa toisinaan luonnehtia korkeampi internetriippuvuus kuin Facebookia käyttävillä. (Mt.)

Tutkimuksen päälöydökset olivat, että Facebookin käytön lopettaneet henkilöt omaavat huomattavasti korkeamman huolen omasta yksityisyydestään, heillä on usein ollut vahva internetriippuvuus ja he ovat tunnollisempia kuin kyseistä nettiyhteisöä käyttävät henkilöt. Muita tutkimuksessa ilmenneitä kategorioita Facebookista lähtöön olivat kielteiset tuntemukset kaverilistalla oleviin ystäviin, yleinen tyytymättömyys yhteisöpalvelua kohtaan sekä muut epätarkat motiivit. Negatiiviset tuntemukset omiin Facebook ystäviin johtuivat pinnallisista

keskusteluista, sosiaalisesta paineesta lisätä uusia ”ystäviä” sekä tunne siitä, että on ikään kuin pakotettu kommunikoimaan. Yleisen tyytymättömyys kategorian alle lukeutui haastateltavien mainitsemat Facebookin yksinoikeudet, designmuutokset sekä ajan haaskaus. Sen sijaan viimeiseen, epätarkkojen motiiveiden kategoriaan luettiin kiinnostuksen häviäminen, spammit sekä erilaiset muilta käyttäjiltä tulleet häirinnät. Tutkijat huomattavat, että kyseiset kategoriat eivät ole toisiaan poissulkevia, sillä jokaiset lausunnot voitaisiin luokitella useampaan kuin yhteen kategoriaan. (Stieger ym. 2013.)

Myös Dindar ja Akbulut (2014) ovat samoilla linjoilla yksityisyyshuolien olevan yksi tyypillisimmistä syistä Facebook-käytön lopettamiselle. Heidän tutkimuksensa kartoitti 231 lastentarhanopettajan syitä Facebookin käytön lopettamiselle. Tyypilliset syyt Facebookin lopettamiselle olivat: ajanhukka, häirintä, kiinnostuksen puute, yksityisyyshuolet sekä seurustelusuhteen erosta selviytyminen. Dindar ja Akbulut tuovat tutkimuksessaan myös uuden ulottuvuuden Facebook-käytön lopettamiselle, joka on elämäkumppanin taholta tuleva painostus asiaan. Tästä syystä johtuvan Facebook-käytön lopettamisen kerrottiin olevan merkki molemminpuolisesta luottamuksesta ihmissuhteissa. Painostusta nettiyhteisöstä eroamiseen ilmeni enimmäkseen miesten taholta naisille. Tähän liittyen olennainen havainto olikin, että Facebookin käyttö laukaisi selkeästi mustasukkaisuutta, mikä mainittiin useissa lausunnoissa. Asiasta maininneet henkilöt eivät kuitenkaan halunneet myöntää, että he olisivat itse lopettaneet Facebookin käytön kumppaniensa painostuksen vuoksi. Asiasta kerrottiin pikemminkin yksityiskohtaisten tarinoiden kautta heidän ”läheisistä ystävistään”, jotka olivat joutuneet lopettamaan Facebook-käytön seurustelusuhteeseen liittyvistä syistä. Tutkijat kokivat, että kaikki naisosanottajat eivät ehkä halunneet tunnustaa kumppaniensa painostuksen vaikutusta eroamiselle, sillä senkaltainen kuuliaisuus ja alistuminen vastakkaiselle sukupuolelle voisi tietyllä tapaa vaikuttaa kasvojen menetykseltä nykyajan vapaalla naisella. Pariskuntien välisen luottamuksen lisääminen oli uudenlainen peruste, mutta tärkeä tekijä lopettamiseen johtaneille syille. (Dindar & Akbulut 2014.)

Dindarin ja Akbulutin (2014) tutkimustuloksissa esiintyi myös Stiegerin ym. (2013) mukaan havaittu häirintä, eräänä motiivina erota Facebookista. Dindarin ja Akbulutin tutkimuksen osalta häirinnän teemassa havaittiin mielenkiintoinen asia siihen luettavista tekijöistä. Nimittäin osanottajia ei oltu ainoastaan häiritty turhilla sähköposteilla, kutsuilla, mainoksilla ja postauksilla, vaan heitä oli häiritty myös erilaisten aktivistien osalta. Kyseiset henkilöt pommittivat

Facebookissa mm. heidän poliittisia näkökulmiaan ja painostivat fanaattisuudellaan online-ystäviään. Edellä mainittujen lisäksi häirinnäksi koettiin myös online-ystävien egokeskeiset postaukset, jotka sisälsivät kaikkea mahdollista mitä heidän elämässään ilmeni. Tätä pidettiin sekä häiritsevä, että kiusallisena. Tutkimuksessa ilmeni myös, että ainut merkittävä ero Facebookin lopullisesti lopettavilla ja väliaikaisesti lopettavilla oli Facebookin koettu hyödyllisyys. Lopullisesti Facebookista lähteneet kokivat Facebookin vähemmän hyödylliseksi, kuin väliaikaisesti lopettaneet. (Dindar & Akbulut 2014.)

Baker ja White (2011) eivät niinkään keskittyneet tutkimaan sosiaalisten nettiyhteisöjen ulkopuolelle jättäytyneiden persoonallisuuspiirteitä, vaan keräsivät tietoa yleisistä syistä nettiyhteisöjen käyttämättä jättämiselle. Tutkimukseen osallistuneiden australialaisnuorten tarjoamat pääsyyt sosiaalisten nettiyhteisöjen ulkopuolelle jäämiseen olivat: motivaation sekä kiinnostuksen puute, huono ajankäyttö, muiden viestintämuotojen suosiminen kuten puhelimen ja sähköpostin käyttö tai kasvokkain tapaaminen, mieltymys harrastaa muunlaisia aktiviteetteja, nettiturvallisuuteen liittyvät huolenaiheet sekä vastahakoisuus itsensä esittelemiseen verkossa. Opiskelijat kertoivat, että nettiyhteisöjen käyttö oli liikaa aikaa vievää ja ne vahingoittavat aikaa jonka he voisivat viettää vaihtoehtoisissa aktiviteeteissa. Ne jotka olivatkin aiemmin käyttäneet nettiyhteisöjä raportoivat, että niiden käyttö oli ollut liikaa aikaa vievää ja tämän vuoksi häiritsevää. Näiden teemojen tunnistaminen sallii suuremman ymmärryksen erilaisille syyille olla liittymättä suosittuihin nettiyhteisöihin. (Baker & White 2011.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Käyn tässä luvussa läpi tutkimustani ohjanneet vaiheet sekä kandidaatin työssäni, että pro gradu -tutkimuksessani. Esittelen tutkimusmenetelmät, aineistojen hankinnan sekä niiden analysointimenetelmät. Lopuksi pohdin tutkimuksen eettisiä näkökulmia.

Tutkimukseni on siis jatkoa kandidaatin tutkielmalle, jonka tavoitteena oli selvittää Facebookin aktiivikäyttäjien profiilitoimintaa ohjaavia tekijöitä minuuden esityksissä. Pro gradu -tutkimukseni puolestaan laajentaa tutkimusta Facebookin ulkopuolelle jättäytyneisiin henkilöihin tutkimalla heidän motiivejaan olla ottamatta osaa kyseiseen nettiyhteisöön. Tavoitteenani on selvittää määrittääkö aktiivikäyttäjiä ja Facebookiin kuulumattomia jonkinlaiset tietyt ominaisuudet ja minkälaisia eroavaisuuksia näiden kahden ääripääryhmän välillä mahdollisesti on. Molemmat tutkimukset on toteutettu kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä, aineistonhankinnan ollessa kuitenkin eri kandidaatin- ja pro gradu -tutkielman osalta.

Kandidaatin tutkielmaani on ohjannut seuraavat tutkimuskysymykset:

- Minkälaisia päätelmiä aktiivikäyttäjistä voidaan tehdä heidän Facebook-käyttäytymisen perusteella?
- Kuinka Facebookia käytetään ja hyödynnetään identiteettityökaluna?

Kandidaatintutkimusta laajentaakseni pro graduuni kuuluvaa tutkimusta on puolestaan ohjannut seuraavat tutkimuskysymykset:

- Minkälaisia päätelmiä voidaan tehdä Facebookin ulkopuolelle jättäytyneistä?
- Minkälaisia eroavaisuuksia Facebookin aktiivikäyttäjien ja sen ulkopuolelle jättäytyneiden välillä on?

4.1 FACEBOOKIN AKTIIVIKÄYTTÄJIEN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Toteutin tutkimukseni kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä, sillä aiheen kannalta ei olisi ollut mielekästä rajata sitä liian tiukkoihin raameihin. Pidin tärkeänä, että asiat voisivat tulla mahdollisimman vapaasti ja monipuolisesti esiin. Laadullisen tutkimuksen yksi lähtökohdistista onkin todellisen elämän kuvaaminen jolloin todellisuuden moninaista luonnetta tulisi pyrkiä tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152). Kvalitatiivista

tutkimusta ohjaa pyrkimys ymmärtämään jotakin tiettyä toimintaa tai pyrkimys kuvaamaan jotakin tapahtumaa. Se ei pyri tilastollisiin yleistyksiin vaan pikemminkin antamaan teoreettisesti mielekkään tulkinnan joistakin ilmiöistä. (Eskola & Suoranta 1998, 61.) Tämän vuoksi laadullinen tutkimus sopii myös oman tutkimukseni menetelmäksi, sillä lähtökohtana on oppia ymmärtämään jotakin ihmisten tavoista ja tarpeista ilmentää nykyaikana identiteettejään sosiaalisen median avulla.

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, minkälaisia päätelmiä Facebook-käyttäjien käyttämisen perusteella voidaan tehdä yksilöiden identiteeteistä. Näin ollen tutkimuskysymykseni alaisuuteen kuuluu alakysymykset, kuinka Facebookia käytetään ja hyödynnetään identiteettityökaluna ja minkälaisia asioita yksilön Facebook-profiili kertoo hänen identiteetistään. Tutkimuskysymysten määrittelyminen osoittautui varsin haastavaksi ja ongelmalliseksi prosessi, sillä kysymykseni lähtivät kaikki liian laajoista aihepiireistä. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2000, 72) huomauttavatkin, että aloittelevan tutkijan yksi perusvirheistä onkin valita aiheita, jotka ovat aivan liian laajoja tutkimisen kannalta. Liikkeelle oli kuitenkin päästävä ja lähdin työstämään tutkimustani melkoisen yleismaailmallisesta kysymyksestä käsin, ”Facebookin yhteys identiteettiin”. Kvalitatiivisen tutkimuksen yksi peruselementti on kuitenkin ongelmanasettelun joustavuus, sillä aihe saattaa tarkentua tai jopa muuttua aineiston keräämisen yhteydessä (mt. 72). Huomasinkin oman tutkimusprosessini aineistonkeruun yhteydessä, ettei alkuperäinen tutkimuskysymys enää vastannutkaan tarpeeksi hyvin aineistoista esiin nousseisiin aiheisiin ja näin ollen muotoilin tutkimuskysymystäni uudelleen. Aiemmat tutkimustulokset käsittelivät pääsääntöisesti Facebook-käyttäjien motiiveja tai syitä toimia tietyllä tavalla oman Facebook-profiilinsa kanssa, minkä vuoksi tutkimukseni pääkysymyksiksi muotoutuivat lopulta nykyiset kysymykset:

- Minkälaisia päätelmiä aktiivikäyttäjistä voidaan tehdä heidän Facebook-käyttämisen perusteella?
- Kuinka Facebookia käytetään ja hyödynnetään identiteettityökaluna?

Tutkimuskysymysten hahmottelemisen jälkeen alkoi pohdinta siitä, kuinka toteuttaisin tulevan tutkimukseni mielekkäimmällä tavalla. Ensimmäinen ajatukseni oli, että tekisin haastatteluja, joiden avulla kartuttaisin ihmisten tapaa ja syitä esittää identiteettiään tietyllä tavalla Facebookissa. Aloin kuitenkin epäröidä olisiko minun mahdollista saada tarpeeksi rehellisiä,

avoimia ja itse reflektoituja vastauksia, sillä identiteettikysymykset saattavat usein olla varsin haastavia ja monimutkaisia aiheita keskusteltavaksi. Toivoin haastateltaviksi nuoria aikuisia ikähaarukalta 20–30 ja tästä syystä koin haastavaksi myös sen, kuinka avoimesti oman ikäryhmäni henkilöt pystyisivät jakamaan minulle ajatuksiaan omasta identiteetistä. Identiteettiin liittyvät kysymykset pitävät kuitenkin mitä todennäköisimmin sisällään arkojakin aihealueita, joita haastateltavat eivät välttämättä haluaisi reflektoida oman ikäiselle samassa kaupungissa asuvalle tutkijalle. Tästä johtuen päädyin lopulta siihen tulokseen, että tutkisin jo olemassa olevaa aineistoa.

Tutkimukseni käsittelee sosiaalista mediaa, joten koin luontevaksi lähteä etsimään valmista materiaalia internetin keskustelupalstoilta. Arvelin, että anonyymiteetistä johtuen ihmiset saattaisivat olla kyseisessä ympäristössä avoimempia ja rehellisempiä jakamaan ajatuksiaan itsestä ja Facebookin käytöstään. Koin kuitenkin haastavaksi löytää tarpeeksi aiheeseen sopivia keskustelualoituksia. Aina keskustelujen aiheet eivät täsmänneet tai vastaavasti keskustelut olivat auttamatta liian tynkiä analysoitavaksi. Lopulta päädyin Suomi24.fi-verkkosivuille, johon olin alustavasti suhtautunut varsin skeptisesti siitä syystä, että kyseisellä foorumilla sana saattaa olla toisinaan turhankin vapaamuotoista. Sivustoa kuitenkin mainostettiin Suomen suurimpana verkkoyhteisönä, jolla on vilkkaimmat keskustelupalstat. Onnistuin löytämään kyseisiltä sivuilta runsaasti Facebookiin liittyviä keskusteluja ja positiiviseksi yllätyksekseni keskustelun tasokin oli suhteellisen asiallista. Poimin kaksi erillistä keskustelunavausta Facebookista ja näistä kertyi yhteensä kolmenkymmenen sivun verran analysoitavaa. Päätelin myös aineistooni tutustuessani, että vastaajien ikähaarukkatoiveeni oli luultavasti hyvinkin osuva. Suomi24.fi-palvelussa käy yleisen tiedon mukaan suurimmaksi osaksi nuoria ja nuoria aikuisia.

Tutkimusaineistoni koostuu siis seuraavista Suomi24.fi keskustelupalstalla käydyistä keskusteluista:

Suomi24.fi-keskustelupalsta: *"Mihin tarvitaan Facebookkia?"*.

<http://keskustelu.suomi24.fi/node/10348235#comment-52871601> sekä

Suomi24.fi-keskustelupalsta: *"Facebookin vaikutukset"*.

<http://keskustelu.suomi24.fi/node/8654574#comment-41348694>.

4.1.1 TUTKIMUSAINEISTON ANALYSOINTI JA TULKINTA

Tutkimukseni aineisto koostuu siis internetistä Suomi24.fi-keskustelufoorumilta kerätystä viestiketjun materiaalista. Käytän aineistoni analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä, joka on kvalitatiivisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91). Tutkittavasta ilmiöstä pyritään sisällönanalyysillä saamaan mahdollisimman tiivis kuva yleisessä muodossa, mikä auttaa analysoimaan aineistoa mahdollisimman systemaattisesti. Sisällönanalyysi voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen sekä abduktiiviseen analyysiin, joista tässä tutkimuksessa käytetään *abduktiivista sisällönanalyysiä*. Tämä siitä syystä, että aineistolähtöisessä analyysissä ilmiön käsitteellinen luokitus pohjautuisi pelkästään aineistoon, eikä aikaisemmillä havainnoilla pitäisi olla minkäänlaista tekemistä lopputuloksen kanssa. Omassa tutkimuksessani taas aineistolähtöisyys ja valmiit mallit vaihtelevat, jolloin myös aiemmat havainnot vaikuttavat käsitteiden muodostamiseen. Teorialähtöinen analyysi vastaavasti nojaa täysin johonkin tiettyyn aiempaan teoriaan tai malliin, jolloin tämän tyyppisen analyysin taustalla on usein jonkin aikaisemman tiedon testaaminen uudessa asiayhteydessä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95 – 97.) Olin etukäteen hieman huolissani siitä, kuinka voimakkaasti aiemmat havainnot tulisivat loppujen lopuksi vaikuttamaan käsitteiden muodostamiseen, sillä olin aloittanut työni teorian rakentamisella. Pyrin huomioimaan tämän sisällönanalyysiä tehdessäni, mutta huomasin, että omasta aineistostani nousi kuitenkin esiin aiemmasta teoriasta poikkeavia määritelmiä, joten balanssi valmiiden mallien ja aineistolähtöisyyden välillä pysyi sopivana.

Aloitin 35-sivuisen aineistoni käsittelemisen etsimällä yksittäisten ihmisten kommentteista sellaisia asioita, joista kävisi ilmi, minkälaisia päätelmiä ihmisen persoonasta tai identiteetistä he tekevät Facebook-profiilien perusteella. Kokosin vain kyseistä aihetta ilmentävät kommentit talteen ja jätin tässä vaiheessa kaiken muun tutkimuksen kannalta turhan informaation pois. Muodostin jäljelle jääneistä alkuperäisilmauksista perusilmaukset, jotka listasin. Kaikki asiat liittyivät jollakin tapaa ihmisten käytökseen Facebookissa ja siihen minkälaisia persoonallisuutta tai identiteettiä koskevia päätelmiä niistä tehtiin. Tämän jälkeen pelkistin perusilmauksista ydinasiat eli alaluokat, jonka jälkeen etenin yläluokkiin eli vielä tiivistetympään käsitteeseen kommenttien merkityksestä. Viimeiseksi yhdistin kyseiset yläluokat ja muodostin näistä kokoavat käsitteet. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.) Tällä tavalla käsitteellistin tutkimusaineistoni.

Alla on esimerkkitaulukko muodostamastani käsitetaulukon osasta tutkimusprosessin havainnollistamiseksi.

PERUSILMAISU	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	KOKOAVA KÄSITE
Nimenomaan siis päivitetään statusta niissä asioissa, joissa menee hyvin.	hyvillä asioilla mainostaminen	elämän kiillottaminen	ihanneminä
Sosiaaliselle ja aktiiviselle facebookilla on myönteisiä vaikutuksia. He pystyvät solmimaan uusia suhteita ja samaan netistä rikastuttavia kokemuksia. Näin myös narsistit	sosiaalisille ja aktiivisille myönteisiä vaikutuksia, narsistisuus	sosiaalisuus, narsistisuus	sosiaalisuus, narsismi
Facebook on sitä varten, että voit olla esillä.	paikka itsensä esittelemiseen	itsensä esitteleminen	itsensä esittely
Voit kertoa itsestäsi tietoja, laittaa kuvia ja vaikka hehkuttaa hienoa elämääsi kaikille ja rehvastella sadoilla kavereillasi	oman elämän hehkuttaminen muille, rehvastelu kaverimäärillä	oman elämän mainostaminen, sosiaalisuuden tai suosion osoittaminen	itsensä esittely, sosiaalisuus, tarve huomioon
Facebook on yksi aikuisten leikkikerho. Jokainen vain tahtoo pienen palan julkisuutta ja on niin kivaa kun voi esitellä itseään kaikille	halu julkisuuteen ja itsensä esittelyyn	huomion ja suosion tarve, itsensä esittely	itsensä esittely, tarve huomioon, tarve suosioon

Kuvio 1.

Pyrkimyksenäni oli muodostaa erityisen tarkkoja käsitteitä, jotta alkuperäisen sisällön viesti säilyisi mahdollisimman totuudenmukaisena. Kuviossa ei ole listattuna kaikkia kokoavia käsitteitä, sillä se on vain havainnollistava esimerkki aineistoni analyysitavasta. Kokoavia käsitteitä muodostui viisi kappaletta, jotka ovat *tarve huomioon, ihanneminä, sosiaalisuus, uteliaisuus sekä itsetunto*.

4.1.2 EETTISET NÄKÖKULMAT

Tutkimusmenetelmänä valmiin aineiston, tässä tapauksessa internetin keskustelupalstan analysointi on tutkimustulosten yleistettävyyden kannalta ehkä hieman kyseenalaista. Ei voida mennä esimerkiksi takuuseen siitä kuinka monta eri vastaajaa keskusteluun loppujen lopuksi

osallistuu, eikä tutkija voi esittää tarkentavia lisäkysymyksiä, jotka esimerkiksi haastattelu tilanteissa saattavat olla merkittäviä tähdennyksiä aiheeseen. Internet on myös täynnä erilaisia keskusteluketjuja, joten voidaan myös kysyä, mikä lopulta ohjaa tutkijaa valitsemaan juuri kyseisen keskusteluketjun? Vaikuttavatko valintaan kenties omat subjektiiviset näkemykset tai esimerkiksi jokin valmis näkökulma aiheeseen? Pyrin huomioimaan edellä mainitsemani asiat pitäen mielessä ohjeen siitä, että objektiivisuus syntyy nimenomaan oman subjektiivisuutensa tunnistamisesta (Eskola & Suoranta 1998, 17). Tutkimukseni tuloksia ei siis voi pitää laajasti yleistettävänä saati totuuksina jokaisen aktiivisen Facebook-käyttäjän identiteetteihin liittyvistä piirteistä, mutta ne antavat viitettä siitä, että tämän kaltaiset piirteet tai motiivit saattavat hyvinkin ohjata yksilön toimintaa tiedostamatta tai tiedostaen. Se mistä tulokset myös kertovat, ovat ainakin asioita siitä, mikä saa muut Facebook-käyttäjät ärsyyntymään toisten profiileista tai Facebook-käytöksestä. Eettisyyden suhteen tutkimusmenetelmä ei tuottanut ainakaan vastaajien kohdalla ongelmia, sillä he esiintyivät keskustelupalstalla nimettöminä tai nimimerkin suojin.

4.2 FACEBOOKIN ULKOPUOLELLE JÄTTÄYTYNEIDEN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Kvalitatiivinen toteutustapa tuntui loogiselta tavalta jatkaa myös tutkimukseni toista osaa, sillä tavoitteenani oli edelleen pyrkiä ymmärtämään ja kuvaamaan todellista elämää sen kaikessa moninaisuudessaan. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii tutkimaan mahdollisen kokonaisvaltaisesti kohdettaan ja tämä on tärkeä lähtökohta myös tutkimukseni jatko-osassa selvittäessäni Facebookin ulkopuolelle jättäytymisen syitä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009). Erilaisilla mittausvälineillä hankittu tieto ei olisi palvellut tutkimukseni pyrkimyksiä. Kuten Hirsjärvi ym. (2009, 164) toteavat, kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän tarkoitus on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu eikä niinkään valmiin teorian tai hypoteesin testaaminen.

Toisin kuin kandidaatintutkielmassani, valitsin aineistonkeruumenetelmäksi Facebookin ulkopuolelle jättäytyneitä tutkiessani puolistrukturoidun teemahaastattelun. Teemahaastattelu poikkeaa strukturoidusta lomakehaastattelusta siinä, että siitä puuttuu kysymysten tarkka muoto ja järjestys, mutta haastattelun aihepiirit, teema-alueet ovat kaikille samat. Eli yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelua ohjaa tietyt keskeiset kaikille haastateltaville esitettävät teemat.

Teemahaastattelun yksi merkittävä ominaisuus on siinä, että se huomioi haastateltavien tulkinnat asioista sekä ne merkitykset joita he asioille antavat. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48.) Tutkimusaiheeni kannalta koin olevan erityisen merkityksellistä, että keskustelulla on mahdollisuus olla hieman spontaanimpaa ja vapaampaa. Teemahaastattelulla voin tässä tapauksessa kenties monipuolisemmin tavoittaa haastateltavien ajatuksia ja syitä Facebookin ulkopuolelle jättäytymisestä sekä sen mahdollisista merkityksistä heille.

Usein teemahaastattelussa haastattelijalla on jonkinlainen tukilista käsiteltävistä asioista, mutta ei kuitenkaan valmiita kysymyksiä (Eskola & Suoranta 1998, 87). Lähdin hahmottelemaan tutkimushaastatteluni teemoja ja tukikysymyksiä siltä pohjalta, mitä olin saanut aikaisemmassa tutkimuksessani selville Facebookin aktiivikäyttäjistä. Jotta pystyisin vertaamaan ja analysoimaan näitä kahta ääripääryhmää, olisi siis tietyllä tasolla oleellista selvittää joitakin samoja elementtejä. Haastatteluni koostuu neljästä pääteemasta, jotka ovat ohjanneet keskustelun kulkua (ks. liite 1). Ensimmäinen teema-alue pitää sisällään Facebookiin kuulumattomuuden taustat ja toinen teema-alue jatkaa Facebookiin kuulumattomuuden mahdollisiin hyötyihin ja haittoihin, sekä mitä ne henkilölle merkitsevät. Kolmas teema-alue käsittelee Facebook käyttäytymistä; minkälainen profiilikäyttäjä Facebookiin aiemmin kuulunut haastateltava on ollut tai vastaavasti minkälaiseksi Facebookiin kuulumaton ajattelee, että voisi profiilikäyttäjänä olla. Viimeinen teema-alue koostuu haastateltavan persoonallisuuteen liittyvistä piirteistä, joilla uskon olevan vahvasti merkitystä Facebookin ulkopuolelle jättäytymisessä. Muodostin siis Facebookiin kuulumattomista henkilöistä kaksi erillistä ryhmää; sieltä eronneet ja ne, jotka eivät ole koskaan kyseiseen nettiyhteisöön kuuluneetkaan. Teemat olivat molemmille ryhmille samat, mutta tukikysymykset olivat henkilöiden Facebook historian vuoksi paikoin erilaisia. Esimerkiksi ensimmäisessä teemassa oli tarpeen lähteä Facebookissa aiemmin olleiden kanssa liikkeelle siitä, että miksi he ovat aikanaan eronneet Facebookista ja miksi he ovat ylipäättään aloittaneet joskus Facebookin käytön. Teemahaastattelurunkoa laatiessa olisi tärkeää muistaa, ettei sen tarkoituksena ole yksityiskohtaiset kysymysluettelot vaan pikemminkin teema-alueuettelot (Hirsjärvi & Hurme 2011, 66). Ylemmän tason teemoja ovat aihepiirit, joita edellä esitinkin ja joista on tarkoitus keskustella. Toisella tasolla puolestaan on apukysymyksiä, jotka tarkentavat teemaa ja tekevät ne ehkä helpommin vastattaviksi kysymyksiksi. (Eskola & Vastamäki 2001, 36.) Koin, että minun oli tarpeen varautua huolellisesti siihenkin vaihtoehtoon, että osa haastateltavistani voisi olla

hyvinkin niukkasanaisia ja tästä syystä olen laatinut kunkin teeman alle keskimäärin 2 - 6 kysymystä kustakin aiheesta.

Teemat ja tukikysymykset tarkentuivat pikkuhiljaa ja viimeisiä viilauksia sen rakenteeseen ja kysymyksenasetteluihin tein vielä esihaastatteluni jälkeen. Hirsjärvi ja Hurme (2011, 73) painottavatkin esihaastattelujen välttämättömyyttä ja tärkeyttä, etenkin jos tutkittava joukko poikkeaa tutkijan maailmasta. Olisiko kenties johtunut juuri edellä mainitusta syystä, että en joutunut tekemään kovinkaan suuria viilauksia esihaastattelun jäljiltä. Itse nimittäin edustan myös Facebookiin kuulumatonta ryhmää, ja näin ollen aihe ei ollut henkilökohtaisella tasolla vieras. Tosin tämä asetti jatkuvaa pohdintaa haastattelutilanteissa siitä, miten kommunikoin, etten vaikuta mahdollisilla omilla asenteillani haastateltavien vastauksiin. Esihaastattelussa tuli ilmi lähinnä joidenkin käsitteiden pohtimista uudelleen, sillä kuten Hirsjärvi ja Hurme (2011, 53) toteavat, kommunikaatiotyylit voivat vaihdella merkittävästi eri sosiaaliryhmissä jolloin on syytä pitäytyä tutuissa ilmaisuissa ymmärretyksi tulemisen kannalta.

Toteutin yksilöhaastattelut tammi- ja helmikuun välisenä aikana ja litteroinnit sain päätökseen helmikuun lopussa. Tutkimuksen toisen osan kohderyhmänä olivat siis Facebookin ulkopuolelle kokonaan jättäytyneet henkilöt. Haastateltavia oli kymmenen, joista viisi ovat sellaisia, jotka eivät ole koskaan kuuluneetkaan Facebookiin sekä viisi sellaista, jotka ovat jossakin vaiheessa sieltä eronneet. Haastateltaviini kuului kuusi naista ja neljä miestä jotka olivat syntymävuosiltaan 1976 – 1993 väliltä, eli heidän ikähaarukansa sijoittui 22 - 38 vuotiaisiin. Alkuperäinen tavoitteeni oli saada haastateltavat 20 - 30 vuotiaiden keskuudesta, mutta havaitessani, ettei haastateltavien löytäminen ollutkaan ongelmatonta, jouduin hieman venyttämään ikähaitaria. En lopulta pitänyt tätä mitenkään huonona ratkaisuna, sillä Facebookin suurin ikäryhmä suomalaisista ovat 24 - 34 -vuotiaat (Karjalainen 2010). Neljä haastateltavistani oli yli 30 -vuotiaita. Alle 20-vuotiaiden ottaminen tutkimukseen olisi ollut mielestäni haastattelun kannalta jokseenkin haastavaa, sillä teema-alueet sisälsivät merkittävässä määrin itsereflektoinnin taitoja suhteessa omaan persoonallisuuteen ja identiteettiin, joihin uskon hieman vanhemmilla olevan paremmat edellytykset. Tästä syystä ehdoton alaikäraja haastateltaville oli 20-vuotiaat. Koin, että kyseinen ikäryhmä sopii tutkimusongelmaani ajatellen parhaiten käsittelemään aihetta, vaikkakin on huomioitava, että kaksikymmentävuotiaiden identiteettikehitys on erilaisella tasolla, kuin esimerkiksi yli kolmekymmentävuotiaiden. Facebookiin kuulumattomia osoittautui suhteellisen haastavaksi löytää, eikä tämän vuoksi ollut myöskään mielekästä asettaa liian tiukkoja raameja

haastateltavien sopivuudesta. Tärkein ja olennaisin kriteeri oli luonnollisesti se, että haastateltavat edustivat Facebookiin kuulumattomia, riippumatta siitä, olivatko he siellä joskus olleet. Koin, että Facebookiin aiemmin kuuluneet voisivat avata jotain uutta näkökulmaa tutkittavaan aiheeseen ja mielestäni tämän kaltaisen ryhmän mukaan tuominen tutkimukseen voisi ainoastaan tuoda parhaassa tapauksessa jonkinlaista lisäarvoa. Nämä kaksi ryhmää ovat molemmat oleellisia ja toisiaan täydentäviä tutkimuskysymyksieni kannalta.

Haastateltavat henkilöt valikoituivat tutkimukseeni melko sattumanvaraisesti ja hyvin pitkällä aikavälillä. Aloitin tiedustelemaan noin vuosi ennen varsinaista gradun tekoa milloin missäkin sosiaalisissa tilanteissa, mahtaisiko kukaan tuntea henkilöitä, jotka eivät kuulu Facebookiin. Vuoden aikana nimiä alkoi pikkuhiljaa kerääntyä ja sain tarvittavat kymmenen henkilöä haastatteluani varten. On tietysti ihanteellisin tilanne mikäli haastattelija ei tunne entuudestaan haastateltavia, mutta tässä tapauksessa jouduin hieman joustamaan kyseisestä suosituksesta. Muutaman haastateltavan tunsin entuudestaan, mutta kyseiset henkilöt vaikuttivat kokevan, että aiheesta oli jopa helpompi puhua juuri tämän takia, kuin täysin tuntemattoman kanssa. Asiaan täytyi lähinnä kiinnittää erityistä huomiota aineistoa analysoitaessa ja oleellista onkin, että haastattelija kykenee tarkastelemaan omaa suhdettaan kuhunkin haastateltavaan sekä tiedostaa oma merkityksensä haastatteluiden toteuttamisessa (Tienari, Vaara & Meriläinen 2005, 104). Eskolan ja Suorannan (1998, 86) mukaan: ”Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa.” Haastattelut tapahtuivat joko haastateltavien kotona, yliopiston ryhmätyöskentelytilassa tai hiljaiseen aikaan rauhallisissa kahviloissa. Haastateltavat saivat itse valita paikan, jossa haastattelu tapahtuu, sillä teemahaastattelun luonteen huomioon ottaen, haastattelupaikalta edellytetään tietynlaista rauhallisuutta ja turvallisuutta (Hirsjärvi & Hurme 2011, 74). Riippui siis pitkälti haastateltavan persoonallisuudesta, minkä kukin koki riittävän rauhalliseksi ympäristöksi keskustella haastatteluun liittyvistä aiheista. Muutamat haastateltavat pyysivät nähdä etukäteen aiheita ja kysymyksiä joista tulisimme keskustelemaan. Lopulta päädyinkin lähettämään jokaiselle haastateltavalle jo ennakkoon teemahaastatteluni rungon nähtäväksi. Tämä osoittautui hyväksi ratkaisuksi, sillä useat haastateltavat kommentoivat, että olisi ollut vaikeaa vastata niinkin haastaviin kysymyksiin ihan kylmiltään.

4.2.1 TUTKIMUSAINESTON ANALYYSI JA TULKINTA

Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä noin 80 sivua. Jokaisella haastateltavalla on oma koodinsa N1 - N6 tai M1 - M4 välillä. Etuliite "N" viittaa naisvastaajaan ja "M" puolestaan miesvastaajaan. Haastattelijan, eli itseni, olen merkinnyt tunnuksella "H". Litterointi vei runsaasti aikaa ja keskityinkin sen kirjoittamisessa sisältöön, en niinkään tunnelatauksiin, äänenpainoihin tai taukoihin. Haastattelut olen kuitenkin kirjoittanut juuri siten, minkälaista murretta kukin haastateltava käytti. Koin pelkän puhutun sisällön ja yksinkertaisten vuorovaikutuksen piirteiden riittävän litteroinnissa, sillä tutkimukseni analyysi pohjautuu sisältöjen luokitteluun eikä puheen merkitysten tai retoristen ulottuvuuksien analyysiin. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2013, 119.)

Käytin aineiston analyysimenetelmänä pääosin aineistolähtöistä sisällönanalyysia hahmottamaan ja jäsentämään aineistosta esiin nousevia asioita. Kaikki, mitä Facebookiin kuulumattomista henkilöistä aikaisempien tutkimusten perusteella tiedetään, pyrin aineiston analyysivaiheessa jättämään tarkastelun ulkopuolelle, ettei se vaikuttaisi analysointiini. Aikaisemmilla tiedoilla tutkittavasta kohteesta ei siis ole tekemistä lopputuloksen kanssa eivätkä analyysiyksiköt ole etukäteen sovittuja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95 - 96.) Sisällönanalyysin tarkoitus on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä järjestämällä aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota (mt. 108). Teemahaastattelun teemat olivat jo sinällään muodostaneet jonkinlaisen aineiston jäsenyyksen, josta oli helppo lähteä liikkeelle (Eskola & Suoranta 1998, 151). Aineiston lukeminen vaati kuitenkin useamman kerran, ennen kuin hahmottui tutkimuksen kannalta oleellimmat käsiteltävät asiat. Haastattelun teema-alue, joka piti sisällään persoonallisuuden piirteisiin liittyviä kysymyksiä, oli selkein analysoitava, sillä vastaukset sisälsivät suhteellisen selkeän infon siitä, oliko kyseinen piirre itsessä vahva vai heikko tai jotakin siltä väliltä. Tältä osin analysointiani ohjasi myös teoriaohjaava analyysi, sillä kyseiset käsitteet olivat osittain ilmiöstä jo tiedettyjä asioita (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117). Tunnistin kyseisen teema-alueen aineistosta myös aiemmissa tutkimuksissa määritellyjä käsitteitä, jotka sopivat hyvin yhteen omien löydösteni kanssa. Kuitenkin jotkin persoonallisiin ominaisuuksiin liittyvät haastatteluihin ennalta määrittämäni käsitteet tulivat pelkästään aiemman tutkimukseni kautta aktiivikäyttäjistä. Muilta osin analyysiä ohjasi siis aineistolähtöinen analyysi, vaikkakin on aiheellista pohtia kuinka objektiivista aineistolähtöistä analyysia ylipäätään on mahdollista tehdä.

Ajatellaan ettei ole sinällään olemassa ”puhtaita havaintoja” vaan jo käytetyt käsitteet sekä tutkijan asettamat asetelmat ja menetelmät vaikuttaisivat aina tuloksiin. (Mt. 96.) Erilaiset analyysitavat eivät aina ole niin selvärajaisia ja tärkeää onkin huomata, että ne usein käytännössä kietoutuvatkin toisiinsa (Eskola & Suoranta 1998, 161). Sen sijaan Facebookiin kuulumattomuuden syitä sekä muita vastaavan kaltaisten teema-alueiden tarkastelua ohjasi aiemmin mainitsemani aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Kyseisten teemojen osalta vastaukset olivat huomattavasti monimuotoisempia ja aloitin aineiston käsittelyn pelkistämällä sitä siten, että karsin aineistosta kaiken tutkimukselle epäolennaisen informaation pois. Tässä vaiheessa jouduin siis jättämään haastatteluista useita alueita käsittelemättä, joilla ei ollutkaan tutkimuskysymyksen kannalta riittävästi relevanttia merkitystä aiheen käsittelemiseksi. Etsin kustakin haastattelun teemasta tutkimuksen kannalta olennaiset aiheet, minkä jälkeen etsin kyseisen aiheen kannalta oleelliset ilmaisut. Tämän jälkeen ryhmittelin samaa asiaa kuvaavat ilmaisut yhdeksi luokaksi ja nimesin luokan sitä kuvaavalla käsitteellä, alaluokalla. Lopuksi abstrahoin eli loin erilaisten yläluokkien kautta teoreettisia käsitteitä, jotka vievät tutkittavaa ilmiötä kohti käsitteellisempää näkemystä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110 - 112.) Alla on havainnollistava esimerkki muutaman käsitteen määrittelystä ja luokittelusta Facebookiin kuulumattomuuden syitä analysoitaessa.

PERUSILMAISU	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	KOKOAVA KÄSITE
...tai niinku että mulla olis aikaa tässä.	aika kuulumattomuuden perusteena	aika rajoittavana tekijänä	ajanpuute
Mua ei oikeestaan kiinnosta ku läheisten ihmisten elämä.	vain tärkeiden ihmisten elämä kiinnostaa	Facebook ei kiinnosta, koska läheisten kanssa ollaan tekemisissä muutenkin	kiinnostuksen puute
Mää en oo ikinä oikein kokenu tarvetta sille.	kokemus tarpeettomuudesta	tarpeettomuus	tarpeen puute

Kuvio 2.

4.2.2 EETTISET NÄKÖKULMAT

Tutkimusta tehdessä eettiset kysymykset ovat hyvin laaja-alaisia. Tutkijoilla on eettisiä velvoitteita yhteiskuntaa kohtaan ja tutkimusten tulee pyrkiä luotettaviin tuloksiin torjuen virheellisiä tulkintoja jo ennakoivasti. (Uusitalo 1991, 30.) Olen pyrkinyt pohtimaan eettisiä kysymyksiä aina aiheen valinnan ja erilaisten lähteiden käytön väliltä, mutta käyn seuraavaksi läpi lähinnä

muutamia haastattelun kannalta oleellisia eettisiä seikkoja. Eskola ja Suoranta (1998, 56) kirjoittavat, että jokaisen tutkittavan täytyy saada riittävästi tietoa tutkimuksen luonteesta ja tavoitteista, sekä on painotettava osallistumisen vapaaehtoisuutta. Informoin haastateltavia ennakkoon tutkimuksen taustoista, vapaaehtoisuudesta, anonymiteetin suojaamisesta sekä aineiston käyttämisestä ja säilyttämisestä, ja kävin samat asiat vielä ennen haastattelun alkua uudelleen läpi. Kuten aiemmin kerroin, osa haastateltavistani on henkilöitä, joita etäisesti tunnen, mutta pitkään asiaa pohdittuani tulin siihen lopputulokseen, että minun ja tutkittavien välillä ei vallitse mitään sen kaltaista riippuvuussuhdetta, mikä voisi vaikuttaa oleellisesti tietojen antamiseen (Eskola & Suoranta 1998, 55). Haastateltavien lukumäärä oli myös asia jota pohdin pitkään; mikä on riittävä määrä, jotta tutkimus on tieteellistä ja aineisto tarpeeksi edustavaa? Lopulta päädyin haastattelemaan kymmentä henkilöä, jotka olin saanut tutkimukseeni kerättyä. Laadullisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan kuvaamaan ja ymmärtämään jotakin toimintaa antaen mielekäs tulkinta tutkittavasta ilmiöstä (Eskola & Suoranta 1998, 61). Itse haastattelutilanteessa oli erittäin tärkeää olla johdattelematta haastateltavia ja pyrittävä kommunikoimaan niin sanotusti neutraalisti. *”Haastattelijan roolin kontrollointi ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö haastattelu joka tapauksessa perustuisi vuorovaikutukseen.”* (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 198).

Edellä mainittuunkin liittyen, erästä eettistä seikkaa mietin aikoinaan jo kandidaatintutkielmaani tehdessäni pitkään ja hartaasti. Nimittäin itse en ole koskaan Facebookiin kuulunutkaan ja pohdin pitkään miten onnistuisin kuitenkin tekemään objektiivista tutkimusta aiheesta, joka kiinnostaa minua suuresti. Viskari (2009, 108) kirjoittaaakin, että tutkijan aiheenvalintaan ja hänen käyttämiin lähteisiin liittyy väistämättä tiettyjä eettisiä kannanottoja ja ratkaisuja. Kuitenkin uskon, kuten Eskola ja Suoranta toteavat (1998, 52), että mikäli tutkija tunnistaa eettisten kysymysten problematiikan omassa tutkimuksessaan, hän mitä todennäköisimmin kykenee tekemään myös eettisesti asiallista tutkimusta. *”Hyvää tutkimusta ohjaa eettinen sitoutuneisuus.”* (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127).

5 FACEBOOKIN AKTIIVIKÄYTTÄJIEN PROFIILIKÄYTTÄYTYMISEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Tulokseni keskittyvät aineistosta vahvimmin esiin nousseisiin teemoihin joita ovat ihanneminän toteuttaminen, sosiaalisuus, tarve huomioon, uteliaisuus sekä itsetuntoon liittyvät tekijät. Muita Facebook-profiilikäytöksen perusteella esiin nousseita päätelmiä identiteettiin liittyen olivat muun muassa narsismi, epäaitous, ylpeys ja turhamaisuus. Mainintojen vähäisyyden vuoksi tässä tutkimuksessa keskityn vain pääteemojen tarkempaan erittelyyn.

5.1 HUOMIONKIPEYS ITSENSÄ ESITTELYN TAUSTALLA

Aineistoni perusteella suurimmaksi yläkäsitteeksi muiden ihmisten identiteettiä kuvailtaessa nousi Facebook-käytöksen perusteella tarve huomioon. Käsitteen alle kuuluu myös Suomi24.fi-keskustelupalstan kirjoittajien ajatukset tarpeesta suosioon sekä itsensä esittelyyn. Keskustelijat kokivat, että mm. tyhjänpäiväiset statukset ja arkisten asioiden tekeminen hienommiksi kuin ovatkaan, näyttäytyvät tyypillisinä huomionhakemisen menetelminä.

”Vanha luokkatoverini on tehnyt taidemuodon tuosta facebookissa vinkumisesta... Hakee huomiota omille supersankarin teoilleen; lapsensa hoitaminen ja siivoaminen.”

Yllä olevan kommentin perusteella voisi tulkita, että statuspäivitykset koetaan herkästi jotenkin negatiivisessa valossa ja huomion kerjäämisenä. Toisaalta se viittaa todella siihenkin, että ihmiset kirjoittavat Facebookiin sellaisia asioita, joilla ei nähdä olevan minkäänlaista erityisarvoa, jolloin ne tulkitaan huomion hakemiseksi turhanpäiväisten asioiden kautta. Arkiset statuspäivitykset saattavat kuitenkin olla myös yritystä saada arjen asioihin hieman hohtoa, mikä ei ainakaan käyttäjille itselleen ole pahasta.

”Ymmärrän sen että haluaa tuoda esille isoja asioita elämässä, kyllä itsekin esim laitoin ekaa kertaa vuoteen tilapäivityksen kun pääsin kouluun sisään parin vuoden yrityksen jälkeen ja olin tehnyt koko kevään töitä sen eteen. Joku voi ottaa lesoiluna tai jonain muuna.”

Omien asioiden runsas päivittäminen ja elämän mainostaminen koettiin huomionhakemisena, jonka pääteltiin johtuvan siitä, ettei oikeassa elämässä ole saanut tarpeeksi huomiota ja hyväksyntää. Tämän kaltaiset Facebook käyttäjät vaikuttavat odottavan reagointia päivityksiinsä ja profiilien sisältöihin, mikä lisää heidän näkyvyyttään ja näin ollen tarvetta jatkaa aktiivista sisällön tuottamista.

Vastaavasti kävi ilmi, että myös valokuvilla, jotka ovat yli ”tällättyjä”, pyritään maalaamaan kiiltokuvamaista käsitystä omasta elämästä, jolla huomio saadaan kiinnittymään itseän. Valokuvat nähtiinkin tehokkaana keinona antaa itsestä haluttu ja toivotunlainen mielikuva muiden silmissä.

”Facebookissa aika monia asia saadaan näyttämään paljon paremmalta ja hohdokkaammalta kuin mitä todellisuus oikeasti on. Suurin osa myös laittaa profiiliinsa kaikki ne parhaimmat kuvat jotka antavat mahdollisimman hyvän kuvan itsestä ja omasta elämästä.”

Suuri huomionkeräämisen merkki oli tulosten perusteella myös kaverien runsas määrä, joita ihmiset vaikuttavat ”keräävän” siinä toivossa, että se antaisi vaikutelman sosiaalisesti aktiivisesta elämästä. Samalla luoden mielikuvan heidän omastakin suosiosta ihmisenä. Tämän kaltainen toiminta nähtiin yltiösosiaalisen roolin esittämisenä.

”Mikä on tässä feedissä ehkä huolestuttavinta, on se, kuinka joillekin ihmisistä fb kaverien määrä on oman itsetunnon mittari. Pelätään sitä kuinka ihmiset reagoivat kun näkevät että on vain pari kaveria, ja sitä kautta pitävät syrjäytyneenä.”

Mielenkiintoisena seikkana huomionhakemiseen tuotiin myös tarve saada pieni pala julkisuutta. Facebook on paikka jossa voi helposti tuoda itseään esille ja osa kokikin, että joidenkin toiminta vaikuttaisi olevan jopa pyrkimystä itsensä ”brändäämiseen”. Osa keskustelijoista koki, että tämän kaltaista käytöstä harrastavat yksilöt olisivat jollakin tavalla narsistisia, mikä selittäisi heidän jatkuvan itsensä esittelemisen tarpeen. Aineistosta nousi selkeästi esiin keskustelijoiden kokemus Facebookista paikkana, jossa osa ihmisistä haluaa olla vain esillä, tuomassa julki tosielämän oikeita tai kuvitteellisia statuksiaan tai pönkittämässä itsetuntoaan.

”Ihmiset väittävät, että FB on vain yhteydenpitoväline. Onhan se sitäkin, mutta sosiaalisen statuksen julkituominen on FB:n pääasiallinen tarkoitus. Hankala laittaa mitään tarkkaa lukua, mutta oma veikkaukseni on, että FB:n käytöstä 25% on kommunikointia ja 75% on statuksen julkitumista. Ihmiset eivät halua myöntää tätä ilmiselvää totuutta...”

5.2 YLISOSIAALISTEN KOHTAAMISPAIKKA VAI NÄENNÄISSOSIAALISUUDEN TYYSSIJA

Sosiaalisuuteen liittyvät viitteet yksilöiden identiteeteistä Facebook-käytöksen perusteella nousivat myös merkittäväksi käsitteeksi. Sosiaalisuus pääkäsitteen alta löytyvät myös määritelmät epäsosiaalisuus, näennäissosiaalisuus sekä yksinäisyys. Aineiston pohjalta nousi identiteettiä luonnehtivaksi tekijäksi niin positiivisessa kuin negatiivisessäkin asiayhteydessä sosiaalisuuden eri

muodot ja jopa yksinäisyys. Osa keskustelupalstan osanottajista koki, että Facebook-profiileista voi päätellä käyttäjän sosiaalisuutta, sillä kyseinen nettiyhteisö nähtiin normaalina sosialisoitumisena. Ylipäättään Facebook-käyttäjän sosiaalisuuden pääteltiin tässä sosiaalisuuden kategoriassa kertovan siitä, että henkilö on normaalissakin elämässään hyvin sosiaalinen, minkä vuoksi myös Facebook-profiili ilmentää tätä.

”Oma käsitys on näistä ihmisistä, että he ovat sellaisia puheliaita muutenkin, kun ihan oikeassa elämässäkin tavataan ja tykkäävät jutella. Sama meno jatkuu sitten facebookissa....”

”Totta kai facebook on sosiaalisen ihmisen paikka. Ihan niinkuin spotify musiikista kiinnostuneen ja muotiblogi muodista pitävän.”

Sosiaalisuuden nähtiin käyvän ilmi ystävien määrästä ja muusta aktiivisesta toiminnasta kuten tapahtumiin osallistumisesta. Facebookin nähtiin olevan sosiaaliselle ja aktiiviselle yksilölle myönteinen vaikutuksiltaan, sillä heidän koettiin pystyvän solmimaan uusia suhteita ja saamaan internetin kautta rikastuttavia kokemuksia. Osan koettiin kuitenkin ilmentävän jopa ylisosiaalisuutta liiankin aktiivisella profiilikäytöksellä, jonka nähtiin menevän jo oman elämän tuputtamisen puolelle. Sosiaalisuuden vastakohta epäsosiaalisuus esiintyi myös aineistossa. Osa keskustelijoista koki, että Facebook ilmentää todellisuudessa epäsosiaalisuutta. Tätä perusteltiin siten, että ihmiset jotka viettävät Facebookissa aktiivisesti aikaansa ovat todellisuudessa epäsosiaalisia yksilöitä, koska todellinen kanssakäyminen ei kiinnosta niin paljon kuin virtuaalinen.

Näennäissosiaalisuus oli aineistossa vahvasti esiintynyt määritelmä.

”Mulla on facessa joku 350 kaveria. Minusta siellä yrittää pönkittää itsetuntoaan nimenomaan yksinäiset (muka sosiaaliset) ihmiset, joille on tärkeää, että on satoja feissarikavereita - joita ei edes oikeasti tunne... Facebook on näennäissosiaalisuutta.”

Näennäissosiaalisuudesta kertoi keskustelijoiden mukaan se, että Facebook-käyttäjät haalivat kavereikseen sellaisia ihmisiä, joita ovat hädin tuskin tervehtineet. ”Naamatuttuus” riittää ja suuret kaverimäärät tuntuivat olevan joidenkin keskustelijoiden mielestä näin ollen pelkkää näennäissosiaalisuutta. Keskustelijat pohtivat, että osalle ihmisistä käsite ystävä on niin häilyvä ja kevyt, ettei pitäisi tuntea alempiarvoisuutta, mikäli itsellä olisi vain muutama kymmen kavereita Facebookissa. Kavereiden kerääminen liitettiin siihen, että olisi jotenkin noloa, mikäli itsellä sosiaaliset kontaktit näyttäytyisivät pieninä. Omaa sosiaalista elämää pyritään siis täydentämään ja

tydyttämään itsensäkin kannalta peitelläkseen kenties siinä olevia puutteita. Osa oli sitä mieltä, että Facebookissa täytyisi pystyä jaottelemaan ihmiset esimerkiksi perheeseen, ystäviin, työkavereihin, tuttuihin ym., ettei syntyisi harhaluuloa siitä, että ihmisillä voisi olla satoja kavereita.

”Ne joilla on satoja ihmisiä listoillaan voivat olla oikeasti todella yksinäisiä, koska tämä facebook-kavereiden määrä ei todellakaan kerro aina yhtään mitään todellisuudesta. On paljon tapauksia jossa henkilöt ovat kavereita keskenään facebookissa, mutta jos törmäävät toisiinsa lähimarketissa eivät ole tuntevinaankaan.”

Toiset olivat jopa sitä mieltä, että Facebookista voi päätellä käyttäjän todellisen yksinäisyyden. Tämä siinä tapauksessa, että käyttäjälle ei ole paljon ystäviä, eikä hän liioin tuota aktiivisesti minkäänlaista sisältöä Facebook sivuilleen. Osa koki myös sen merkinä yksinäisyydestä, että käyttäjä ei osoita juuri minkäänlaista olemassaoloa virtuaalisesti, mutta vaikuttaa tietävän kaikkien asiat yksityiskohtia myöten. Tätä perusteltiin sillä, että ihmistä jolla ei ole omaa elämää, kiinnostaa liikaa toisten asiat, koska yksinäisyydessään kyseisellä henkilöllä on aikaa viettää Facebookissa kaikki vapaa-aikansa. Useista kommentteista kävikin ilmi, että Facebookin koettiin aiheuttavan yksinäisyyden tunteita, sillä muiden vilkasta seuraelämää saattoi olla vaikea seurata sivusta oman ollessa suhteellisen vähäinen.

”Haluan olla esillä. Tunnen sairaanloista yksinäisyyttä normaalielämässäni. Tuntuu, ettei minua ja minun tekemisiäni muuten huomata...”

5.3 IHANNEMINÄÄ RAKENTAMASSA

”Facebookissa voit luoda itsestäsi unelmaminän joka ei vastaa mitenkään totuutta.”

Yllä oleva sitaatti kuvaa osuvasti keskustelijoiden näkemystä siitä, mihin Facebook mahdollistaa. Usealla tuntui olevan kokemusta siitä, että ihmiset kertovat itsestään vain parhaan puolen nettiyhteisössä. Tässäkin tapauksessa tarkkaan valikoitujen valokuvien, huolella mietittyjen tietojen antamisen ja statuspäivitysten kautta Facebook-käyttäjien nähtiin luovan tietynlaista kuvaa itsestä, jonka päämääränä oli muodostaa hohdokkaampi käsitys omasta itsestä ja elämästä. Keskustelijat kokivat, että Facebook-käyttäjät keräävät profiileihinsa aineistoa todistuksena hienoista elämistään. Osa ajatteli tämän johtuvan siitä, että elämä itsessään on toisinaan raskasta

ja tylsää, jonka vuoksi elämän juhlahetket tallennetaan Facebookiin ikään kuin saadakseen positiiviselle tunteelle pidemmän jatkumon. Tosin kyynisimmät väittivät, että osa ihmisistä tekisi tarkoituksenmukaisesti oikeassa elämässään tietynlaisia asioita, jotta pääsisivät kehumään välittömästi esimerkiksi kännykän avulla tekemisistään Facebookiin.

”Useassa tapauksessa facebook-profiili on todella kiillotettu ja kaunisteltu versio todellisuudesta. Itselleni tuli facebookista ihan sellainen olo, että koko homma on hyvin suureksi osaksi teatteria.”

Keskustelijoita vaikutti ärsyttävän ihmisten yritys olla paremman näköinen, parempi ihminen sekä suosittu ja aktiivinen, joiden koettiin saavan yksilön näyttämään hohdokkaammalta kuin onkaan. Myös kavereiden runsas kerääminen liitettiin tässäkin yhteydessä merkiksi oman julkisivunsa kiillottamisesta. Ihanneminän kaltaiset profiilimuokkaukset ilmeisesti tunnistetaan ja osa totesikin parhaimpien Facebook-profiilien olevan niin kutsuttuja ”asenneprofiileja”, joissa aidot ihmiset uskaltavat tehdä itsestään pilaa ja nauramaan itselleen niin elämän juhla- kuin arkihetkissäkin. Tämän kaltaisten henkilöiden tulkittiin olevan aitoja, koska heidän profiileistaan ei välittynyt kuva siitä, että he yrittäisivät liikaa. Aiempien määritelmien perusteella siitä mitä oman elämän kiillottamisen ja ihanneminän rakentamiseen liittyy, päättelin keskustelukommenttien perusteella, että aidot ihmiset saatetaan tunnistaa siitä, että he nimenomaan uskaltavat kertoa tähtihetkien lisäksi myös elämän kääntöpuolesta, eivätkä valikoi systemaattisesti parhaimpia otoksia itsestään muiden nähtäväksi.

Facebook nähtiin jopa mielikuva mainontana itsestä. Tarkkaan valikoitujen julkaisujen avulla ihmiset voivat muokata omaa julkisivuaan juuri sellaiseksi kuin itse haluavat. Osa keskustelijoista vaikutti kuitenkin olevan varsin kriittisiä sen suhteen meneekö kyseinen oman ihanneminän rakentaminen lopulta läpi.

”Jos ihmisellä on paljon kuvia ulkomaan matkoista, biletyksestä meneviä päivityksiä etc., ei hänen elämänsä todennäköisesti ole yhtään sen menevämpää tai hohdokkaampaa kuin kenenkään keskiverto tallaajankaan.”

5.4 UTELIAAT URKKIJAT, MUTTA NÄKYMÄTTÖMÄT KÄYTTÄJÄT

Uteliaisuuden nähtiin olevan yksi syytä käyttää Facebookia, sillä muiden elämän vakoilemisen koettiin olevan varsin helppoa ja yleistä. Tämän kaltaisiin päätelmiin tultiin osittain siitä syystä, että keskustelijat itsekin tunnustivat urkkivansa muiden elämää ja tiesivät lähipiirissään ihmisiä, jotka myös harrastivat säännöllistä muiden elämän seuraamista. Uteliaisuutta ei niinkään kyetty päättämään suoraan käyttäjän Facebook-profiilin perusteella, vaan normaalissa elämässä tapahtuvan informaation perusteella. Usean keskustelijan mielestä uteliaat muiden elämän vakoilijat paljastuivat siitä, että he ovat Facebookissa varsin hiljaisia ja näkymättömiä, jotka eivät itse tuota sisältöä, saati kommentoi kenenkään muunkaan päivityksiä millään tavalla. Tästä huolimatta he tuntuvat tietävän Facebookin perusteella jokaisen ihmisen asiat tavatessaan heitä normaalielämässä. Tämän koettiin liittyvän siihen, että yksilöllä ei ole tarpeeksi omaa elämää, minkä vuoksi muiden asiat kiinnostavat niin suuressa määrin. Joidenkin uteliaiden ihmisten koettiin vain haluavan olla perillä kaikkien asioista, kun taas osan nähtiin urkkivan vain siitä syystä, että he saisivat juoruilla muiden kanssa. Keskustelijoista muutama kertoi rajanneensa tämän kaltaisilta utelialta ihmisiltä pääsyn esimerkiksi heidän valokuvakansioihinsa, sillä heille ei haluttu antaa tyydytystä päästä urkkimaan omia henkilökohtaisempia asioita. Ihmiset pyrkivät siis tietyllä tapaa valikoimaan ihmisryhmänsä kenelle paljastavat mitään.

On tietyllä tapaa varsin mielenkiintoista, miksi uteliaisuutta ja muiden elämän seuraamista pidettiin kuitenkin niinkin negatiivisena asiana, sillä käyttäjät itse sallivat hieman oudompienkin tuttavien pääsyn omaan ”kaveripiiriin” ja itse Facebookin tarkoitus kuitenkin vaikuttaa olevan muille tiedon välittäminen itsestä ja tekemisistään.

”Tunnustan, että olen myös hieman stalkkeri-luonne. Jos olisin FB:ssä, suuri osa aikaani kuluisi varmasti ihmisten stalkkaamiseen. :P Niinpä pysyttelen jo oman itseni vuoksi poissa sieltä.”

”He ovat liittyneet Facebookiin vain siksi, koska ovat niin uteliaita, että haluavat tietää, mitä muut ihmiset tekevät. Itse he eivät tietenkään päivitä kuulumisiaan.”

5.5 ITSETUNTOA FACEBOOKISTA

Aineiston perusteella yksi vahvoista käsityksistä on myös se, että Facebook toimii itsetunnon nostattamisen paikkana. Tämänkin aiheen yhteydessä itsetunnon kasvattamisesta puhuttiin runsaalla ystävien hankkimisella. Erityisesti siinä kontekstissa, ettei profiilinsa haltija todellisuudessa kunnolla edes tunne hyväksymiään ”ystäviä”. Satojen Facebook-kavereiden tärkeys tulkittiin keinona nostaa itsetuntoa ja eräs keskustelija ilmaisikin huolestuneisuutensa siitä, kuinka joillekin Facebookin käyttäjistä kavereiden määrä vaikuttaa todella olevan jonkinlainen itsetunnon mittari. Samalla joidenkin Facebook-käyttäjien tapa ilmoittaa profiileissaan uusista arvokkaista hankinnoistaan, kuten autoista, veneistä ym. tavaroista, tulkittiin keinona nostaa itsetuntoa, sillä tämän kaltaisiin päivityksiin yleensä reagoidaan kehuilla ja muilla positiivisilla kommentteilla.

”Kyllä facebookki on vähän asioilla ”leuhkimista”, yritetään esittää kuinka ihanaa oma elämä on, mutta kuka sitä omaa surkeuttaan haluaisikaan tuoda esille. Muistan ajan jolloin ei ollut tuota facebookkia vielä, olo oli jotenkin paljon tyytyväisempi.”

Yllä oleva sitaatti osoittaa kuitenkin ymmärrystä sille, ettei elämässä huonosti olevien asioiden esille tuomisessa olisi välttämättä kenenkään kannalta hyötyä. Samaa viestittää seuraavakin kommentoija:

”Ymmärrän sen että haluaa tuoda esille isoja asioita elämässä, kyllä itsekin esim. laitoin ekaa kertaa vuoteen tilapäivityksen, kun pääsin kouluun sisään parin vuoden yrityksen jälkeen ja olin tehnyt koko kevään töitä sen eteen. Joku voi ottaa lesoiluna tai jonain muuna.”

Muiden Facebook-käyttäjien on selkeästi helppo tulkita ihmisten eri asioiden esille tuomiset oman itsetuntonsa pönkityksenä, mutta jollakin tapaa välitetään myös ymmärrystä sille, että jokainen käyttää kyseistä yhteisöpalvelua tyylillään ja omista tarpeista lähtien. Osa koki kuitenkin hyvin voimakkaasti, että Facebookissa on paljon ihmisiä, jotka kiillottavat ja muokkaavat omaa julkisivuaan sellaiseksi, että se saavuttaisi huomiota ja tämän seurauksena myös itsetunnon kohotusta.

”Olen sitä mieltä, että facebookissa on kolmenlaisia tyyppejä; niitä, jotka oikeasti pitävät sitä kautta yhteyksiä; jopa liikeyhteyksiä! Niitä, jotka ovat luoneet sinne profiilin sen vuoksi, että pääsevät olemaan esillä ja kohottamaan itsetuntoaan ja niitä, jotka ovat kiinnostuneita, mitä tuttujen elämään kuuluu ja uteliaisuuttaan haluavat pysyä kartalla. Ja mitä niihin 500 kaveriin tulee, oman itsetuntonsa pönkittelyä ja paisuttelua.”

5.6 HELPON YHTEYDENPIDON KANNATTAJAT

Keskustelupalstan vierailijoiden kommentit yksilöiden identiteettiä tai persoonaa koskeissa kuvauksissa olivat erittäin negatiivissävytteisiä, mistä johtuen myös tutkimustulokset näyttäytyvät vain huonojen asioiden korostamisena. Olikin mielenkiintoista huomata, että jostain syystä keskustelupalstalle eksyneet kirjoittajat nimenomaan korostivat negatiivisia piirteitä, kuin Facebook-käyttäjien positiivisia identiteettiluonnehdintoja. Tämä voi viitata siihen, että Facebook-profiileista ja siellä käyttäytymisessä erottuu helpommin yksilöiden ”negatiiviset” piirteet kuin positiiviset luonnehdinnat koskien identiteettiä. Eräs mielenkiintoinen asia oli myös se, että mikäli Facebookista puhuttiin jotakin positiivista, liittyi se lähinnä Facebookin käyttöominaisuuksiin, kuten helppoutteen pitää yhteyttä tai hyvänä tapana tavoittaa monta ihmistä yhdellä kertaa.

”On face hyvä juu, kun voi kysellä kuulumisia ja toimiihan se tavallaan sellaisena sähköpostimuistiona, eli yhteydet pysyvät tallessa ja ei tarvitse kalliilla puhelintaksoilla soitella.”

Osa koki, että sellaisia ihmisiä on helpompi lähestyä Facebookin kautta joita ei oikeassa elämässä tunne niin kovin hyvin tai vastaavasti aiemmat ihmissuhteet ovat syventyneet entisestään Facebookin myötä. Aineistostani ei kuitenkaan noussut esiin kuin sosiaalisuuden määritelmä positiivisena piirteenä. Näkisin, että myös muita positiivisia identiteetti- ja piirteitä on nähtävissä yksilöiden Facebook-profiileista, mutta koska omasta aineistosta vastaavia ei noussut esiin, ovat tutkimustulokset melkoisen negatiivissävytteisiä. Positiiviset luonnehdinnat liittyivät sellaisiin asioihin, joilla ei tutkimuskysymykseni kannalta ollut merkitystä, joten niiden käsittely jää lyhykäisyydessään tähän ja vain huomioksi siitä, että toki aineistossa Facebookin puolustajiakin löytyi.

”Eikä facebookkia pidä ottaa niin vakavasti, ei sillä mitata mitään, OIKEAT SUHTEET ovat oikeassa elämässä, ei netissä!”

6 FACEBOOKIIN KUULUMATTOMAT

Seuraavaksi käsittelen Facebookiin kuulumattomien henkilöiden syitä kyseisen nettiyhteisön ulkopuolelle jättäytymiseen. Tämän jälkeen selvitän heidän mahdollista osallistumistaan muihin sosiaalisen median kanaviin sekä perehdyn niihin tekijöihin, joiden vuoksi he kykenevät vastustamaan liittymistä valtavaa suosiota nauttivaan Facebookiin.

6.1 FACEBOOKIIN KUULUMATTOMUUDEN SYYT

On tärkeää tarkastella ensiksi hieman niitä syitä miksi tietyt ihmiset jättävät liittymättä Facebookiin sen valtavasta suosiosta huolimatta. Käyn ensimmäiseksi läpi sellaisten henkilöiden Facebookiin kuulumattomuuden syyt, jotka eivät ole kyseiseen nettiyhteisöön koskaan kuuluneetkaan. Tämän jälkeen käsittelen Facebookiin aiemmin kuuluneiden henkilöiden perusteluja sieltä eroamiselle. Haastateltavistani kymmenestä henkilöstä jako näihin ryhmiin on puolet.

Molempiin ryhmiin kuuluvia oli vain viisi, joten seuraavia perusteluja on esiintynyt päällekkäin haastatellessa niitä henkilöitä, jotka eivät ole koskaan Facebookiin kuuluneetkaan. Pääperusteluiksi muodostuivat: *ajanpuute, Facebookin käyttöehdot, yleinen varovaisuus internetin suhteen sekä tarpeen ja kiinnostuksen puute.*

Selkeästi yleisimmin toistunut syy oli, ettei koeta minkäänlaista tarvetta liittyä Facebookiin, eikä osata ajatella mitä sellaista uutta lisäarvoa nettiyhteisöön kuulumisen toisi mukanaan, että sinne kannattaisi liittyä. Eräs haastateltava perustelikin Facebookin tarpeettomuutta siten, että samat asiat voi hoitaa esimerkiksi puhelimellakin. Puhtaasti kiinnostuksen puute piti myös muutamaa vastaajaa Facebookin ulkopuolella eikä sen perusideaa ei ymmärretty.

”M3: Öö... mä en oo kokenu sitä ikinä tarpeelliseksi... ja... mä en oo nähäny siinä siis mitään mieltä... niinku... äää... mä en ymmärrä sitä ideaa siinä, että miksi sinne pitäis mennä...”

H: Tarkennakko vähä tuota, että miks sä et oo kokenu sitä tarpeelliseksi?

M3: Ööö... mitä mä siitä saan? Kysymys ehkä itselle, että... jos mä liityn tähän niin mitä mä tästä saan... ja totaa... en oo löytäny vastausta.”

Myös ajanpuutteella perusteltiin omaa liittymättömyyttä. Elämässä on joutunut miettimään mihin omaa aikaansa käyttää ja näin ollen laittamaan asioita tärkeysjärjestykseen. Facebook ei ole

kavunnut tässä skaalassa korkealle. Kaksi vastaajaa perusteli kuulumattomuuttaan myös siten, etteivät he haluaisi internetissä olevan itsestä ylipäättään minkäänlaisia tietoja. Internetin kanssa tulisi olla varovainen; sen mitä kerran julkaisee verkossa, myös pysyy siellä. Facebookin käyttöehdot mainittiin myös ongelmallisena, sillä oman profiilin sisältöä oikeuksineen ei haluttaisi luovuttaa kokonaan Facebookille. Näin ollen myös mainittiin, että Facebookissa yleensäkin annetaan liikaa tietoa itsestä ja omasta elämästä muille, minkä takia valitaan mieluummin sivustaseuraajan rooli.

”N5: ...on muitaki puolia et sitte, et esimerkiksi mä koen senkin ongelmallisena ihan ne käyttöehdot, että mä luovuttasin oikeudet mun omiin kuviin jollekkin toiselle osapuolelle. Ja sitte ku mä oon hirveen varovainen sen kanssa, kun et sää saa netistä pois mitään mitä sää laitit sinne...”

Muita yksittäisiä vastauksia Facebookiin kuulumattomuudelle perusteltiin myös siten, että kyseinen nettiyhteisö koettiin omassa arvomaailmassa turhaksi. Facebook nähtiin ikään kuin kavereiden kalastelupaikkana sekä muiden elämän käyttämispaikkana. Näin ollen ei haluttu myöskään itse joutua muiden urkinnan kohteeksi. Jälkimmäiseen viitaten, oman yksityisyyden säilyttäminen koettiin siis tärkeänä etenkin siksi, että Facebookin koettiin olevan loppujen lopuksi paljolti muiden ihmisten ”stalkkaamista” ja käyttämistä. Haastateltava koki, ettei halua olla sen luontoisen urkinnan kohteena, koska ei itsekään ole kiinnostunut siinä määrin muiden ihmisten asioista ja tiedoista.

Tämän ryhmän viidestä vastaajasta kaksi kertoi, ettei ole koskaan edes vakavissaan harkinnut Facebookiin liittymistä. Kolme vastaajaa kertoivat, että ajatus on joskus käynyt mielessä, mm. siksi, että on ollut sinkkuna tai, että se helpottaisi joitakin asioita, kuten yhteydenpitoa. Kokonaisuudessaan kukaan ryhmän vastaajista ei haastatteluhetkellä kuitenkaan kokenut, että he tulisivat tulevaisuudessakaan liittymään Facebookiin.

Toinen haastateltavieni *ryhmä* puolestaan koostuu sellaisista viidestä henkilöstä, jotka ovat joskus olleet Facebookissa, mutta lopulta eronneet sieltä. Perusteluja kunkin yksittäisen haastateltavan eroamiselle tuli useita, joista yleisimmin toistuneet liittyivät seuraavanlaisten käsitteiden alle: *liiallinen ajan vieminen, tarpeettomuus sekä ”kaveri” – listan paisuminen*. Mielenkiintoinen havainto oli, että haastateltavilta tuli varsin runsaasti myös muunlaisia yksittäisiä toisistaan erilaisia syitä Facebookista eroamiselle. Palaan niihin hieman myöhemmin. Eräs haastateltava kuvailee Facebookin vieneen liikaa aikaa ja eroamisella hän pyrki yksinkertaistamaan päiväänsä

sosiaalisen median käytön vähentämisen kautta. Toisen haastateltavan Facebook profiili oli jäänyt hyvin lyhykäiseksi kokemukseksi, mutta ennakoajatusten ja lyhyen oman kokemuksen kautta hän päätyi siihen tulokseen, että nimenomaan mm. aika aspektin kautta Facebook ei ole hänen paikkansa.

”M1: Mua niinku kuvottaa se... se aika mitä siihen voi niinku ihminen elämässään tuhlata... Vaikka mä en itekkään mitään aikaa järkevästi, et mä saatan kattoo kolme neljä tuntii telkkarii päiväs, mut jotenki seki tuntuu niinku järkevämmältä, ku kirjottaa itestään... tai vielä vähemmän jostain muusta...”

Tunne siitä, että Facebookille ei enää ollut tarvetta tai kiinnostusta, toistui myös useamman haastateltavan kommentoissa. Facebookista eroamiseen johti mm. kokemukset siitä, ettei siitä saanut enää mitään irti, eivätkä käyttäjät nähneet nettiyhteisössä enää mitään erikoista. Eräs haastateltava kuvaileekin lakanneensa näkemästä Facebookissa enää mitään erikoista sen jälkeen, kun hän alkoi seurustella, eikä tästä johtuen esimerkiksi liikkunut enää paljon yöelämässä. Tunne tarpeettomuudesta tuli kahden haastateltavan kohdalla ilmi myös sen myötä, että oma käyttö muuttui passiiviseksi, eikä Facebookia tämän myötä enää tuntunut tarvitsevan mihinkään. Yhteydenpito kavereihin väheni Facebookin kautta, eivätkä ystävätkään enää päivittäneet yhtä aktiivisesti profiiliaan.

”N6: Tuntu, et siel ei enää niinku tehny mitään, ei sielä pitäny yhteyttä kehenkään... Siel vaan niinku, ei ees niinku kaverit tiäkkö laita itestään mitään, vaan sielä vaan tyyliin niinku linkkaillaan jotain videoita tai uutisia tai jotain tommosta. Et sit se alko tuntuun sitte vähä turhanpäiväseltä.”

”N2: Facebookki on vähä semmonen tyrkky (nauraa). Tai siis niin ku, että... et se on jotenki niin tyrkky tai... se ei oo niinku aito, että... et niinku mää en vaan tarvi sitä... Se ei vaan, se ei vaan.... ei niin ku kolahda.”

Facebookin runsas kaverilista tuntui myös olleen muutaman haastateltavan eroamisen taustalla. Eräs henkilö kuvailee sen aiheuttaneen ahdistusta, että myös tuntemattomat, kaverilistan ulkopuolella olevat henkilöt voivat ottaa yhteyttä ja laittaa viestiä. Kaverilistan paisuminen satoihin, joka sisälsi niin oikeita kavereita kuin näennäiskavereita, tuntui saaneen haastateltavat pohtimaan omaa Facebook jäsenyyttään. Haastateltava kertoo, että lähtiessään Facebookista hän hakikin sillä myös sitä, että ympärillä olisi vain ne oikeat kaverit.

”N4: Sielä oli niin paljon just niitä, et oli niinku neljä- viis sataa kaveria, niin ei niistä oikeesti ollu kavereita ku ehkä alta kymmenen. Et se oli jotenki niin hassua. Niin seki varmaan vaikutti, että mä halusin oikeesti vaan ne oikeet kaverit ympärille ja muut pois.”

Kaverilistan paisuminen liian laajaksi olikin johtanut erään haastateltavan kohdalla lopulta myös eroamiseen. Haastateltava koki, että listalla oli paljon ihmisiä joiden kanssa hän ei ollut oikeasti tekemisissä, sekä henkilöitä joiden kanssa hän ei halunnutkaan olla. Näin ollen hän ei halunnut tämänkaltaisten ihmisten tietävän hänen omista asioistaan. Turhautumista oli kuitenkin aiheutunut siinä vaiheessa, kun haastateltava oli yrittänyt karsia kaverilistaansa:

”N3: ...ja sitte ku mää rupesin sitä kaverilistaa niinku siistimään, niin sitte tuli kauheen vaikeeta siitä, että apua ketkä mää nyt voin poistaa ja ketä mä en voi poistaa ja sitte se oli niinku kauhee ahistus, niin mää aattelin, että mä meen sieltä sitte kokonaan pois.”

Muita mielenkiintoisia yksittäisiä haastateltavien mainintoja Facebookista eroamiseen johtaneista syistä olivat myös Facebookista aiheutunut mustasukkaisuus parisuhteessa, turhautuminen Facebook kavereiden profiili toimintaan, tietosuojamuutokset, muilta käyttäjiltä ilmennyt urkinta sekä ärtymys siitä, että kaikki erilaiset sovellukset on jollakin tavalla synkronoitu Facebookiin. Facebook oli aiheuttanut mustasukkaisuutta erään haastateltavan parisuhteeseen, jota hän kuvaili siten, että silloinen miesystävä ei sietänyt, että haastateltavan kuvista tykättiin tai kommentoitiin. Kyseisen asian ilmaantuminen on mielenkiintoinen, sillä Dindar ja Akbulut (2014) ovat löytäneet Facebookista eroamiseen johtaneista syistä nimenomaan mustasukkaisuudesta uuden selittävän tekijän. Turhautumista Facebook kavereiden profiilitoimintaan puolestaan kuvailtiin heidän ”tyhmillä” jutuilla, joita kerrottiin olevan mm. pelipyynnöt, jatkuva ”tökkiminen”, puolittujen kommentointi sekä miespuolisten henkilöiden yhteydenotot. Facebookista lähdön taustalla oli myös muilta ihmisiltä kohdistunut urkinta haastateltavan elämään Facebook profiilin kautta, mikä aiheutti ”hermojen menemistä” ja ahdistusta. Myös Facebookin silloisten tietosuojamuutosten vuoksi oma profiili ei enää olisi ollutkaan niin yksityinen, mikä ei miellyttänyt erästä haastateltavaa. Kuvailtiin myös, että Facebook alkoi tuntua tyhmältä ja turhalta eikä puolittujen elämä kiinnostunut siinä määrin kuin oikeasti läheisten ihmisten.

”M1: Se on ehkä se suurin syy miks mää en kuulu mihinkään noihin... et mua ei oikeestaan kiinnosta ku läheisten ihmisten elämä. Mut ei, ei niinku puolittujen. Saati tuntemattomien.”

Alla oleva haastattelukatkelma puolestaan kuvaa hyvin syitä siitä, miksi Facebookin synkronoituminen erilaisten sovellusten yhteyteen ärsyttää:

”M1: Niin kaikki on linkitetty... siis se on vahvistanu mua... siis enemmän... tota poisjäämistä, et mitä enemmän siihen on tullu tai liittyny... nii se on niinku vahvistanu sitä et mä en niinku halua et on niinku joku yks iso organisaatio, joka vaan niinku hallitsee kaikkee... Ni se tuntuu jotenki vastenmieliseltä...”

Mielenkiintoinen huomio oli, että kaksi haastateltavaa kertoi eronneensa aiemminkin Facebookista turhautumisen tai hermojen menetyksen seurauksena. Näihin ”katoamistemppuihin” johtaneita syitä olivat juuri mustasukkaisen puolison käytös, muiden ihmisten tekemä urkinta ja arvostelu, liiallinen ajan vieminen sekä joidenkin kavereiden ihmeellinen Facebook käytös. Kaksi Facebookissa aiemmin olleista haastateltavista kertoo, ettei ole harkinnut liittytensä nettiyhteisöön takaisin. Toinen heistä pitäisi ajatusta mahdollisena, mikäli jokin pakollinen asia ajaisi hänet sinne, kuten työ tai muu vastaava. Kolme muuta haastateltavaa kertoivat, että ajatus on käynyt mielessä, mutta ei niin vahvasti, että olisi pohtinut asiaa vakavammin. Syitä harkinnalle esitettiin sen kautta, että erinäisten informaatioiden saaminen helpottuisi, sekä voisi pitää joihinkin henkilöihin helpommin yhteyttä.

Oli luonnollisesti odotettavissa, että syyt Facebookin ulkopuolelle jättäytymisessä ovat näiden kahden ryhmien välillä osittain erilaisia. Samankaltaisuuksia kuitenkin löytyi, sillä molemmista ryhmistä Facebookin ulkopuolelle jättäytymisen syinä oli se, että Facebook vie liikaa aikaa sekä koettiin tietynlaista tarpeellisuuden puutetta liittyä kyseiseen palveluun. Facebookin tietosuojamuutokset sekä haluttomuus olla muiden ihmisten urkinnan kohteena mainittiin myös molemmissa ryhmissä.

6.2 KUULUMINEN MUUHUN SOSIAALISEEN MEDIAAN

Halusin selvittää myös Facebookin ulkopuolelle jääneiden osallisuutta mahdollisesti muihin sosiaalisen median yhteisöpalveluihin. Sosiaalisen median kentän ollessa tänä päivänä hallitsemattoman laaja, rajaan kuulumisen muuhun sosiaalisen mediaan nimenomaan yhteisöpalveluihin. Yhteisöpalveluilla tarkoitan tässä tutkimuksessa selkeästi tunnetuimpia ja näkyvimpiä yhteisöpalveluja kuten Facebook, Instagram, Google+, LinkedIn, Twitter, Myspace sekä

Irc-galleria, joissa ylläpidetään ja luodaan uusia ihmissuhteita, sekä tuotetaan omasta elämästä sisältöä.

Mielenkiintoinen havainto haastateltavissani, jotka eivät ole koskaan Facebookissa olleetkaan on se, että heistä kukaan ei kuulu mihinkään muuhunkaan suosittuun yhteisöpalveluun. Yksi heistä kylläkin kuului HeiaHeia nimiseen urheilusovelluspalveluun, mutta ei omista vielä esimerkiksi Whatsappia. HeiaHeiaan liittyminen oli tapahtunut maratonkoulun seurauksena, jonka tarkoituksena oli pystyä seuraamaan, minkälaisia urheilusuorituksia kukakin oli tehnyt. Kaikki muut neljä tämän ryhmän haastateltavista käyttivät Whatsappia ja yksi on pohtinut Linkediniin liittymistä.

”H: Minkätakia linkedin ois semmonen...?”

”N1: No emmätiä, jos se on niinku just semmosta niinkun... et se on niinku nimenomaan niinku työ... jotenki et vaik sieltä nyt jotku saattaa ihan niinku hakea sun profiilin sieltä, mutta niinku joihinki työasioihin liittyen... nii sit se ois enemmän niinku semmosta ammattijuttua, että ei niinku semmosia henkilökohtaisia asioita vaan sitä työasiaa...”

Mielenkiintoisemmaksi kysymys muihin yhteisöpalveluihin kuulumisesta meni kysyttäessä samaa kysymystä Facebookiin aiemmin kuuluneilta haastateltavilta. Nimittäin neljällä viidestä on Instagram ja kaikilla viidellä haastateltavalla on käytössään Whatsapp. Eli näistä kahdesta haastateltavaryhmästä, Facebookiin aiemmin kuuluneet käyttävät pääosin edelleen jotakin yhteisöpalvelua, tässä tapauksessa Instagramia. Kun taas ne jotka eivät ole koskaan Facebook maailmaan lähteneenkään, ovat ulkopuolella myös muista yhteisöpalveluista. Lukuun ottamatta HeiaHeia-urheilusovellus käyttäjää, jota en sisällön tuottamisen kriteerein pidä tavanomaisena Facebookin ja Instagramin kaltaisena yhteisöpalveluna tutkimukseni konseptissa. Kysyessäni Instagramin käyttäjiltä syitä sille, miksi he haluavat käyttää kyseistä palvelua, mutta ei Facebookia, sain melko samansuuntaisia vastauksia.

”N4: Noo... Instagram tuli vasta joskus... mä en muista kauanko siinä meni, mutta siis vasta jonkin aikaa sen jälkeen, ku mä olin eronnu Facebookista. Et se ei tullu heti niinku minään korvikkeena, vaan se tuli vasta myöhemmin ja ehkä... halusin sitte vaan just, ku mä tykkään kumminki ottaa niinku valokuvia ja tykkään kaikista visuaalisista jutuista... niin niin ehkä siinä tuli se, että mä haluan jakaa kuvia ja kattella kuvia, mutta en haluu just sitä Facebookki juttua, että kaikki kirjottaa jostain niin kun aamupaloistaan tai mitä on käyny tekeen salilla ja tommosta. Et mä halusin niinku vaan niitä kuvia kattoo...”

Myös kaksi muuta haastateltavaa kertoivat kuuluvansa Facebookista eroamisesta huolimatta kuitenkin Instagramiin, koska he tykkäävät ottaa ja katsoa valokuvia, eikä se vie niin paljon aikaa kuin Facebook. Molemmat arvostivat Instagramissa chatin puuttumista ja se koettiin huomattavasti yksinkertaisempaan. Yksi haastateltavista kertoi edelleen kuuluvansa Instagramiin, mutta lopettaneensa sen käytön. Liittyminen oli alun perin tapahtunut seuratakseen erään urheilijan profiilia ja koska kirjautuminen oli mahdollista tehdä anonyyminä.

6.3 MITEN FACEBOOK-HURMOSTA PYSTYTÄÄN VASTUSTAMAAN

Itseäni erittäin suuresti kiinnostanut kysymys liittyi siihen, että miten haastateltavat pystyvät vastustamaan liittymistä Facebookiin? Onko heidän persoonassaan jotakin sellaista, joka edesauttaa heitä olemaan tekemättä samoin kuin valtaosa muista ihmisistä? Kysymys oli selkeästi haastava vastaajille, eivätkä kaikki vastaukset liittyneet suoranaisesti persoonallisuuden piirteisiin, mutta olen luokitellut vastausten perusteella kysymykseen liittyvät asiat seuraavien kategorioiden alle.

Oman tien kulkijat. Mielenkiintoinen havainto oli toistuva vastaus liittyen jollakin tavalla siihen, että haastateltavalla on aina ollut jonkinlainen halu olla kuulumatta valtavirtaan. Tämän kategorian olisi voinut nimetä yhtä hyvin haluksi poiketa valtavirrasta, mutta haastateltavien puheenvuoroissa toistui niin usein jonkinlaisessa muodossa ”oman tien kulkeminen”, että mielestäni se antaa asialle parhaiten oikeutta. Eräs haastateltava kuvailee, että hänestä on kiva erottua joukosta, toinen kertoo kuinka on aina ollut sellainen persoona, joka ei mielellään kuulu ”main streamiin”, kolmas kiteyttää asian siten, että on aina ollut ”semmonen oman tien kulkija” ja neljäs kuvailee itseään ”vastarannankiiskeksi” seuraavalla tavalla:

”N5: No ku mä oon aina ollu semmonen että, vähän sellanen vastarannankiiskei että mun ei tartte olla samanlanen niinku muut, et mä pystyn ihan hyvin vastustaan sitä, et niinku....mä en koe sosiaalista painetta mitenkään semmosena että...et se ei oo mulle mitenkään pakottava, et muut ei määrittele mua eikä ne myöskään sitten niinkun mitenkään kovasti vaikuta siihen mitä mä teen.”

Kyseinen henkilö kertoo, että Facebookiin kuulumattomuudesta on jollakin tavalla tullut jo tietynlainen periaatteellinenkin päätös ja kysyessäni mitä hän siitä henkilökohtaisella tasolla saa, haastateltava vastaa seuraavasti:

N5: Ööö... no ehkä vähä semmosta niinku, että... tavallaan on sitte näyttää vähän pitkää nenää muille, että häähää en tule vielääkään sinne leikkiin teijän kanssa (nauraa).

Omat sosiaaliset kuviot riittävät. Kolme vastaajaa kokee, että oma sosiaalinen ympäristö on jo sellaisenaan riittävä, eikä Facebookiin kuulumattomuus tämän vuoksi ole niin vaikeaa. Yksi haastateltava kokee, että omat sosiaaliset kuviot ovat rakentuneet jo ennen Facebookia eikä liittymiselle ole tämän vuoksi minkäänlaista lisäaihetta. Toinen kuvailee, että on tyytyväinen omaan ympäristöönsä ja siihen, että oikeat ystävät löytyvät käden ulottuvilta. Kolmas henkilö kertoo olevansa tietyllä tapaa tarkka ja valikoiva siitä, ketkä ovat lähellä hänen elämässään. Facebookin kyseinen henkilö kokee tässä mielessä siten ääripäänä, että siellä kaikki tuttujenkin tutut voivat tulla kavereiksi.

"N1: Et mä en niinku muutenkaan halua semmosta kauheeta, että on vaan semmosia kavereita ja sitte oikeesti ei ollakaan semmosia kauheen hyviä kavereita..."

Kiinnostuksen ja tarpeellisuuden puute. Kaksi haastateltavaa mainitsee myös puhtaasti pelkän kiinnostuksen tai tarpeellisuuden puutteen, minkä vuoksi he pystyvät vastustamaan Facebookiin liittymistä sen valtaisasta suosioista huolimatta. Kolmas henkilö kuvailee Facebookin olevan vain sosiaalinen tapa, verraten sitä mielenkiintoisesti tupakointiin. Haastateltava kuvailee, että nettiyhteisöön jää tottumuksesta koukkuun, mutta parin kuukauden eroamisen jälkeen Facebook alkoi hälvetä ajatuksista, eikä hän nykyään enää edes ajattele kyseistä nettiyhteisöä.

Facebookia ei tyrkytetä enää. Kolme haastateltavaa pohtivat, että Facebookista on helppo pysyä ulkopuolella myös sen vuoksi, että sitä ei enää yleisesti mainosteta niin paljon tai sitä ei yksinkertaisesti enää tyrkytetä samalla tavalla Facebookiin kuulumattomille. Tähän liittyen yksi olennainen tekijä onkin se, että lähipiiriin kuuluvat ihmiset tietävät jo, että henkilö ei halua Facebookiin, jolloin sitä ei enää edes ehdoteta.

Itsetuntemus. Tämä kategoria sopisi sinällään "oman tien kulkijoiden" käsitteen sisään, sillä heidän vastaukset heijastavat myös tietynlaista vahvaa itsetuntemusta. Kategorioin kuitenkin muutaman

vastauksen perusteella itsetuntemuksen erikseen omaksi käsitteeksi, sillä molemmat vastaajat kuvailevat puheenvuoroissaan nimenomaan oman itsetuntemuksen kautta tietävänsä, ettei Facebook ole heidän juttunsa.

”N1: Ei se nyt niin kauheen vaikeeta oo sillai, jos vaan niin kun on sen oman ajatuksen takana, että se ei oikein tunnu mun jutulta. Niin sitte se on niin kun toisaalta ihan helppokin sitte perustella.”

M1:” Kyl mä sillä lailla ainaki tunnen itteni. Mä oon hyvin, hyvin vahvasti sitä mieltä et se ei oo mun juttu.”

7 FACEBOOKIIN KUULUMATTOMUUTEEN VAIKUTTAVIA OMINAISUUKSIA

Facebookia käyttämättömien henkilöiden tietyt persoonallisuuden piirteet ovat tutkimuksen kannalta olennaisia, sillä tämän ryhmän vertailukohteena ovat Facebookin aktiivikäyttäjät, joita aiempien tutkimusten mukaan luonnehtivat narsistiset persoonallisuuden piirteet, matala itsetunto, tarve suosioon sekä tarve ihanneminän rakentamiseen. Kandidaatintutkielmani oli samoilla linjoilla edellä mainittujen asioiden kanssa, lisäksiä jatkoksi vielä omasta tutkielmastani huomionkipeys, uteliaisuus sekä ylisosiaalisuus. Edellä mainitut asiat toimivat siis eräänlaisena pohjana keskusteltaessa Facebookia käyttämättömien kanssa heidän persoonallisuuksiin liittyvistä asioista. Mahdollisia eroavaisuuksia näiden kahden ääripää ryhmän välillä lähdin siis hakemaan sosiaalisuuden, ulospäin suuntautuneisuuden, avoimuuden, huomionhakuisuuden, itsetunnon ja hyväksynnän hakemisen kautta.

7.1 SOSIAALISEN KANSSAKÄYMISEN VASTAPAINOKSI OMAA AIKAA

Omaa sosiaalisuutta oli jostakin syystä selkeästi useimmille haastateltaville vaikea määrittellä. Pyysin haastateltavia kuvailemaan omaa sosiaalisuuttaan siten, että kokevatko he olevansa sosiaalisia, epäsosiaalisia vai mahdollisesti jotakin siltä väliltä. Viisi vastaajaa kokivat selkeimmin olevansa mieluummin sosiaalisia ja kaksi kertoivat olevansa sekä sosiaalisia, että hieman epäsosiaalisia. Kaksi arvioivat olevansa jotakin siltä väliltä ja yksi pohdiskeli olevansa mieluummin epäsosiaalinen, vaikkakin muut pitävät häntä sosiaalisena.

Ensimmäisen kategorian muodostavat siis itsensä selkeimmin sosiaalisiksi määrittäneet yksilöt. Kyseiset haastateltavat kuvailivat itseään muun muassa helposti lähestyttäviksi ja avoimiksi. Jokainen heistä oli varovainen kuvailemaan itseään erittäin sosiaalisiksi, mutta määrittivät itsensä kuitenkin sosiaalisiksi yksilöiksi. Yksi tämän kategorian haastateltavista huomautti kuitenkin tarvitsevansa sosiaalisuuden vastapainoksi omaa aikaa.

”M3: No tota... mä en sanois, että oon hyvin sosiaalinen, mutta sosiaalinen ihminen kyllä.”

”N2: No siis oon mielestäni avoin ja sosiaalinen, mut mä en oo semmonen niinku... en oo ainakaan mielestäni niinku semmonen päällepäsmäri.”

Loput kuvaukset omasta sosiaalisuudesta olivat jokseenkin epämääräisiä, eikä näitä ollut mahdollista selkeästi määrittää epäsosiaalisuuden saati sosiaalisuuden puolelle. Jäljelle jääneiden viiden henkilön vastaukset muodostavat siis ”jotakin sosiaalisen ja epäsosiaalisen” väliltä kategorian. Kaksi haastateltavaa päätyi siihen tulokseen, että he ovat jotakin sosiaalisen ja epäsosiaalisen väliltä. Toinen heistä pohtikin, ettei osaa täysin määritellä omaa sosiaalisuuttaan ja koki termien ”sosiaalinen” ja ”epäsosiaalinen” kuvaavan ääripäitä, joita hän ei kumpaakaan tunnistanut omakseen. Toiset kaksi henkilöä puolestaan kuvailevat mielenkiintoisesti olevansa sekä sosiaalisia, että epäsosiaalisia:

M4: ”Vaikka mä oon tosi sosiaalinen ja semmonen, niin kyllä mä sitte aika semmonen tota... niinku...introverttiki oon, että... haluan olla itekseenki ja haluan pittää tietyt jutut itellä. Ja sitte se, että tuota jos tavallaan se sosiaalisuuen määrä kasvaa liian isoks, niin sitte on mukavampi vettäytyäkki, että... Kyllä mä varmaan kaikkien muitten mielestä mieluummin sosiaalinen oon, mutta tota... tarvii sitte sitä omaa aikaa ja juttua että...”

N3: ”Sekä että. Et toisaalta joo sosiaalinen, että tykkään olla ihmisten kanssa tekemisissä ja teen töitä ihmisten kans ja näin, mutta sitten taas mä tykkään siitä omasta rauhasta... että mä voin niinku... jäähä vaikka sinne omaan kämpppään ja olla sielä koko päivän itekseen, eikä se teetä mulle yhtään vaikeuksia, että musta on vaan ihana olla itekseen. Et mä kaipaen just niitä molempia kyllä.”

Ainoastaan yksi henkilö arvioi itsensä mieluummin epäsosiaaliseksi:

M1: ”Mää oon miettiny tätä sosiaaliksysteemistä nii... mä oon tullu siihen tulokseen, että en mä... vaikka musta aina sanotaan, että ku sä oot tuommonen sosiaalinen, niin en mä loppujenlopuks varmaan ees kauheen sosiaalinen oo...”

Edellä oleva sitaatti on mielenkiintoinen, sillä henkilö selkeästi mielletään muiden silmissä sosiaalisiksi, mutta hän itse kokee olevansa hieman epäsosiaalinen. Vastauksesta on vaikea tulkita, kokee henkilö siis olevansa epäsosiaalinen vai loppujenlopuksi jotakin sosiaalisen ja epäsosiaalisen väliltä, sillä hän kuitenkin kertoo olevansa sosiaalinen esimerkiksi urheilu- tai työmaailmassa, jolloin hän on niin sanotusti ”omilla vesillä”. Haastateltava pohtii, että hänen ujoutensa vaikuttaa jollakin tavalla hänen sosiaalisuuteensa, eikä niin sanottu ”small talk” tunnu itselle luonteiselta. Haastateltava kertoo myös, että mitä vanhemmaksi hän tulee, sen vähemmän hänellä on kiinnostusta tai tarvetta tutustua uusiin ihmisiin.

Neljä haastateltavaa, yksi sosiaalisten- ja kolme jotakin siltä väliltä -kategoriasta, kertovat olevansa isommassa ja itselle vähemmän tutussa porukassa mieluummin hieman sivustaseuraajia kuin pääasiallisesti äänessä olevia. Molempien kategorioiden haastateltavista osa korosti tarvitsevansa omaa aikaa painottaen sitä, että sosiaalisuus vaatii tietynlaista tasapainoa. Kaiken kaikkiaan on haastavaa tehdä lopullista tulkintaa haastateltavien sosiaalisuuden asteesta, sillä viisi haastateltavaa koki selkeimmin olevansa sosiaalisia siinä missä loput viisi jäivät selkeästi jonkinlaiseen välimaastoon kuvaillessaan olevansa sekä sosiaalisia, että epäsosiaalisia. Haastattelujen perusteella ei voida tulkita, että henkilöt olisivat epäsosiaalisia, mutta liioin ei voida kokonaisvaltaisesti tulkita heidän olevan keskimääräistä sosiaalisempiakaan.

7.2 ULOSPÄIN SUUNTAUTUNEISUUS JA AVOIMUUS VAHVASTI MÄÄRITTÄVINÄ TEKIJÖINÄ

Omaa ulospäin suuntautuneisuutta ja avoimuutta oli selvästi hieman helpompi hahmottaa, kuin edellä kuvattua sosiaalisuutta. Haastateltavien puheenvuorojen perusteella tutkimukseni Facebookia käyttämättömät henkilöt ovat pääosin hyvinkin ulospäin suuntautuneita ja avoimia. Jopa kahdeksan haastateltavaa koki olevansa ulospäin suuntautunut ja vain kahdelle henkilölle kysymys oli vaikea määritellä, joista toinen lopulta päätyi kuvailemaan itseään mieluummin sisäänpäin suuntautuneeksi. Kyseinen henkilö koki olevansa myös ulospäin suuntautunut, mutta joutuneensa opettelemaan sitä, eikä se ole hänelle aina helppoa tai mieluista. Haastateltava korosti tarvitsevansa paljon omaa aikaa, mutta vastaavaa mainitsi myös kaksi itseään ulospäin suuntautuneeksi luokittelevaa henkilöä.

Selvä seitsemän haastateltavan enemmistö kertoo olevansa myös avoimia. Näistä vastaajista pari kuvailee olevansa jopa liiankin avoimia.

H: No mites koeksää olevas avoin?

M4: Joo kyllä mää oon... vähä liianki avoin joskus.

H: Mitä meinaat sillä...?

M4: Meinaan sillä, että mulla ei oo mitään semmosia... just niinkö tässä Facebookissa on, että rakennetaan jottain kulissipersonallisuutta tietyllä lailla... että mulla ei semmosta oo, että mää oon hirviän avoin kyllä, oli se sitte tuttu tai tuntemattomampi. Että uskallan tavallaan puhua niistä omista asioista oikeilla nimillä..."

Toinen heistä toteaa kertovansa välillä jopa liiankin yksityiskohtaisesti asioistaan ja toivookin, että suomalaiset yleensäkin olisivat avoimempia. Itseään avoimeksi kuvailemisiin liittyi myös toteamus siitä, että haastateltavalla ei ole ”kuorta” itsensä suhteen. Tällä viitattiin siihen, ettei tarvitse esittää tai peitellä mitään. Eräs henkilö kertoi myös, ettei itsestä puhuminen pelota millään tavalla, mutta ei ole myöskään tarvetta ”huudella” itsestä. Kolmas avoimeksi itseään määrittänyt henkilö pohti kuitenkin osaavansa vetää rajan siihen mistä asioista kannattaa puhua ja kenellekin, ja painotti osaavansa pitää salaisuudet avoimuudesta huolimatta. Mielenkiintoinen sivujuonne tuli erään haastateltavan puheenvuorosta, kun hän ihmetteli miksi Facebookiin kuulumattomia ajatellaan usein jollakin tapaa sulkeutuneiksi:

”N1: Niin must se on ehkä vähä päinvastoin enemmän, että on niinku jotenki rohkeampi sitte muualla, kun sielä Facebookissa, olemaan avoimempi ja semmonen oma itsensä...”

Kolme haastateltavaa pohtii, että oma avoimuus riippuu siitä kenen kanssa on vuorovaikutuksessa. Oman kaveriporukan ja lähipiirin kanssa haastateltavat kokevat olevansa hyvinkin avoimia, mutta uudempien tuttavuuksien kanssa esimerkiksi itsestä ja omista asioista kertominen ei tunnu luontevalta. Toinen heistä kuvaileekin, että uusiin ihmisiin on jokseenkin vaikea tutustua ja toinen puolestaan kertoo olevansa hieman laskelmoiva sen suhteen, mitä kellekin ihmiselle kannattaa kertoa.

7.3 VÄHÄINEN TARVE HYVÄKSYNNÄN HAKEMISEEN

Kuusi haastateltavaa kokee, ettei tarvitse muiden ihmisten hyväksyntää elämässään. Heistä neljä olivat hyvin vahvasti tätä mieltä ja perusteluja vastauksille kerrottiin esimerkiksi siten, että riittää kun itse tietää kuka ja mitä on. Olennaista oli se, että muut ihmiset eivät määrittele omaa minuutta, eikä itse määrittele itseään muiden kautta. Mainittiin myös, että muiden ihmisten mielipiteet eivät kiinnosta ja tämän vuoksi haastateltava tekee lopulta aina mitä itse haluaa. Kaksi heistä, jotka kertoivat, etteivät hae hyväksyntää muilta ihmisiltä kuitenkin pehmittivät hieman vastauksiaan tarkentamalla, että joskus voi tulla jokin tilanne jossa hyväksyntää kaipaa, mutta tällöinkin sitä kaivataan lähinnä omalta poikaystävältä, perheeltä tai lähimmiltä ystäviltä.

”N6: No, en mä. Mutta oma perhe ja sitte ehkä ne lähimmät ystävät. Ehkä niiden hyväksyntää... Koska sitten jos niin ku sun kaverit hyväksyy ja sitte sun perhe

hyväksyy, niin ehkä sää et tee kovin paljon väärin. Tai ehkä sä kohtelet muita ihmisiä hyvin. Mutta en mä ehkä niinku vastakkaisen sukupuolen hyväksyntää vaadi.”

Neljä haastateltavaa puolestaan kokee tarvitsevansa jonkin verran hyväksyntää muilta ihmisiltä. Yksi vastanneista kuvaili kaipaavansa toisinaan hyväksyntää pienissä asioissa, esimerkiksi silloin, kun hän epäilee, että keskustelukumppani olisi voinut mahdollisesti ymmärtää häntä jollakin tapaa väärin. Puheenvuorosta käy ilmi, että hän peilaa hyväksyntää sitä kautta miten häntä kohdellaan kyseisissä tilanteissa. Kaksi haastateltavaa pohti, että hyväksyntää tarvitsee jollakin asteella aina:

”M4: No totta kai sitä tarvii. Ja se, että sitte miten sitä lukkee toisesta ihmisestä, että jokuhan tarvii sitä suu-sanallisesti sitä hirviän paljo enemmän sitä... niin ku ihan puhtaasti lauseita, että sää oot hyvä ja... tai sää oot semmonen ja...”

”M2: No... hmmm... kyllä sitä varmaan jollainlailla aina kaipaa hyväksyntää... Mut siinä omassa piirissään että... Mutta ei niinkö hakemalla hae sitä, että esittä jotaki että...”

Edellinen sitaatti viittaa hyväksynnän hakemiseen tarkoituksenhakuisesti, jota myöskään eräs toinen haastateltava ei tunnu yleisesti ymmärtävän. Samalla hän pohtii hyväksynnän hakemista virtuaalisesti, jonka hän ei usko olevan hyväksi kenellekään. Haastateltava kokee sosiaalisen median erilaiset sovellukset ikään kuin värikirjana, jonka avulla ihmiset voivat värittää kuvan itsestään haluamallaan väreillä. Haastateltava näkee tässä riskin, että käyttäjät värittävät itsestään mahdollisesti valheellisen kuvan, jolloin hyväksyntää haetaan nimenomaan valheelliseen kuvaan perustuen. Haastateltava puhui virtuaalihyväksynnästä, jonka kautta ajautuu herkästi kauemmas todellisuudesta.

Kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna ei voida sanoa, että kukaan haastateltavista tarvitsisi siinä merkityksessä runsaasti hyväksyntää muilta ihmisiltä, että se ohjaisi heidän olemistaan ja tekemisiään elämässä. Mikäli hyväksyntää kaivataan, sitä etsitään lähinnä omalta lähipiiriltä eikä hakemalla hakien. Haastateltavien hyväksynnän hakemisen tarve on selvästi vähäinen ja tulos onkin linjassa sen kanssa, että virtuaalisten itsensä esittelyjen nähdään johtuvan tarpeesta tai halusta etsiä hyväksyntää yksilön omalle identiteetille (Heinonen 2001, 20).

7.4 HUOMIONTARVETTA LÄHEISILTÄ – EI LAAJALTA YLEISÖLTÄ

Facebook on tutkimusten mukaan (mm. Utz, Tanis & Vermeulen 2012) otollista maaperää huomionhakuisille yksilöille ja näin ollen tarkoitukseni olikin selvittää nettiyhteisöön kuulumattomilta miten he puolestaan kokevat oman huomion tarpeensa. Lähtökohtainen olettamukseni oli se, että ne jotka ovat halunneet pysytellä kyseisen nettiyhteisön ulkopuolella, eivät omaa kovinkaan korkeaa huomiontarvetta. Haastateltavien oli jokseenkin vaikea määritellä omaa huomiontarvettaan, mutta vastauksista nousi kuitenkin hyvin selvästi esille se, että kukaan ei kokenut tarvitsevansa huomiota siinä määrin, että se olisi runsasta tai yleensäkin tarkoituksenhakuista toimintaa. Lähtökohtainen olettamukseni osoittautui todeksi, jota tukevat myös aiemmat tutkimukset (mm. Sheldon 2012). Puheenvuoroista kävi ilmi, että miltei jokainen kaipaa jonkinlaista huomiota, mutta sitä ei pidetty ihmisen normaalia perustarvetta korkeampana. Kolme henkilöä pitikin itsestään selvyytenä, että jokainenhan huomiota jonkin verran tarvitsee.

”M4: Nii no tietenkki, kaikkihan tarvii jonku verran huomiota ja tota... kyllä mää ainaki ite koen, että kotona tarvii sitä huomiota ja siitä varmaan ne aina välillä riian aiheet tulleeki puolin ja toisin, että ku ei tavallaan huomioida ja se pitäs tavallaan näyttääkki sitte...”

Useissa puheenvuoroissa tuli esille se, ettei huomiota haeta hakemalla. Erilaisia mainintoja tähän liittyen ilmeni mm. siten, että huomiota ei tarvitse hakea ulkopuolisilta ihmisiltä, sitä ei tarvitse hakea internetin kautta, eikä sitä tarvitse hakea, koska kelpaa itselleen sellaisena kuin on. Se, minkälaista huomiota haastateltavat kertoivat tarvitsevansa, keskittyi lähinnä heidän oman perheen, ystävien tai elämänkumppaneiden taholta tulevaan huomioon. Eräs haastateltava kuvailikin huomion olevan hänelle tietynlaista läsnäoloa lähipiiriin kuuluvilta henkilöiltä. Toinen puolestaan kuvailee huomion olevan pieniä asioita; että tulee nähdä ja kuulla. Huomiota kerrottiin saavan tarpeeksi myös ihan normaaleiden päivittäisten kanssakäymisten yhteydessä, kuten esimerkiksi työpaikalla, kauppareissulla, harrastusten tai erilaisten onnistumisen ja suoritusten yhteydessä.

”N2: No siis päivittäisestä niinku kanssakäymisestä ihmisten kans... Emmää sitä sitten niinku mistään muualta tarvi tai sillai. Ku ehkä niinku... tai siis just tosta Facebookista, nii varmaan niinku tosi monet odottaa, et ku ne laittaa sen uuden kuvan vaikka, et he on ollu täällä ja heillä on ollu tää päällä, nii sit just, että niinkun ihmiset kommentoi siihen... Mut kyl semmosia asioita saa ihan siis vaan niin kun... ihan vaan päivittäin ihan normaaleissa arkisissa tilanteissa... ei sitä tarvi mistään muualta niinku enää lisäksi hakea tavallaan.”

Mielenkiintoista oli, että ainoastaan yksi henkilö koki, ettei tarvitse huomiota juuri ollenkaan.

”M1: Eikö mä en tarvi sitä.

H: Osaakko aatella, että mikset?

M1: No en osaa kyl... ei mua kyl... en mä oo kyl ikinä mitään huomiota kauheesti vaatinu. Äiti voi olla eri mieltä nuorempana, mut ainaki niinku vanhempana... Kyl mä niinku pidän enemmän itteeni silleen, että... kyllä mä oon aina tienny, että pärjään niinku ite ilman kenenkään turhaa kannustusta. Tiedän tavallaan siinä, että missä mun elämä kulkee...”

Kaksi Facebookissa aiemmin ollutta henkilöä puolestaan pohtivat, voisiko Instagram toimia heille jonkinlaisena korvikkeena sellaiselle huomiolle mitä Facebookin kautta on mahdollista saada. Toinen heistä perustelee asiaa kuitenkin siten, ettei hän päivitä kyseiseen palveluun kovinkaan aktiivisesti kuvia, mutta tiedostaa sen, että mikäli huomiota haluaisi, sieltä sitä helposti saisi.

”N6: Mutta toisaalta mulla on sit se instagram. Et kyllähän mä sinne postaan kuvia. Ja on kiva jos niistä tykätään. Et en mä tiedä. Oisko se sama.”

Vastaukset olivat siis kaiken kaikkiaan hyvin yhtenäisiä siltä osin, että kukaan ei kokenut tarvitsevansa huomiota normaalia perustarvetta enempää, saati juuri lainkaan. Facebookiin kuulumattomien vähäistä huomiontarvetta tukee myös usean haastateltavan lausunnot siitä, etteivät he koe itsensä esille tuomista heille ominaisena asiana.

7.5 ITSETUNTO JA OMA TIE

N2: ”...tavallaan luottaa siihen... siihen niin kun... omaan... oman itsensä pohjaan...”

Haastateltavien itsetunnon osalta mielenkiintoinen havainto oli, että jokainen vaikutti kokevan, että he omaavat suhteellisen hyvän itsetunnon. Kukaan ei kertonut omaavansa huonoa itsetuntoa, vaan sitä kuvailtiin selkeästi mieluummin hyväksi. Puheenvuorojen eroja oli lähinnä siinä, kuinka rohkeasti ja nopeasti kyseiseen vastaukseen päädyttiin, miten siihen päädyttiin ja millä tavalla omaa itsetuntoa kuvailtiin. Osalle haastateltavista omaa itsetuntoa oli helpompi määritellä kuin toisille, mikä näkyi siinä, että tietyt henkilöt pystyivät vastaamaan hyvinkin itsevarmasti

omaavansa hyvän itsetunnon. Toisilla oli selkeästi pohtivampaa otetta kysymykseen ja puheenvuoroissa käytettiin kyseenalaistavia sanoja kuten; varmaan, kai, ihan ja tavallaan, pehmentämässä vastausta. Neljä haastateltavista vastasi melko vahvasti omaavansa hyvän itsetunnon ja loput kuusi vastasivat itsetunnostaan pidemmän pohdinnan kautta siten, että he ”uskovat” omaavansa hyvän itsetunnon. Tutkimukseni puheenvuorojen analysoinnissa on nimenomaan olennaista se miten haastateltavat itse kokevat itsensä, eikä siitä minkälaisia tulkintoja heidän vastauksistaan voisi tehdä. Kyseisistä puheenvuoroista on ehkä nähtävissä se, että ihmiset eivät tiedä minkälaisella mittapuulla itsetuntoa tulisi arvioida ja tämä vaikuttaa heidän tapansa vastata.

”H: No totaa... minkälaisiin asioihin se sun itsetunto perustuu ja koeksää, että se on minkälainen, hyvä vai...?”

N6: ”No kyl mä koen, kyl se on ollu niinku nuorempana huonompi, mutta nyt niinku oon löytäny sen varmuuden, kai se tulee iän kaa niin ku aika käsi kädessä. Mutta ei mulla ikinä oo ollu semmosta sairaalloista paha oloo ittestään... että kyllä mä oon varmaan ihan.”

”N2: En osaa itsekään oikeen vastata tohon täysin varmasti... mutta kyllä mä toisaalta luotan omaan itseeni ja olen juuri sellainen kuin olenkin. Että kai mulla on hyvä itsetunto. Kai kaikilla tulee epävarmuuden tunteita?”

Edellinen sitaatti kuvailee mielestäni hyvin sitä tosiasiaa, että jokaisella ihmisellä on toisinaan epävarmuuden tunteita tai hetkiä, eikä se vähennä itsetunnon määrää kokonaisvaltaisesti. Itsetunto on suhteellisen stabiili ominaisuus, vaikkakin terveeseen itsetuntoon kuuluu tietynlainen joustavuus (Laine 2005, 40). Hyvän itsetunnon eräänlaisia avainasioita onkin mm. epävarmuuden tunteiden hetkellisyys ja ohimenevyys. Oleellista siis on, ettei niihin jää vellomaan eikä epävarmuuden tunteet näin ollen pääse vaikuttamaan kokonaisvaltaisesti itsetuntoon. (Ojanen 2011, 153.) Toinen haastateltava pohtii myös samaa asiaa ja kokee, että jokaisella ihmisellä on omat heikkoudet ja vahvuudet, jotka ovat hyvin tilannesidonnaisia asioita. Lopulta hän kuitenkin toteaa, että:

M1: ”Mut... kyl se itsetuntoasia tulee juuriki siitä, että on ja tiedostaa sen oman tien...”

Alla oleva sitaatti puolestaan kuvailee hyvin sellaista vastausta, josta on selkeästi ymmärrettävissä, että henkilöllä on hyvä itsetunto, mutta sitä halutaan pehmentää osoittamalla, ettei se ole kuitenkaan täydellinen.

”N4: No jos mun pitäis suoraan valita, että onks mulla huono vai hyvä niin kyllä mä sitte sanoisin, että hyvä. Mut jos sais sanoa asteikolla, vaikka ykkösestä vitoseen niin kyl mä sitte sanoisin ehkä joku, et se ois niinku... nelonen luultavasti. ”

Omaa hyvää itsetuntoa kuvailtiin muun muassa siten, että itsensä kanssa on hyvä olla ja on onnellinen sellaisena kuin mitä on. Muiden ihmisten mielipiteillä ei ole merkitystä ja näin ollen itsetunnon koettiin olevan yhteydessä myös siihen, että uskoo ja luottaa itseensä sekä omiin ratkaisuihinsa.

POHDINTA

Tutkimukseni osuudet Facebookin aktiivikäyttäjistä ovat siis kandidaatintutkielmani tuotosta, joiden osalta tulokset ovat hyvin yhdensuuntaisia aiempien tutkimustulosten kanssa. Facebookiin kuulumattomien piirteet saivat myös vahvistusta aiemmista tutkimuksista, joista on kuitenkin huomioitava tämän hetkisten tutkimusten vähyys. Tulosten perusteella on selkeästi havaittavissa, että Facebookin aktiivikäyttäjien ja Facebookiin kuulumattomien välillä suurimmat erot ovat huomiontarpeessa. Aktiivikäyttäjää ja heidän toimintaansa määrittää korostunut ja tarkoituksenmukainen huomionhakuisuus, joka ilmenee profiilikäytöksessä runsaana itsensä esiin tuomisena. Facebookiin kuulumattomat kaipaavat puolestaan selkeästi vähemmän tämänkaltaista huomiota. Itsensä esiin tuominen ei ole heille ominainen piirre ja huomiota kaivataan lähinnä omilta läheisiltä. Aiemmat tutkimukset tukevat edellä esitettyjä asioita, sillä mm. Sheldon (2012) sekä Orr, Locke ja Ross (2013) ovat samoilla linjoilla siitä, että Facebookiin kuulumattomilla on vähäisempi taipumus huomionhakuisiin toimiin sekä itsensä esille tuomiseen. Utz, Tanis ja Vermeulen (2012) puolestaan vahvistavat tuloksia aktiivikäyttäjien korostuneesta huomiontarpeesta tutkimuksellaan, jossa todettiin tarpeen suosioon olevan aktiivikäyttäjien toimintaa vahvasti määrittävä tekijä. Sosiaaliset nettiyhteisöt helpottavat valikoivaa itsensä esittelyä ja takaavat laajan yleisön. (Mt. 2012.)

Sosiaalisuuden osalta on haastavaa osoittaa selkeitä eroavaisuuksia aktiivikäyttäjien ja Facebookiin kuulumattomien välillä. Facebookin aktiivikäyttäjää kuitenkin luonnehtii tutkimuksessani mieluummin taipumus ylisosiaalisuuteen. Aktiivikäyttäjät vaikuttavat olevan keskimääräistä huomattavasti sosiaalisempia yksilöitä, mutta suoraan Facebookin profiilikäyttäytymisen perusteella tulkittavaa sosiaalisuutta on kuitenkin myös syytä kyseenalaistaa. Vaikka Facebook sosiaalisuuden koetaan korreloivan sosiaalisuutta myös oikeassa elämässä, Facebookissa esiintyvä sosiaalisuus voi itse asiassa olla myös niin sanottua näennäissosiaalisuutta. Facebook on oiva väline omassa elämässä olevien puutteiden tai jopa epäsosiaalisuuden peittelemiseen. Facebookiin kuulumattomia ei tutkimukseni perusteella puolestaan voida tulkita keskimääräistä sosiaalisemmiksi, mutta ei liioin epäsosiaalisiksikaan. Voidaan lähinnä todeta, etteivät Facebookia käyttämättömät henkilöt ainakaan lukeudu yltiö sosiaalisiksi yksilöiksi, mutta eivät myöskään epäsosiaalisiksi. Mahdollista yksinäisyyden kokemista ei myöskään tullut esille. Oman ajan merkitys vastapainona sosiaalisuudelle korostui Facebookiin kuulumattomien puheenvuoroissa. Aiemmat tutkimukset (mm. Sheldon 2012) kuitenkin tukevat hypoteesia, että aktiivikäyttäjät

olisivat sosiaalisempia kuin ei-käyttäjät. Tältä osin tulokseni aktiivikäyttäjien sosiaalisuudesta ovat linjassa myös aiempien tutkimusten kanssa. Xenos ja Ryan (2011) esittävät kuitenkin, että Facebookiin kuulumattomat olisivat mitä todennäköisimmin sosiaalisesti yksinäisiä, sillä ihmiset joilla on pienemmät sosiaaliset verkostot ovat vähemmän motivoituneita käyttämään sellaisia sivustoja kuten Facebook. Tässä suhteessa tutkimustulokseni eivät tue aiempia tutkimuksia ei-käyttäjien yksinäisyydestä. Keltikangas-Järvinen (2011) esittää, että hyvin sosiaalinen ihminen ei koskaan aseta yksinoloa muiden ihmisten seuran edelle. Myös tällä mittapuulla tarkasteltuna voitaisiin tehdä jonkinlainen johtopäätös siitä, että Facebookiin kuulumattomat eivät ainakaan kuulu sosiaalisuudeltaan voimakkaaseen päähän, koska oman ajan tarvetta korostettiin. Erittäin sosiaaliset ihmiset puolestaan omaavat usein niinkin laajan tuttavapiirin, ettei syvempien ystävyysuhteiden huolenpidolle jää aikaa. Ystävät vaihtuvat tiuhaan jäaden enemmänkin tuttavuuden tasolle. (Mt.) Tämä voi osaltaan selittää aktiivikäyttäjien tarvetta haalia Facebookissa satoja kavereita sillä kuten Keltikangas-Järvinen (2011) toteaa, erityisen sosiaaliselle ihmiselle tunne ympärillä olevista ystävästä on tärkeä, sillä hän haluaa olla pidetty.

Eroavaisuutta vaikuttaa olevan myös jollakin tasolla itsetunnon vahvuudessa. Tätä vahvistaa muun muassa Mehdizadehin (2010) tutkimus. Kyseisen tutkimuksen mukaan matalan itsetunnon omaavat henkilöt ovat taipuvaisempia aktiiviseen online-käyttöön sekä itsensä esittelyyn nettiyhteisöissä. Omaa profiilia muokataan sellaiseksi, että sillä saavutetaan huomiota ja tämän kautta myös itsetunnon kohotusta. Tähänastisia tutkimuksia siitä, omaavatko Facebookiin kuulumattomat vahvemman itsetunnon, kuin aktiivikäyttäjät en kyennyt löytämään, mutta omien tutkimustulosteni mukaan ei-käyttäjillä vaikuttaa olevan suhteellisen hyvä itsetunto. Hyvää itsetuntoa määrittää tietynlainen itsenäisyys ja uskallus löytää itselle sopivat ratkaisut ulkoapäin tulevista odotuksista huolimatta (Keltikangas-Järvinen 2008, 20). Ihmisellä ei ole tarvetta toimia yleisten mielipiteiden mukaan ja tämä on selvästi nähtävissä Facebookiin kuulumattomien haastatteluista. Tutkimukseni mukaan heihin liittyikin olennaisesti myös matala hyväksynnän hakemisen tarve, jota perusteltiin muun muassa siten, että muut ihmiset eivät määrittele omaa minuutta. Useat haastateltavat osoittivat myös hyvää itsetuntemusta kuvauksissaan siitä, miksi Facebook ei ole heidän juttunsa. Itsetuntemus on vahvasti yhteydessä hyvään itsetuntoon.

Tutkimustulokseni ovat aiempien tutkimusten kanssa jokseenkin ristiriidassa ulospäin suuntautuneisuuden osalta. Ryan ja Xenos (2011) esittävät, että Facebookiin kuulumattomat ovat mitä todennäköisimmin vähemmän ulospäin suuntautuneita kuin Facebookin käyttäjät.

Tutkimukseni perusteella Facebookiin kuulumattomat henkilöt vaikuttavat kuitenkin olevan varsin ulospäin suuntautuneita ja avoimia yksilöitä. Ulospäin suuntautuneita ihmisiä kuvaa tietynlainen ystävällisyys ja sydämellisyys sekä halu olla muiden ihmisten seurassa. Tätä ominaisuutta kutsutaan usein myös sosiaalisuudeksi (Metsäpelto & Rantanen 2010, 76). Keltikangas-Järvinen (2011) kuitenkin selventää, ettei ulospäin suuntautuneisuus tarkoita suoraan sosiaalisuutta eikä siitä näin ollen voida vetää suoraa johtopäätöstä sosiaalisuuden määrästä.

Aktiivikäyttäjien osalta tutkimustuloksia ihanneminän rakentamisesta tukevat myös aiemmat tutkimukset (Zhao ym. 2010; Chou & Edge 2011; Mehdizadeh 2010). Facebookissa esitetyt identiteetit ovat helposti niin sanottuja ihanneminiä, eli sellaisia identiteettejä, joita ei yhtä helposti kykene esittämään todellisessa elämässä (Zhao ym. 2010). Facebookin aktiivikäyttäjiä luonnehtii tutkimukseni mukaan myös uteliaisuus, vaikkakaan aiemmat tutkimukset eivät tämänkaltaisesta ominaisuudesta kirjoita. Uteliaisuus kuitenkin määrittä Facebookin aktiivikäyttöä, ja kyseisen piirteen vahvana omaavat henkilöt käyttävätkin Facebookia aktiivisesti muiden elämän vakoilemiseen, mutta eivät oman elämänsä aktiiviseen tuottamiseen profiileissaan. Ei-käyttäjiä määrittää Sheldonin (2012) mukaan hyvin todennäköisesti myös ujous, mikä ei oman tutkimukseni osalta noussut kuitenkaan minkäänlaiseen rooliin. Ainoastaan yksi haastateltavista koki olevansa hieman ujo. Tutkimuksessani en keskittynyt narsististen piirteiden tutkimiseen, vaikkakin aiemmat tutkimukset (mm. Mehdizadeh 2010; Utz ym. 2012) esittävät, että Facebookin aktiivikäyttäjät omaavat huomattavasti todennäköisimmin narsistisia piirteitä kuin ei-käyttäjät.

Tutkimustulosten luotettavuutta arvioitaessa on merkittävää ymmärtää persoonallisuuspiirteiden tutkimisen haastavuus. Persoonallisuuden arviointeja kritisoidaan siitä, että vastaajilla saattaa olla taipumus sosiaalisesti suotavien vastausten antamiseen eli vastausten kaunistelemiseen. Tämä voi näkyä esimerkiksi kielteisen ominaisuuksien kieltämisenä itsessä, itsensä korostamisena tai omien vahvuuksien liioitteluna. (Honkaniemi 2010, 230.) Näin ollen ei voida olla varmoja siitä, miten esimerkiksi juuri kaunistelu vaikuttaa persoonallisuuspiirteiden tulosten luotettavuuteen. Antavatko haastateltavat todellisuutta vastaavan kuvan ja minkälaisin kriteerein he itseään arvioivat? Omaa käyttäytymistä arvioidessa voidaan tiedostamattakin antaa todellisuudesta poikkeava vastaus (Metsäpelto & Rantanen 2010, 79). Haastatteluissa olikin paikoin nähtävissä vastaamiseen haastavuus, eivätkä vastaajat näin ollen aina selkeästi tienneet minkälaisin kriteerein heidän tulisi itseensä liittyviä kysymyksiä arvioida. Tältä osin tutkimusta toteuttaessani olisin voinut kiinnittää parempaa huomiota esimerkiksi joidenkin käsitteiden määrittelemiseen.

Aiemmat tutkimukset ovatkin tutkineet persoonallisuuteen liittyviä piirteitä osittain sekä haastatteluin, että kyselylomakkein. Persoonallisuuden piirteitä tutkittaessa vaikuttaa siltä, että tulosten kannalta luotettavinta olisi kerätä aineistoa mahdollisimman monilla eri menetelmillä. Tämä olisi voinut toimia omassanikin tutkimuksessani tulosten luotettavuutta lisäävänä tekijänä persoonallisuuteen liittyvien asioiden osalta. Tästä huolimatta, tutkimustulokseni vaikuttavat pääosin tukevan aiempia teorioita. Ojanen (2011, 155) huomauttaakin, että ei ole olemassa mitään sellaista keinoa, joka olisi täysin tyydyttävä varmistamaan vastausten luotettavuutta persoonallisuutta tutkittaessa. Metsäpelto & Rantanen (2010, 88) kirjoittavat, että esimerkiksi piirreteoriaa on kritisoitu mm. siitä, ettei se huomioi kulttuurisen ympäristön merkitystä. En ole omassa tutkimuksessani hyödyntänyt piirreteoriaa, mutta tämä sai minut joka tapauksessa pohtimaan sitä, kuinka paljon aiempiin tutkimustuloksiin on vaikuttanut esimerkiksi juuri kansallisuuteen vaikuttavat tekijät? Pro graduni teoriaosuudet koostuvat ulkomaalaisista tutkimuksista, mikä voi osaltaan vaikuttaa siihen, että esimerkiksi ulospäin suuntautuneisuuden osalta olen saanut jokseenkin eriäviä tuloksia. Metsäpelto ja Rantanen (2010, 80) esittävätkin, että ekstraversio vaikuttaa olevan jonkin verran herkempi kulttuuriselle kontekstille. Tulokset ovat kaiken kaikkiaan hyvin pitkälti toisiaan tukevia, mutta esimerkiksi edellä mainitun kohdalla voidaan aiheellisesti pohtia kulttuurisiin piirteisiin vaikuttavia tekijöitä.

Tutkimustulokset Facebookin aktiivikäyttäjistä eivät ole laajasti yleistettävissä, sillä keskustelupalstan materiaali on lähteenä hieman ongelmallinen. Aineistoa on internetissä loputtomiin eikä esimerkiksi koskaan voida olla varmoja, minkälaiset subjektiiviset kokemukset ovat lopulta mahdollisesti ohjanneet tutkijan valitsemaan kyseisen aineiston. Tutkijalla ei ole myöskään mahdollisuutta esittää minkäänlaisia tarkentavia lisäkysymyksiä. Kahden erilaisen aineistonkeruu menetelmän käyttö ei ehkä ollut parhain mahdollinen ratkaisu, mutta kandidaatintutkielman jälkeen koin vahvasti, että haluaisin saada ei-käyttäjiä tutkittaessa mahdollisimman paljon irti aiheen ymmärtämisen kannalta. Teemahaastattelut Facebookin ulkopuolelle jättäytyneiden kanssa tuottivat runsaasti mielenkiintoista käsiteltävää, joista ison osan jouduinkin jättämään tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Pelkästään ei-käyttäjistä olisi voinut tutkia yksityiskohtaisemmin pro gradu tutkielman, mutta kandidaatintutkielman innoittamana olin motivoitunut nimenomaan löytämään eroavaisuuksia kahden ääripääryhmän välillä. Jotta tutkimuksestani niin aktiivikäyttäjien kuin ei-käyttäjien osalta voisi kehittää sekä yleistettävämmän, että luotettavamman, tulisi tutkimus toteuttaa suuremmalla tutkimusjoukolla,

erilaisilla toisiaan tukevilla aineistonkeruu menetelmillä sekä pidemmälle viedyillä haastattelukysymyksillä. On myös muistettava, että tutkimuksen tulokset edustavat Facebook-käyttäjien osalta ääripäitä, eikä tuloksia näin ollen voi yleistää muihin Facebook-käyttäjiin. Tutkimuksessani olen kuitenkin halunnut aiheen rajaamista helpottaakseni keskittyä vain ääripäiden käsittelyyn.

Sosiaalisen median ja esimerkiksi juuri Facebookiin liittyvät mahdolliset jatkotutkimukset eivät ehdy tulevaisuudessakaan. Facebookiin kuulumattomia on tutkittu vielä tänä päivänä yllättävän vähän, joten jatkotutkimukset heidän ja yleensäkin sosiaaliseen mediaan kuulumattomien osalta olisi ehdottomasti paikallaan. Erilaiset sosiaaliset nettiyhteisöt eivät ole katoamassa minnekään, mutta moninaisista syistä johtuen, ne eivät edelleenkään tavoita kaikkia yksilöitä. Onko tulevaisuudessa edes sijaa sosiaalisiin nettiyhteisöihin kuulumattomille? Vaatiiko esimerkiksi työelämä jonakin päivänä meiltä kaikilta sosiaaliseen mediaan kuulumista? Tai mitä nettiyhteisöjen ulkopuolelle jättäytymisestä voi kaiken kaikkiaan aiheutua? Noppari ja Uusitalo (2011) pohtivat, että nettiyhteisöjen ulkopuolelle jättäytymisestä voi aiheutua nuorelle ulkopuolisuuden tai yksinäisyyden tunteita. Mielenkiintoista tässä aiheellisessäkin huolella on kuitenkin huomioida myös se, että ulkopuolelle jättäytyminen vaikuttaa olevan hyvinkin tietoinen valinta ja päätös. Tutkimukseni kohdehenkilöt tuntuivat saavan Facebookiin kuulumattomuudesta ikään kuin jonkinlaista henkistä pääomaa, viitaten toistuvasti uskallukseen kulkea omaa tietä antamatta muiden vaikuttaa itsensä määrittelyyn.

Koen, että tutkimuksellani on hyödyllinen merkitys pyrkimykseen ymmärtää sosiaalisten nettiyhteisöjen tuottamaa virtuaalikäyttäytymistä, niiden taustamotiiveja sekä identiteetin ilmaisukeinoja. Heinonen (2001, 28) toteaaakin, että on tärkeää ymmärtää kuinka ihmiset näkevät itsensä, jotta voisimme ymmärtää millä tavalla he näkevät tuottamansa virtuaaliset kopionsa. Näin ollen uskon nykyajan ihmisille olevan hyödyksi pyrkiä ymmärtämään omaa virtuaalikäyttäytymistään, sillä siitä voi oppia itsensä kehitysmielessä varsin paljon. Vastakohtaisesti on myös hyvin tärkeää oppia ymmärtämään niitä ihmisiä, jotka ovat haluttomia ottamaan osaa erilaisiin nettiyhteisöihin. Myös he kertovat osallistumattomuudellaan jotakin olennaista nykypäivän yhteiskunnasta jossa elämme. Koen, että kyseisille ihmisille olisi myös hyödyksi mahdollisuus peilata itseään muihin samankaltaisiin henkilöihin, esimerkiksi juuri poikkeavuuden tunnetta ehkäisemiseksi. Maailmamme tarkoitus tuskin on kuitenkaan pyrkiä muokkaamaan meitä samaan muottiin.

LÄHTEET

- Aboujaoude E.** 2011. *Virtually You. The dangerous powers of the e-personality.* W.W. Norton & Company Ltd.
- Arnould, Eric J., Price, Linda L. & Zinkhan, George M.** 2004. *Consumers.* Toinen painos. Boston:McGraw-Hill/Irwin.
- Baker, Rosland K. & White, Katherine M.** 2011. *In Their Own Words: Why Teenagers Don't Use Social Networking Sites.* Viitattu 12.3.2015. Saatavissa <<http://online.liebertpub.com/doi/abs/10.1089/cyber.2010.0016>>.
- Berger, Peter L. & Luckmann, T.** 2002. *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma.* (Suom. ja toim. V., Raskila.) Helsinki: Gaudeamus.
- Buffardi, Laura E. & Campbell, W. Keith.** 2008. *Narcissism and Social Networking Web Sites.* *Personality & Social Psychology Bulletin.* Viitattu 13.3.2015. Saatavissa <http://www.people.vcu.edu/~jldavis/readings/Buffardi_&_Campbell_%282008%29.pdf>.
- Cheek, J. M., & Buss, A. H.** 1981. *Shyness and sociability.* *Journal of Personality and Social Psychology,* 41.
- Chou H-T. & Edge N.** 2011. *The impact of using Facebook on perceptions of others' lives.* Viitattu 12.1.2012. Saatavissa <<http://www.liebertonline.com/doi/full/10.1089/cyber.2011.0324>>.
- DeNeve, K.M., & Cooper, H.** 1998. *The happy personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being.* *Psychological Bulletin,* 124.
- Dindar, M. & Akbulut, Y.** 2014. *Why do pre-service teachers quit Facebook? An investigation on 'quitters forever' and 'quitters for a while'.* Viitattu 13.3.2015. Saatavissa <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563214003732>>.
- Eskola, J. & Suoranta, J.** 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J.** 2001. *Teemahaastattelu: opit ja opetukset.* Teoksessa J., Aaltola & R., Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I.* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Feldt, T., Metsäpelto, R-L., Kinnunen, U. & Pulkkinen, L.** 2007. *Sense of coherence and five factor approach to personality: Conceptual relationships.* *European Psychologist,* 12.

Fornäs, J. 1999. Digitaaliset rajaseudut. Identiteetti ja vuorovaikutteisuus kulttuurissa, mediassa ja viestinnässä. (Suom. A., Järvinen.) Teoksessa A. Järvinen & I. Mäyrä (toim.) Johdatus digitaaliseen kulttuuriin. Tampere: Vastapaino.

Gentile, B., Twenge Jean M., Freeman Elise C. & Campbell, Keith W. 2012. The effect of social networking websites on positive self-views: An experimental investigation. Viitattu 14.3.2015. Saatavissa <http://www.academia.edu/1928202/The_effect_of_social_networking_websites_on_positive_self-views_An_experimental_investigation>.

Hall, S. 1999. Identiteetti. (Suom. ja toim. M., Lehtonen & J., Herkman.) Tampere: Vastapaino.

Heinonen R. 2001. Digitaalinen minä. Helsinki: Edita.

Honkaniemi, L. 2010. Persoonallisuuden kaunistelu kyselyvastauksissa. Teoksessa R-L., Metsäpelto & T., Feldt (toim.) Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. Juva: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hyvärinen, M. & Löyttyniemi, V. 2005. Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa J., Ruusuvuori & L., Tiittula (toim.) Haastattelu – tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino: Tampere.

Karjalainen, E-M. 2010. Facebook - maailman kolmanneksi suurin valtio kasvaa kohisten. Tieto & trendit 6/2010. Tilastokeskus. Viitattu 19.3.2015. Saatavissa <http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-09-07_006.html?s=0>.

Keltikangas-Järvinen L. 2008. Hyvä itsetunto. WSOY.

Keltikangas-Järvinen, L. 2011 Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. WSOY. Viitattu 8.4.2015. Saatavissa <<https://books.google.fi/books?id=WKdcAwAAQBAJ&pg=PT8&dq=sosiaalisuus+ja+sosiaaliset+taidot&hl=fi&sa=X&ei=ygRGVerwloSxsAGBk4DQAQ&ved=0CDEQ6AEwAA#v=onepage&q=sosiaalisuus%20ja%20sosiaaliset%20taidot&f=false>>.

Laine, K. 2005. Minä me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Helsinki: Otava.

Ljepava, N., Orr, R., Locke, S. & Ross, C. 2013. Personality and social characteristics of Facebook non-users and frequent users. Viitattu 16.3.2015. Saatavissa <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563213000290>>.

Mattila, J. 2004. Ujoudesta, yksinäisyydestä. WSOY.

Mehdizadeh S. 2010. Self-Presentation 2.0: Narcissism and Self-Esteem on Facebook. Viitattu 5.1.2012. Saatavissa <<http://hfmyouth.com/wp-content/uploads/2010/08/FacebookNarcissism.pdf>>.

Metsäpelto, R-L. & Rantanen, J. 2010. Teoksessa R-L., Metsäpelto & T., Feldt (toim.) Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. Juva: PS-Kustannus.

Mäenpää P. 2011. Facebook kohottaa itsetuntoa, mutta voi addiktoida pahemmin kuin seksi. Helsingin Sanomat 7.3.2011. Viitattu 10.1.2012. Saatavissa: <<http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Facebook+kohottaa+itsetuntoa+mutta+voi+addiktoida+pahemmin+kuin+seksi/1135264351653>>.

Mäyrä, F. 2007. Viesti, kuva, peli: virtuaaliutopioista pelikulttuurien syntyyn. Teoksessa L-M., Rossi & A., Seppä (toim.) Tarkemmin katsoen: visuaalisen kulttuurin lukukirja. Helsinki: Gaudeamus.

Mäyrä, I. 1999. Internetin kulttuurinen luonne: kaaosherroja ja verkonkutojia. Teoksessa A., Järvinen & I., Mäyrä (toim.) Johdatus digitaaliseen kulttuuriin. Tampere: Vastapaino.

Määttä S. 2010. Postmodernin kuluttajan mediakäytännöt. Kulutustutkimus. Viitattu 23.1.2012. Saatavissa <<http://www.kulutustutkimus.net/nyt/wp-content/uploads/2010/05/4Maattala-1.10.pdf> Viitattu 23.1.2012>.

Nenonen M. 2011. Facebook muuttaa persoonaa. Helsingin Sanomat 10.8.2011. Viitattu 12.1.2012. Saatavissa <<http://www.hs.fi/kirjat/artikkeli/Facebook+muuttaa+persoonaa/HS20110810SI1KU01sx8>>.

Noppari, E. & Uusitalo, N. 2011. Kavereita verkossa ja sen ulkopuolella. Näkökulmia nuorten verkkoyhteisöllisyyteen. Viitattu 25.3.2015. Saatavissa <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66236/kavereita_verkossa_ja_sen_ulkopuolella_2011.pdf?sequence=1>.

Ojanen, M. 2011. Minä ja muut: Itsetuntemuksen kirja. Helsinki: Kirjapaja.

Paasonen S. 2006. Identiteetti Internetissä. Teoksessa A. Mäkelä, L. Puustinen & I. Ruoho (toim.) Sukupuolishow – johdatus feministiseen mediatutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus.

Roberts, L. D., Smith, L. M., & Pollock, C. M. 2000. 'U r a lot bolder on the net': Shyness and internet use. Viitattu 27.3.2015. Saatavissa <http://books.google.fi/books?hl=en&lr=&id=r6uCAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA121&ots=R589-Qjaqc&sig=jemaVb9li-D1A7Is_j0g2TbKh-o&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false>.

Ronkainen, S. & Pehkonen, L. & Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro.

Ryan, T., & Xenos, S. (2011). Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the Big Five, shyness, narcissism, loneliness, and Facebook usage. *Computers in Human Behavior*, 27. Viitattu 24.3.2015. Saatavissa <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563211000379>>.

Saastamoinen, M. 2006. Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa P., Rautio & M., Saastamoinen (toim.) *Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma.* Tampere University Press.

Sheldon, P. 2012. Profiling the non-users: Examination of life-position indicators, sensationseeking, shyness, and loneliness among users and non-users of social network sites. *Computers in Human Behavior*, 28. Viitattu 24.3.2015. Saatavissa <http://www.academia.edu/1785357/Profiling_the_non-users_Examination_of_life-position_indicators_sensation_seeking_shyness_and_loneliness_among_users_and_non-users_of_social_network_sites>.

Sihvola I. 2009. Käyttäytyminen Facebookissa. Opinnäytetyö, Lahden Ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.1.2012. Saatavissa <http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/5512/Sihvola_liris.pdf?sequence=1>.

Stieger, S., Burger, C., Bohn, M. & Voracek, M. 2013. Who Commits Virtual Identity Suicide? Differences in Privacy Concerns, Internet Addiction, and Personality Between Facebook Users and Quitters. Viitattu 31.3.2015. Saatavissa <<http://online.liebertpub.com/doi/abs/10.1089/cyber.2012.0323?journalCode=cyber>>.

Suomi24.fi-keskustelupalsta. 2011. Facebookin vaikutukset. Haettu 28.12.2011. Saatavissa <<http://keskustelu.suomi24.fi/node/8654574#comment-41348694>>.

Suomi24.fi-keskustelupalsta. 2011. Mihin tarvitaan Facebookkia? Haettu 28.12.2011. Saatavissa <<http://keskustelu.suomi24.fi/node/10348235#comment-52871601>>.

Suoranta, J. 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Tampere: Vastapaino.

Tienari, J., Vaara, E. & Meriläinen, S. 2005. Yhteisyyden rakentuminen haastattelussa. Teoksessa J., Ruusuvoori & L., Tiittula (toim.) *Haastattelu –tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus.* Vastapaino: Tampere.

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A.** 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi
- Utz S., Tanis M. & Vermeulen I.** 2012. It Is All About Being Popular: The Effects of Need for Popularity on Social Network Site Use. Viitattu 20.1.2012. Saatavissa <<http://online.liebertpub.com/doi/abs/10.1089/cyber.2010.0651>>.
- Uusitalo, H.** 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. WSOY.
- Viskari, S.** 2009. Tieteellisen kirjoittamisen perusteet. Opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. Kasvatustieteiden laitos. Julkaisusarja B N:o 17. Tampereen Yliopisto. Juvenes Print.
- Yksinäisyys 2015.** Mielenterveyden keskusliiton verkkosivut. Viitattu 3.4.2015. Saatavissa <<http://mtkl.fi/tietoa-mielenterveydesta/aikuisille/yksinaisyys/>>.
- Yurchisin, J., Watchravesringkan, K. & McCabe, D. Brown.** 2005. An exploration of identity re-creation in the context of Internet dating. Social Behavior and Personality. Viitattu 6.1.2012. Saatavissa <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.457.8302&rep=rep1&type=pdf>>.
- Zhao S., Grasmuck S. & Martin J.** 2008. Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships. Viitattu 5.1.2012. Saatavissa <<http://astro.temple.edu/~bzhao001/Identity%20Construction%20on%20Facebook.pdf>>.

LIITTEET

Liite 1.

TEEMAHAASTATTELU RUNKO

Ryhmä 1: Facebookista eronneet

FACEBOOKKIIN KUULUMATTOMUUDEN TAUSTAT

- Miksi erosit Facebookista?
- Mitä Facebookiin kuuluvat ystäväsi ajattelivat erostasi? Vaikuttiko se sinuun?
- Miksi aloitit Facebookin käytön? Miten se vaikutti elämääsi?
- Oletko koskaan harkinnut liittymistä takaisin?
- Kuulutko johonkin muuhun sosiaalisen median alustaan? Jos, niin miksi, muttei Facebookiin?
- Miten pystyt vastustamaan ympäristöltä tulevaa sosiaalista painetta liittyä Facebookiin?

FACEBOOKIN HYÖDYT JA HAITAT

- Mitä hyötyä uskot olevan siitä ettet kuulu Facebookiin?
- Mitä haittaa uskot olevan siitä ettet kuulu Facebookiin?
- Millä tavalla elämäsi on erilaisempaa, kun et kuulu Facebookiin? Oletko huomannut itsessäsi jonkinlaisia muutoksia tämän jälkeen?

FACEBOOK KÄYTTÄYTYMINEN

- Minkälainen profiilikäyttäytyjä olit kuuluessasi Facebookiin? Mitä tavoiteltit sillä?
- Miten minuuden esittäminen Facebookissa eroaa minuuden esittämisestä somen ulkopuolella? Vastasiko Facebook profiilisi todellisen elämän minääsi?
- Osasitko reflektoida omaa Facebook profiili käyttäytymistäsi?
- Mitä ajattelet identiteetin rakentamisesta Facebookin kautta?

PERSOONALLISUUDEN OMINAISUUKSIA

- Minkälaisena persoonana koet itsesi? Kuvaile mahdollisimman kattavasti.
- Oletko sosiaalinen/epäsosiaalinen? Ekstrovertti / introvertti? Ulospäin suuntautunut? Avoin?
- Oletko itsevarma? Epävarma?
- Oletko itsekeskeinen?
- Minkälaisiin asioihin itsetuntosi perustuu? Minkälaiset asiat elämässäsi nostavat itsetuntoasi? Mitä ajattelet hyvästä itsetunnosta?
- Miten saat huomiota kun et ole Facebookissa? Tarvitseko sitä?
- Koetko olevasi jollakin tavalla erilainen kuin Facebookin aktiivikäyttäjät?
- Tarvitsetko muilta hyväksyntää?

- Onko jotakin mitä haluaisit sanoa ihmisistä, jotka eivät käytä Facebookia? Minkälaisia ajatuksia he sinussa herättävät?

Ryhmä 2: Henkilöt, jotka eivät ole koskaan Facebookissa olleetkaan

FACEBOOKKIIN KUULUMATTOMUUDEN TAUSTAT

- Miksi et kuulu Facebookiin?
- Oletko koskaan harkinnut liittymistä?
- Kuulutko johonkin muuhun sosiaalisen median alustaan? Jos, niin miksi, muttei Facebookiin?
- Miten pystyt vastustamaan ympäristöltä tulevaa sosiaalista painetta liittyä Facebookiin?

FACEBOOKIN HYÖDYT JA HAITAT

- Mitä hyötyä uskot olevan siitä ettet kuulu Facebookiin?
- Mitä haittaa uskot olevan siitä ettet kuulu Facebookiin?
- Millä tavalla elämäsi on erilaisempaa, kun et kuulu Facebookiin? (henkinen hyvinvointi, ajankäyttö ym.)

FACEBOOK KÄYTTÄYTYMINEN

- Mitä ajattelet identiteetin rakentamisesta Facebookin kautta?
- Osaatko ajatella minkälainen Facebook käyttäjä olisit?

PERSOONALLISUUDEN OMINAISUUKSIA

- Minkälaisena persoonana koet itsesi? Kuvaile mahdollisimman kattavasti.
- Oletko sosiaalinen/epäsosiaalinen? Ekstrovertti / introvertti? Ulospäin suuntautunut? Avoin?
- Oletko itsevarma? Epävarma?
- Oletko itsekeskeinen?
- Minkälaisiin asioihin itsetuntosi perustuu? Minkälaiset asiat elämässäsi nostavat itsetuntoasi? Mitä ajattelet hyvästä itsetunnosta?
- Miten saat huomiota kun et ole Facebookissa? Tarvitseko sitä?
- Koetko olevasi jollakin tavalla erilainen kuin Facebookin aktiivikäyttäjät?
- Tarvitsetko muilta hyväksyntää?

- Onko jotakin mitä haluaisit sanoa ihmisistä, jotka eivät käytä Facebookia? Minkälaisia ajatuksia he sinussa herättävät?